

***Transcript (woordelijk verslag)***

---

**van de vergadering van de  
Provinciale Staten van Drenthe**

---

gehouden op 27 september 2023

---

## Transcript

### Vergadering van Provinciale Staten van Drenthe

Woensdag 27 september 2023

Locatie: Statenzaal van het Drents Parlement

#### Aanwezig:

mevrouw J. Klijnsma, voorzitter

de leden:

de heer C.S. van den Berg (BBB)  
mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)  
(aanwezig vanaf agendapunt I)  
mevrouw W.G. Bolhuis-van Unen (BBB)  
de heer E. Bos (GroenLinks) (aanwezig vanaf  
agendapunt G)  
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)  
de heer G.B.H. Brandsema (ChristenUnie)  
de heer J.P. Brouwer (BBB)  
de heer B. van Dekken (CDA)  
de heer P. Edelman (BBB)  
mevrouw S. Hilgenga-van Dam (CDA)  
de heer M. Jansen (BBB)  
mevrouw A.A. Jongman (BBB)  
de heer J. Kerssies (BBB)  
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)  
mevrouw H. Koning (BBB)  
mevrouw M. Kramer-Hammenga (Volt)  
de heer H. Loof (PvdA)  
mevrouw S.A. Maris-Brouwer (BBB)  
mevrouw F.S. Mensen-Maat (PvdA)  
mevrouw L.G.T. Mestemaker (BBB)  
mevrouw H. Mulder (VVD)  
mevrouw C.E. Niessink (Forum voor Democratie)  
de heer H. Omlo (JA21)  
de heer J.R. Oosting (VVD)  
Statenlid S.J. Peek (Partij voor de Dieren)  
de heer S.R. Pormes (LijstPormes)  
de heer J. Puper (PvdA)  
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal  
Drenthe)  
de heer H.G.J. Schuinder (BBB)  
de heer B. Schütte (BBB)

de heer H.L. Smeenge (BBB)  
mevrouw A. Udinga (VVD)  
de heer N.A. Uppelschoten (PVV)  
de heer G.A. Veltrop (BBB)  
mevrouw M. Veltrop-de Wilde (BBB)  
de heer C. Vianen (VVD)  
de heer A. Vorenkamp (PVV)  
de heer W.H. Vossebeld (BBB)  
de heer S.K.D.S. Zandvliet (SP)  
de heer J. van der Zee (BBB)  
Statenlid R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)  
de heer G. Zuur (CDA)

mevrouw S. Buissink, griffier

#### Voorts aanwezig de leden van het college van GS:

de heer J. Otter (BBB)  
mevrouw Y.M. Turenhout (PvdA)  
mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)  
de heer H.G. Jumelet (CDA)

#### Afwezig:

mevrouw G.J. Dijkers (SP)  
mevrouw M. Hamraoui (GroenLinks)

de heer E. van Dijk (BBB), gedeputeerde

## O. Voorafgaand aan de opening

*De voorzitter:* Dames en heren, goedemiddag allemaal. Welkom in onze Statenzaal. Fijn dat u er allemaal bent, maar voordat we beginnen en voordat ik de vergadering formeel open, starten we vandaag met iets bijzonders. Want we hebben dit keer, dat hebben we wel vaker, muziek, maar dat is het dit keer niet. We hebben een speech, een speech van Naut Schoon. Dan hoop ik dat iemand zijn hand opsteekt, want ik heb Naut... Ja, fijn. En Naut komt uit Zuidlaren en hij is de winnaar van Op Weg naar Het Lagerhuis 2023, de editie in Drenthe. Wat mij betreft, Naut, kom je naar voren en kun je hier achter de kathedraal plaatsnemen en je speech met ons delen. [applaus] Er zit een knopje dat je aan kan doen.

*Naut Schoon (speaker):* Hallo.

*De voorzitter:* Ga je gang.

*Naut Schoon (speaker):* Dank je wel. Hey, Naut. Ik sta in de gang op school en ik draai me om. Mijn Nederlands docent staat voor me. Hij was mensen aan het aanspreken om een team samen te stellen voor het Lagerhuis debat. Enthousiast vertelde hij mij dat debatteren leuk zou moeten zijn. En ik maar luisteren. Daarna vroeg hij mij of ik mij aan wilde sluiten bij het team. Wat verbaasd accepteerde ik zijn aanbod, niet wetende dat dit één van de beste keuzes van mijn leven zou zijn. Als veertienjarige, de jongste Lagerhuis deelnemer ooit, was ik een mooie aanvulling op het team en hebben we met trots de tweede plek van Drenthe gewonnen. Afgelopen jaar heeft mijn Nederlands docent mij op dezelfde manier weer laten meedoen aan het avontuur van debatteren tegen andere scholen, maar dit jaar was anders. Hij introduceerde mij tot spreken, dat vond ik spannend, maar hij geloofde in me. Met zijn ondersteuning schreven we mijn eerste speech ooit, de avond voordat de wedstrijd begon. Deze impulsieve actie leverde mij de eerste plek van Drenthe op. En ik, ik vond het geweldig. Een nieuwe passie voor spreken in de politiek was geboren. Wat ik hier net vertelde, is één van de vele manieren hoe je jongeren kan introduceren tot de politiek. Hoe een fris en enthousiast persoon die met een open blik naar de wereld kijkt, kan zien hoe mooi de politiek is. Want dat is belangrijk en nodig. Wij hebben meer betrokken jongeren nodig bij de politiek. Ze denken net weer even wat anders, wat creatiever en wat doelgerichter. Jonge Drentenaren vinden wellicht de oplossing tot het stikstofprobleem, het huiszouttekort of de microplastics in onze voeding. Wij weten allemaal: onze jonge Drentenaren, die kunnen dit. Wij moeten het ze alleen nog laten beseffen. We kunnen dat verborgen talent uit die diepe put trekken en blootstellen aan het zonlicht, zodat ook deze jongeren kunnen gaan schijnen. Maar hoe dan? Dat ga ik jullie nu vertellen. Ten eerste voelen de jongeren zich niet gehoord door jullie. Uit een onderzoek van het Debatbureau, wat ik jullie straks ook zal overhandigen, blijkt dat 61% van de jongeren aangeeft dat wat ze ook doen of zeggen, deze oudjes toch niet naar ze zullen luisteren. En ik snap echt heel goed dat jullie ze echt wel serieus nemen, maar blijkbaar komt dit niet over op mijn generatie. Laat ze daarom het gevoel hebben dat ze serieus genomen worden. Je kan bijvoorbeeld met ze in gesprek gaan, debatten met ze voeren of vragen naar hun mening over bepaalde thema's. Ten tweede vinden jongeren de communicatie tussen hen en de politiek lastig. Het enige wat ze af en toe van jullie zien, is een kort NOS filmpje op Instagram, meer niet. En dat is jammer, want juist deze jongeren kan je bereiken op sociale media en ik zou jullie willen aanraden dat meer te doen. Hoe bijzonder het misschien ook klinkt. De jongeren zullen het geweldig vinden om af en toe een video van jullie te zien, een persoonlijke video over hoe het gaat met jullie en jullie partij. Als laatste is het belangrijk dat we jongeren actief betrekken bij de politiek. Wij hier in Drenthe hebben een Jongerenraad, wat heel erg goed is. Maar jammer genoeg weten maar weinig mensen hiervan af, alleen de mensen die dit zelf actief hebben opgezocht. Je zou de bekendheid van zo een Jongerenraad kunnen vergroten door scholen in de klassen hierover te laten praten. Nog een voorbeeld: afgelopen jaar deden er in

Drenthe maar vier scholen mee aan het Lagerhuis debat. Dat zouden er in theorie 40 kunnen zijn, als alle scholen in Drenthe mee zouden doen. En als jullie ze dus actief zouden betrekken mee te doen. Zo zie je maar, er zijn zoveel manieren hoe we jongeren actief kunnen betrekken bij de politiek. Wat belangrijk is, is dat er iets van actie gebeurt om dit waar te maken. Beseffen jullie wel wat er zou kunnen gebeuren als jullie al deze ideeën, die hierin staan, zouden uitvoeren? Wat er dan zou gebeuren, hoeveel frisse, enthousiaste jongeren wij dan kunnen betrekken bij de politiek. Want hier in Drenthe lopen veel talenten rond met verhalen om te delen, ideeën om over te discussiëren en een mening die heel belangrijk is. Hier in Drenthe lopen veel toekomstig partij- en Kamerleden die nieuw leven in de politiek van het mooie Nederland kunnen blazen. Hier loopt misschien wel de toekomstige minister-president rond. Wie weet wie er nog uit zijn of haar schulp kan kruipen. Ze beseffen het alleen nog niet en daarbij moeten wij ze helpen. En soms, soms hoeft je ze daar alleen maar voor aan te spreken in de gangen op school. Dank je wel. [applaus]

*De voorzitter:* Dank je wel, Naut, je hebt ons wel echt gepord, mag ik wel zeggen. Ik ga er even voor staan, zo, want je hebt een mooi rapport voor ons.

*Naut Schoon (speaker):* Dit is een rapport van het Debatbureau, over... Ze hebben allemaal jongeren gevraagd over hoe ze betrokken kunnen worden bij de politiek. Ook wat ze ervan vinden.

*De voorzitter:* Prachtig!

*Naut Schoon (speaker):* Dus alsjeblieft.

*De voorzitter:* Daar kunnen wij veel mee doen.

*Naut Schoon (speaker):* Ik hoop het ook.

*De voorzitter:* Dank je wel. Je deed het goed hoor, dank je wel.

*Naut Schoon (speaker):* Succes verder.

*De voorzitter:* Zo. Ja, we hebben dus net een rapport gekregen, dames en heren, dat heet Op weg naar de Statenzaal, dus dat klinkt helemaal goed. En dat zijn aanbevelingen voor jongerenparticipatie namens Nederlandse jongeren. Dus wij kunnen hier ons voordeel mee doen, denk ik. En ik zal dat op de goede tafels laten landen. Ik geef het eerst aan de griffier. Dan komt het volgens mij allemaal goed.

## **A. Opening**

*De voorzitter:* Mooi, ik open de vergadering. En allereerst, vanochtend werd ik wakker en had ik geen stem. Dus het kan zijn dat ik gaande... Collega Jumelet had het vorige week. Het kan zijn dat ik gaande de vergadering roep om thee met honing of zo, maar dat zien we dan wel weer. En ik heb hier natuurlijk ook een stud zitten van heb ik jou daar, dus als ik echt helemaal niks meer kan zeggen, neemt Jan het altijd naadloos over.

*De vicevoorzitter:* Zeker.

*De voorzitter:* Goed zo, tot nu toe gaat het nog. Ik heet alle aanwezigen natuurlijk van harte welkom bij deze eerste vergadering van onze Staten na het zomerreces en heel speciaal heet ik welkom de deelnemers van Gast van de Staten, want die wonen een deel van onze vergadering bij, als ik goed geïnformeerd ben. En deze keer zijn te gast de dames van Vrouwen van Nu Diever en de leden van de

Basisgroep Bascule in Meppel. En dat is een gezelschap van mensen afkomstig uit diverse kerken die ooit vonden dat de kerken niet maatschappelijk genoeg bezig waren, heb ik begrepen. Is dat zo, dames en heren op de publieke tribune? Ja, ik zie iemand enthousiast, helemaal goed. De deelnemers hebben vandaag onder leiding van mevrouw Kramer van Volt en de heer Bosch van de Partij van de Arbeid kennis gemaakt met het reilen en zeilen van Provinciale Staten. Nogmaals van harte welkom, fijn dat u er bent. Speciaal welkom, ook voor onze fotograaf, Marcel de Jong, even kijken, daar is hij. Want hij maakt vandaag foto's van de nieuwe Statenleden. En dat is voor het gebruik op de website en op de socials. En ik ga ervanuit dat we dat tableau in de hal ook weer een keer gaan vullen, Marcel, toch? Goed. Helemaal goed.

## **B. Mededelingen**

*De voorzitter:* Dames en heren, sinds vandaag hebben we 15 fracties in de Provinciale Staten. De heer Pormes heeft zich afgescheiden van GroenLinks en hij gaat verder onder de naam LijstPormes. Mevrouw Hamraoui zou de heer Pormes opvolgen als fractievoorzitter, maar privéomstandigheden hebben haar doen besluiten hiervan af te zien en we nemen daarmee vandaag afscheid van haar. Zij is niet aanwezig, maar ik wil wel gezegd hebben dat ik het heel stoer vind dat ze het besluit heeft genomen. En gelukkig blijft ze wel langszij, als ik me zo mag uitdrukken. De heer Bos wordt vandaag opnieuw geïnstalleerd als Statenlid en hij is de nieuwe fractievoorzitter van GroenLinks. Is de heer Bos al aanwezig? Ja, ik zie hem, heel goed. Tot slot is er een bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Dijkers van de SP en van gedeputeerde Van Dijk. Hij wordt vandaag benoemd als DB-lid bij het huis van de Nederlandse provinciën in Brussel, dus daarom zit hij in Brussel. En mevrouw Van den Berg komt iets later, want zij heeft autopech heb ik begrepen. Dus ze wacht op de ANWB. Dat is natuurlijk ook gewoon altijd fijn, dat die uiteindelijk langskomt. En we zullen haar dus in de loop van de middag kunnen verwelkomen, denk ik.

## **C. Vaststelling van de agenda**

*De voorzitter:* Dan kom ik bij agendapunt C, de vaststelling van de agenda. Er is een verzoek voor een interpellatiedebat ingediend door de fractie van de ChristenUnie. Kunt u instemmen met de agendering hiervan? Mag ik even uw handen zien? Ja, dank u wel. Dan constateer ik dat hiertoe is besloten en het voorstel is om deze interpellatie na de rondvraag te agenderen voor de behandeling van de A en B-stukken. En hiermee wordt dit agendapunt I. De overige punten nummeren we dus gewoon door. De beantwoording van de vragen rondom de Bestuursrapportage agendapunt K-2, heeft gisteren schriftelijk plaatsgevonden en de antwoorden staan ook op het Staten informatiesysteem, het SIS, daar kan eenieder lezen. Is de schriftelijke beantwoording voldoende en kan het stuk daarmee een A-stuk zijn, of moet het stuk gehandhaafd blijven als een besprekingsstuk? Ik kijk even rond, de heer Uppelschoten, gaat uw gang.

*De heer Uppelschoten:* Op de vraag of het een besprekingsstuk moet blijven: ja.

*De voorzitter:* Oké, is iedereen daarmee eens? Want u wilt een inbreng leveren, begrijp ik, de heer Uppelschoten? Zijn er nog meer fracties die inbrengen willen leveren bij dit stuk? Het CDA, de heer Zuur. Oké, ik heb twee woordvoerders, eenmaal andermaal dank u wel, dan blijft het een B-stuk. De fractie van de PVV heeft de motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd over onderzoek Natuur Drenthe. Ik vraag u of er ingestemd kan worden met het agenderen hiervan, kunt u even uw hand opsteken? Dat is het geval. Mooi, dan gaan we dat doen en dan is daarmee deze motie vreemd aan de orde van de dag. Agendapunt L van Leonard. De fractie van JA21 heeft de motie vreemd aan de

orde van de dag aangekondigd over lokale bierbrouwerijen. Ik vraag u of daarmee ingestemd kan worden? Ja, dat is ook het geval. Fijn. Dan is de motie vreemd aan de orde van de dag van JA21, agendapunt M van Marinus, en de sluiting van onze agenda wordt daarmee agendapunt N van Nicolaas. Dan stel ik voor onze agenda als zodanig vast te stellen. Akkoord.

#### **D. Vaststelling besluitenlijst van de vergadering van 12 juli 2023**

*De voorzitter:* Dan kom ik bij agendapunt D, de vaststelling van de besluitenlijst van de vergadering van 12 juli jongstleden. Op de besluitenlijst zijn geen tekstuele opmerkingen binnengekomen, dus ik stel voor om de besluitlijst van 12 juli vast te stellen. Aldus besloten.

#### **E. Ingekomen stukken**

*De voorzitter:* Dan kom ik bij de ingekomen stukken. Toegezonden is een lijst met ingekomen stukken, van A-1 tot met A-26 en B-1 tot met B-18. Op de lijst met ingekomen stukken staan de ontslagbrieven van twee bijzondere commissieleden niet zijnde Statenleden, te weten de heer R. du Long van de Partij van de Arbeid en de heer T.A. Koopmans van de PVV. Beide heren zijn kort actief geweest in deze nieuwe Statenperiode en ik wil hen bedanken voor hun inzet, ook al was die kort. Ik heb begrepen dat de beide fracties nog aan het nadenken zijn over de opvolging van de beide commissieleden, dus ik neem aan dat wij ze volgende keer, bij onze volgende Statenvergadering kunnen benoemen. Er zijn vragen over de lijst van ingekomen stukken binnengekomen van de fractie van de Partij voor de Dieren. De Partij voor de Dieren heeft vragen gesteld naar aanleiding van de beantwoording van de schriftelijke vragen stuk A-14 over de strategie Groningen Airport Eelde. Dat is een brief van Gedeputeerde Staten van 5 september en ik geef hiervoor het woord aan het Statenlid mevrouw Peeks om haar vragen kort en krachtig te stellen. Gaat uw gang.

*Statenlid Peeks:* Dank u wel, voorzitter. In het antwoord op vraag twee over de verruiming van de openingstijden en de toegenomen hinder die dit zal opleveren voor omwonenden, slechts zes uur nachtrust in de praktijk, schrijft het college dat een ruime meerderheid van de inwoners van de regio zeer positief staat tegenover het verruimen van de openingstijden. De vraag is dan: weet het college of ook het draagvlak bij de omwonenden van GAE is gemeten met betrekking tot de verruimde openingstijden? En zo nee, vindt het college dat een dergelijk onderzoek door GAE moet gedaan worden? En wanneer kunnen wij de reactie van het college op de voorgestelde strategie GAE verwachten? Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Peeks. Mag ik het woord geven aan de heer Otter? Gedeputeerde.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter, eerst maar even het eerste deel. U heeft ergens eerder bij al uw stukken een, volgens mij, een rapport Kantar gekregen. In dat rapport op bijlage twee, daar staat eigenlijk precies aan op welke postcodes allemaal onderzocht zijn. Dus daar kunt u ook zien dat ook in de nabijheid inderdaad veel reacties zijn opgehaald. En het bijzondere is eigenlijk dat de inwoners van de directe omgeving, in rekening houden met de verruiming van de openingstijden, eigenlijk nog veel positiever zijn dan inwoners in een iets verdere omgeving. Dus het antwoord is volgens mij kort gezegd: bent u bekend daarmee? Ja. En wanneer komen wij met een reactie? De hele besluitvorming rond GAE staat gepland voor 20 december en dan zullen we in ieder geval met een reactie en met voorstellen daaromtrent komen.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Otter, helder antwoord. Er zijn geen verzoeken tot agendering vanuit de LIS binnengekomen, dus we stellen bij deze de lijst van ingekomen stukken vast.

#### **F. Rapportage van de commissie voor de geloofsbrieven**

*De voorzitter:* Vervolgens gaan we verder met agendapunt F en G, en dat is de installatie van een nieuw commissielid. Een nieuw Statenlid, want de heer Bos wordt gewoon weer Statenlid. De heer Ewoud Bos is door het centraal stembureau benoemd tot Statenlid en nu ligt de vraag voor of hij toegelaten en beëdigd kan worden. Hij volgt mevrouw Hamraoui op. Zij heeft haar ontslag ingediend, ik zei het net al, en om de heer Bos toe te kunnen laten, dienen zijn geloofsbrieven te worden onderzocht. De commissieleden mevrouw Niessink, mevrouw Kleine Deters en de heer Van Dekken hebben de geloofsbrieven van de heer Bos vanmorgen onderzocht en mevrouw Kleine Deters is de rapporteur. Ik geef haar graag het woord. Zij brengt verslag uit.

*Mevrouw Kleine Deters:* Dank u wel, voorzitter. Zoals door u net aangegeven werd, heeft de commissie van de geloofsbrieven, de heer Van Dekken, mevrouw Niessink en ikzelf, de stukken van de heer Bos onderzocht. Dat hebben we zeer uitvoerig gedaan en we hebben ze in orde bevonden. Daarmee kunnen wij als commissie de Staten ook adviseren om de heer Bos toe te laten tot de Provinciale Staten van Drenthe. Dank u wel, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. Ik stel de Staten voor om het advies van de commissie over te nemen. Ik zie allemaal instemmende gezichten, dus ik concludeer dat daarmee de heer Bos is toegelaten tot de Provinciale Staten van Drenthe en ik dank de leden van de commissie voor de geloofsbrieven voor hun werk, alle vier. En nu de geloofsbrieven van de heer Bos zijn goedgekeurd en hij de integriteitscode heeft getekend, is mevrouw Hamraoui geen lid meer van Provinciale Staten. En zoals ik net al zei, ze kon vandaag niet aanwezig zijn, maar misschien kijkt ze mee. En ik vind het fijn om toch nog iets aan haar mee te geven, want Mira, ik kijk dus maar even naar de camera. Je was kort Statenlid. Na je benoeming op 28 maart werd je in verband met gezondheidsredenen tijdelijk vervangen door Ewoud Bos, die nu weer instapt. En sinds 2 augustus was die vervanging voorbij en was je echt in ons midden, zou je kunnen zeggen. En uit de gesprekken die ik de afgelopen tijd met je heb gevoerd, kan ik alleen maar concluderen: heel veel respect voor je beslissing om nu ontslag te nemen als Statenlid. Je hebt gezegd dat je de fractie van GroenLinks de komende jaren blijft ondersteunen en als er in 2027 bij de verkiezingen weer een plekje op de lijst zou zijn, en het gaat je goed dat je dan heel graag weer mee gaat doen. Dus wie weet zien we je dan als Statenlid terug. Voor nu, het ga je goed en we komen elkaar vast en zeker weer tegen. Vindt u niet, dames en heren? Applaus voor Mira. [applaus]

#### **G. Installatie van de heer E. Bos (GroenLinks)**

*De voorzitter:* Dan gaan we naar de installatie van de heer Bos. Hij is natuurlijk al eerder in ons midden geweest in de vorige Statenperiode. En ik verzoek hem om naar voren te komen. En als het enigszins kan, dames en heren, wilt u dan ook gaan staan, ook op de publieke tribune? Want dan lees ik de tekst van de verklaring en de belofte voor. "Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de grondwet en dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

*De heer Bos:* Dat verklaar en beloof ik.

*De voorzitter:* Ewoud, welkom terug. [applaus] We hebben bloemen voor je. Gewoon fijn dat we weer voltallig zijn. Heel goed. Dames en heren, we kunnen de heer Bos na afloop van de vergadering feliciteren. Hij neemt nu zijn plaats in.

## **H. Rondvraag**

*De voorzitter:* we gaan wat mij betreft over naar agendapunt H van Hendrik. De fractie van de Partij voor de Dieren heeft een rondvraag ingediend over de factsheet wolf in Drenthe. Ik geef hiervoor graag het woord aan Statenlid Zuiker van de Partij voor de Dieren. Wilt u hier naar de kathedraker komen?

*Statenlid Zuiker:* Dank u, voorzitter. De provincie heeft informatie gestuurd aan de Europese commissie over de wolf. In het persbericht van 21 september staat dat gedeputeerde Van Dijk vindt dat preventieve maatregelen alleen niet meer voldoende zijn om mensen en dieren een veilige omgeving te bieden. En een dergelijke constatering zou moeten worden onderbouwd met informatie over deze preventieve maatregelen. Maar de factsheet die bij het persbericht is gepresenteerd, is echter niet zeggend. Informatie over de lengte van de wolfwerende afrastering of het aantal beschermde dieren zegt niets als we niet weten wat het totaal aantal aan benodigde afrastering is en het totaal aantal dieren wat beschermd moet worden. En het lijkt erop dat het college heeft gekozen om in een eenzijdig beeld te schetsen van de gevolgen van de aanwezigheid van de wolf in Drenthe. En daarnaast deinst het college er niet voor terug om allerlei emotionele termen te gebruiken en te suggereren dat de wolf een reëel gevaar oplevert voor mensen. De provincie gaat hiermee compleet voorbij aan het feit dat het de wolf in Drenthe erg gemakkelijk wordt gemaakt om schapen aan te vallen. Het is als klagen over inbrekers, terwijl je bijna alle deuren en ramen open laat staan. En wolven die schapen aanvallen, doen dit niet uit kwade wil of omdat ze geen moraal hebben, maar ze vertonen gewoon hun natuurlijke gedrag. En daarnaast missen we de informatie over de gevolgen voor de natuur in Drenthe door de aanwezigheid van een top predator. En het lijkt erop dat de gedeputeerde bang is dat er misschien een positieve kant zit aan de wolf. En ook het feit dat we in Drenthe de prooi dieren van de wolf afschieten wordt onbenoemd. Daarom vragen wij aan het college: heeft u voor de Europese commissie een eerlijk beeld geschetst over de preventieve maatregelen tegen de wolf in Drenthe? En wat is de rol van de provincie in het afnemen van het draagvlak voor de wolf in Drenthe? Hoe denkt het college dat het samenleven met de wolf wordt bevorderd, als u niet eerlijk durft toe te geven dat we in Drenthe ver achterlopen met het beschermen van de gehouden dieren? En hoe denkt het college dat het samenleven met wolven wordt bevorderd, als u niet eerlijk durft toe te geven dat er ook positieve kanten zijn aan het aan de aanwezigheid van wolven? Tot zover, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, Statenlid Zuiker. Ik geef het woord aan gedeputeerde Turenhout, zij vangt gedeputeerde Van Dijk. Gaat u maar even... Gaat uw gang.

*Gedeputeerde Turenhout:* Dank u wel, voorzitter. De eerste vraag: heeft u een eerlijk beeld geschetst over de preventieve maatregelen tegen wolf in Drenthe? We hebben naar eer en geweten de feiten over de hoeveelheid subsidie die verstrekt is voor het nemen van de preventieve maatregelen op de infographic vermeld, en ook hoeveel schapen door deze preventieve maatregelen zijn beschermd. We constateren ook dat de sterk toegenomen wolvenaanvallen en de groeiende populatie wolven als een belangrijke reden gezien moeten worden voor het afnemen van het draagvlak van de wolf in Drenthe. Wij proberen veehouders en hobbyboeren ertoe te bewegen om zoveel mogelijk preventieve maatregelen te nemen om zoveel mogelijk wolvenaanvallen op landbouwhuisdieren te voorkomen. Want als er een minder aanvallen van de wolf op ons vee zijn, zal dit ook positief zijn voor het draagvlak voor



de aanwezigheid van de wolven. Daarnaast zetten we ook in op voorlichting en communicatie over de ontwikkelingen rondom de wolf. Wij constateren met u dat ten opzichte van andere provincies wij voorlopen met het nemen van preventieve maatregelen. Maar we zijn het ook met u eens dat er nog meer beschermende preventieve maatregelen genomen kunnen worden. En daar zetten we ook volop op in. Tot slot, de wolf is zeker van waarde in ons ecosysteem. We vinden het wel onze taak om gevoelens van angst en onveiligheid onder de bevolking over de wolf aan Europa kenbaar te maken, zodat daar ook het gesprek gevoerd kan worden over de beschermende status en eventueel te nemen maatregelen in de toekomst. Dat even wat betreft de reactie van het college.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Turenhout. Zijn er aanvullende vragen aan het college? Gaat uw gang, mevrouw Mestemaker.

*Mevrouw Mestemaker:* Ik zou graag gebruik willen maken van het Reglement van Orde artikel 42 lid 8, en verhelderende vragen willen stellen aan de Partij voor de Dieren.

*De voorzitter:* Dan krijgen we een debat bij de rondvraag, dat is niet helemaal de bedoeling. Dus als u een vraag heeft aan het college, dan is dat prima. Ik inventariseer even of er nog meer vragen zijn aan het college. Of is mevrouw Mestemaker de enige? Mevrouw Kramer, dat is het. Mevrouw Mestemaker, gaat uw gang.

*Mevrouw Mestemaker:* Mijn vraag was, ik had vooral wat vragen gericht aan de Partij voor de Dieren, want hun rondvraag is mij niet helemaal duidelijk.

*De voorzitter:* Dat is een beetje moeilijke vraag, denk ik. Kijk, we kunnen natuurlijk... Dit is eigenlijk een ordedebatje, laten we maar even kijken. U stelt een vraag aan de Partij voor de Dieren en de vraag is: de rondvraag is niet helemaal duidelijk. Als de meerderheid van de Staten een goed idee vindt om deze vraag te stellen, dan laat ik dat toe. Mag ik even handen omhoog voor? Handen omhoog tegen? Oké, ik laat de vraag toe. Mevrouw Zuiker, wilt u antwoord geven?

*Statenlid Zuiker:* Jazeker. Als je informatie verschaft aan de Europese commissie over de toestand van wolf in Drenthe, dan verschaft je niet alleen informatie over: we hebben zoveel hekken neergezet, maar dan zeg je ook: wij hebben zoveel hekken neergezet en we moeten er nog zoveel. Dat laatste is niet meegestuurd. En als je zegt: we hebben zoveel dieren beschermd, dan zeg je: dat is op zich informatie, maar de echte informatie is: maar dat is maar 3%, ik noem maar wat, van het aantal te beschermen dieren. Dat is pas informatie, waar de Europese commissie... Dat is eerlijke informatie over de situatie in Drenthe. En dat is wat ik bedoel met deze rondvraag.

*De voorzitter:* Dank u wel. Mevrouw Kramer, wilt u uw vraag stellen de gedeputeerde?

*Mevrouw Kramer:* Aan de gedeputeerde.

*De voorzitter:* Gaat uw gang.

*Mevrouw Kramer:* Dank u, voorzitter. Er wordt gesproken over wat er nu is ingezet qua richting Brussel en over wat er nog gedaan gaat worden. En wat ik daarin mis, en ik ben nieuwsgierig naar het idee daarbij, is of er nog opnieuw wordt gekeken naar de actualisatie van het Faunabeheer plan. Nu er nu een predator bij is gekomen, hebben jullie daar ook beelden bij?

*De voorzitter:* Mevrouw Turenhout.

*Gedeputeerde Turenhout:* Dat is voor mij een redelijk technische vraag. Daar kom ik graag later op terug, dan moet ik even wat meer informatie verkrijgen.

*De voorzitter:* Zullen we afspreken dat we dit schriftelijk van een antwoord voorzien?

*Gedeputeerde Turenhout:* Wat mij betreft prima, voorzitter.

*De voorzitter:* Gaan we doen. Even kijken, mevrouw Kleine Deters, Gaat uw gang.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dank u wel. Ook D66 heeft vragen aan het college over de informatie die wij ontvangen hebben. En dat is nog wat aanvullende informatie, ook van de afgelopen jaren. Dus wij maken de keuze om die schriftelijk in te dienen.

*De voorzitter:* Heel plezierig en dan krijgt u ook weer schriftelijk antwoord. Dank u wel. Dan kom ik bij de volgende rondvraag. De fractie van de BBB heeft een rondvraag ingediend over ingevoerde kalenderlandbouw en ik geef hiervoor graag het woord aan de heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel, voorzitter. Door een aangenomen motie gisteren in Den Haag van BBB en SGP de vraag iets veranderd dan van tevoren ingediend was, maar met betrekking tot ingevoerde kalenderlandbouw waarbij veel landbouwproducten al voor 1 oktober moeten zijn geoogst, het volgende. Reeds in mei heeft BBB aangegeven dat de regeling die van achter een bureau bedacht is en niet op de werkelijkheid getoetst is. De landbouwproducten nemen bij groei mineraal en voedingsstof vanuit de grond op, waardoor een eventuele uitspoeling niet gebeurt. Nu bepaalt Den Haag dat dat dus niet mag en dus aantoonbaar dat de regel tegengesteld werkt. Inmiddels heeft BBB en SGP landelijk een motie ingediend, waarbij de inzaai van gewassen en dus de oogst met twee weken verlengd wordt. Niet alleen de consumptieaardappelen, waar het om gaat, maar ook de zetmeelaardappelen, heel belangrijk voor de Drentse akkerbouw en veenkoloniën, worden in veel consumptiegoed gebruikt en daar geldt precies hetzelfde voor. Als je het niet bewaren kan, kan je er ook niks mee. Voor Drenthe geldt dat die twee weken uitstel lang niet voldoende is. De aardappeloogst is net op gang gekomen en in twee weken kan je dat gewoon niet uit de grond krijgen. Ook door de vele regen die gevallen is, kan je op dit moment gewoon niet oogsten in heel veel delen. Dus nogmaals, oproep aan het college: is het college bereid om de minister van Landbouw een brief te sturen met de oproep om dit beleid aan te passen, nu in het eerste jaar al blijkt dat dit praktisch gezien totaal onuitvoerbaar is, technisch niet naleefbaar en gevaar voor de voedselproductie? Tevens is het een gevaar voor de toekomst van onze akkerbouwsector in Drenthe. Zelfs nu met de twee weken uitstel die vooruit ligt. Dank u.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Vossebeld. Mag ik de heer Otter het woord geven, gedeputeerde?

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Gistermorgen was het geloof ik, het kan ook vanmorgen zijn, was er inderdaad op Ontbijt TV een programma over de het rooien van aardappels. Historisch gezien is 85% van de aardappelen, zitten op 1 oktober nog in de grond. Het is wel erg simpel om te zeggen: in het vervolg moet dat allemaal voor 1 oktober gebeuren. Dus ik ben ook inderdaad bereid om daar een brief over te schrijven, zodat we in ieder geval naar een wat meer flexibel systeem gaan, dat ook wat meer rekening houdt met de het groeiseizoen. En nu is er gewoon heel simpel een streep getrokken. In principe, het idee dat je een vanggewas poot naar het oogsten, dat idee is niet verkeerd om daarmee ook stikstofreductie verder te bespoedigen. Alleen nu wordt de natuur een beetje voorgesteld als een soort wiskundige formule, en zo werkt het ook niet.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Otter. Zijn er aanvullende vragen? De heer Schoenmaker. Aan de heer Otter of aan...

*De heer Schoenmaker:* Nee, aan de heer Otter. Op zich een heel helder verhaal. De vraag is wel: u gaat een brief sturen. Zouden wij als Statenleden ook op de hoogte gehouden kunnen worden van die terugkoppeling op die brief? Want het verhaal is op zich wel helder.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik zal de Staten meenemen in de brief die we versturen en ook op de hoogte houden als we een reactie krijgen.

*De voorzitter:* Hartelijk dank. Dan zijn we bij de laatste rondvraag en die gaat over de invoering van de positieflijst, en ik geef hiervoor graag het woord aan de heer Schuinder van de BBB.

*De heer Schuinder:* Dank u wel, voorzitter. Ondanks dat deze al regelmatig voorkomt, toch nogmaals aandacht hiervoor. Zoals u allen inmiddels wel bekend is, is het Rijk voornemens per 1 januari 2024 de zogenoemde positieflijst in te voeren. Deze hobby- en dierenlijst omvat een dertigtal dieren die vanaf genoemde datum vanuit via een uitsterfbeleid uit Nederland moeten verdwijnen. Wij willen als BBB met name aandacht vragen, ook voor het gemis op het cultureel erfgoed, waar deze herten ook lopen. Kijk naar het monument hier in Assen, waar onder andere ook herten lopen. Dus onze vraag aan de gedeputeerde, aan GS is dan ook het volgende: is gedeputeerde met ons eens dat het verdwijnen van het hertenkampen een stukje cultuurhistorie van Nederland wegvalt, van de Drenthe wegvalt? En dat het de taak van de provincie is om ervoor zorgen dat dergelijke, van oudsher zeer gewaardeerde Nederlandse gebruiken, in stand worden gelaten, uiteraard met de diereisen van deze tijd? En kan gedeputeerde toezegging doen om al dan niet in IPO-verband actief zijn rol op te pakken als gedeputeerde en in ministerwijze op het onwenselijke gevolgen en verzoeken om de lijst te herzien? Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Schuinder. U krijgt antwoord van een vrouwelijke gedeputeerde die die haar collega vervangt. Mevrouw Turenhout.

*Gedeputeerde Turenhout:* Dank u wel, voorzitter. Ook hier, waar zal het beginnen? Volgens mij is deze vraag eerder door uw Staten gesteld en daar heeft het college ook al positief op gereageerd, om het concreet te maken. 18 juli jongstleden is op verzoek van uw Staten een brief naar LNV gestuurd, dus de minister is al op de hoogte. En daarin is specifiek ook aandacht gevraagd voor dat cultuurhistorische aspect. Wij hebben de opvolging daarin gevolgd en geconstateerd dat wij, ook in IPO-verband, de enige provincie zijn die deze kanttekening geplaatst heeft en tot nu toe hebben we ook geen positieve reactie van het ministerie ontvangen om de positieflijst aan te vullen of aan te passen.

*De voorzitter:* Dank u wel, gedeputeerde Turenhout. Zijn er aanvullende vragen? Dat is niet het geval. Dank u wel, dit was de rondvraag.

## **I. Interpellatiedebat**

*De voorzitter:* Dan ben ik bij agendapunt I, het interpellatiedebat. En dat gaat over het Drents Programma Landelijk Gebied. Ik zal nog even kort toelichten hoe een interpellatiedebat werkt, want we doen het niet om de haverklap, zal ik maar zeggen. Er worden mondelinge inlichtingen gevraagd over een onderwerp dat niet op de agenda staat en waarvan de beantwoording enige spoed behoeft. Een interpellatiedebat is dus als het ware een spoeddebat op verzoek van de Staten. En voor het houden

van een dergelijk debat is instemming nodig van Provinciale Staten, dat hebben we net gekregen. Het verzoek over dit DPLG komt van de ChristenUnie en dat hebt u al eerder ontvangen, als het goed is. Dus ik zou willen voorstellen dat wij spreektijden hanteren. In eerste termijn krijgt de ChristenUnie drie minuten, de eerste termijn van de overige fracties twee minuten en het college van GS zes minuten. En ik zou gedeputeerde Otter willen meegeven dat het handig is om twee keer drie minuten dan te hanteren, zodat hij ook nog in zijn tweede termijn iets terug kan zeggen, want die zes minuten zijn in totaal. Statenlid Zuiker steekt haar hand op, gaat uw gang.

*Statenlid Zuiker:* Ik heb een voorstel van orde. Ik begrijp dat eerst de ChristenUnie de vraag stelt, dan komt gedeputeerde Otter, klopt dat?

*De voorzitter:* Ja. En daarom nodig ik nu uit naar het spreekgestoelte de heer Brandsema van de ChristenUnie en ik constateer dat mevrouw Van den Berg inmiddels is aangeschoven, welkom. Gaat uw gang.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. Toen ik binnenliep zag de publieke tribune er nog heel wat indrukwekkender uit dan nu we net goed en wel op dreven zijn. Maar ik denk dat de heer Schoon natuurlijk gewoon naar school moest. Dus ik snap dat hij vertrekt. En ik had willen aangeven bij de, volgens mij, dames uit Meppel die vinden dat de kerk meer actief moet zijn in de samenleving, dat ik uit Meppel kom, lid van een kerk ben, niet hier namens een kerk of de kerk sta, maar ik dacht dat geef ik nog mee, maar de hele club is ook alweer terug naar Meppel. Maar ik denk dan heb ik het toch nog even gezegd. Voorzitter, in de Statenvergadering van 28 juni jongstleden hebben we gesproken over het Drents Programma Landelijk Gebied. Dit is besproken op nadrukkelijk verzoek van PS zelf, omdat we er, voordat het per 1 juli door Gedeputeerde Staten aan het kabinet werd toegestuurd, met elkaar over wilden spreken en het college eventueel inhoudelijke punten willen kunnen meegeven. De ChristenUnie vond het opvallend dat er geen uitgewerkte uitgangspunten in het DPLG stonden en dat er geen financiële claim bij het Rijk werd neergelegd. En we hebben hierover nadrukkelijk onze zorgen geuit en expliciet aan het college gevraagd of deze versie het risico met zich meebracht dat we geen financiële middelen toegekend zouden krijgen. En tijdens de beantwoording van het college werd niet aangegeven dat we met de 0.5 versie en risico zouden lopen. Wel werd aangegeven dat het nieuwe college op korte termijn een maatregelenpakket zou gaan indienen met eenvoudige maatregelen. In de brief van 18 juli van het nieuwe college werd hier helder dat de versie die op 1 juli is ingediend, zou leiden tot het niet toegekend krijgen van financiële middelen, omdat onderbouwde maatregelenpakketten ontbraken. Daarom zijn door het nieuwe college alsnog vier concept maatregelpakketten en een concept werkdocument opgestuurd naar het ministerie. En dit heeft bij elkaar opgeteld geleid tot een claim van €476 miljoen. En dat heeft tot gevolg gehad dat de ingediende plannen en de financiële claim niet vooraf door Provinciale Staten zijn besproken, terwijl dit wel de nadrukkelijke wens was van onszelf. En dinsdag 19 september heeft het college de schriftelijke vragen van de BBB beantwoord over diezelfde collegebrief. En daarin schrijft het college dat het in de zomer van vorig jaar al wist waaraan het DPLG op 1 juli zou moeten voldoen om beoordeeld te kunnen worden en aanspraak te kunnen maken op de beschikbare financiële middelen. Dit alles bij elkaar roept toch een aantal vragen op bij de ChristenUnie. En de eerste vraag is: voorzitter, waarom heeft het college tijdens het debat van 28 juni over de DPLG niet duidelijk aangegeven dat met die versie er nog geen beoordeling door het Rijk kon plaatsvinden en we geen aanspraak zouden kunnen maken op beschikbare financiële middelen? En de tweede vraag is: waarom heeft het college er niet voor gekozen om de, in de woorden van het huidige college, geen-spijt-maatregelen op te nemen in de 0.5 versie? Juist omdat het eenvoudige geen-spijt-maatregelen betreft had dit wat de ChristenUnie betreft gewoon gekund en hadden we daarover ook kunnen spreken 28 juni. Kijkend naar de financiële claim die andere provincies al wel hebben ingelegd, legt de provincie Drenthe met een kleine € 0.5 miljard een vrij bescheiden claim neer bij het Rijk. En dan nog de vraag vanuit ons, voorzitter, aan het college of dit ook een

risico met zich meebrengt dat we op het moment dat we meer maatregelen neer gaan leggen, of we dan ons nog wel aanspraak kunnen maken op meer financiële middelen? En voorzitter, de brief van 18 juli, die bevat ook een beschrijving van het proces om tot 1.0 versie van het DPLG te komen per april volgend jaar. Dat was ook een toezegging op een vraag van onze fractie tijdens die vergadering op 28 juni. En de ChristenUnie vindt de beschrijving van het college die echter nog niet... Onvoldoende helder. Juist omdat het complexe materie is met veel spelers en afhankelijkheden maakt dat wat ons betreft, dat we toch afvragen in hoeverre die deadline van 2024 nog reëel is. Onverlet ook nog dat het huidige kabinet demissionair is. Dus het is ingewikkeld. Maar om toch een vinger aan de pols te kunnen houden, wil de ChristenUnie meer inzicht in het proces krijgen, dus hebben we daarom nog twee verzoeken aan het college, en dan rond ik af.

*De voorzitter:* Super kort, want u bent al over uw tijd heen.

*De heer Brandsema:* Oké. Mijn eerste verzoek aan het college is dat we graag alsnog van het college een brief ontvangen waarin toch nog wat duidelijker wordt uiteengezet hoe nou die stappen richting 2024 eruit zien. En we zouden graag zien dat we om de twee maand als Staten een voortgangsbrief krijgen waarin we toch wat regelmatig worden meegenomen van waar het proces staat richting 2024. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Brandsma. Ik geef het woord aan gedeputeerde Otter. En daarna inventariseer ik over nog andere vragen leven bij de Statenleden. Gaat uw gang.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik begin eigenlijk even mijn beantwoording met het tweede deel van de vragen, de financiële middelen. We hebben € 476 miljoen geclaimd om in ieder geval middelen te hebben om een start te maken met de transitie. Maar dat is lang niet wat wij nodig hebben. Dus wij... Het is een soort potloodberekening dat we € 4,5 miljard nodig hebben. Die potloodberekening, die is ook wel opgenomen in die € 56,8 miljard, waar landelijk over gesproken wordt. Dus tot zover allemaal niets aan de hand en de definitieve middelen, die worden uiteindelijk ook beschikbaar gesteld op basis van de definitieve plannen. Dus wat dat betreft gaat er niets mis. Wat wel misgaat, maar daar zijn we niet de enige in, die planning, april 2024, die gaat eigenlijk geen enkele provincie halen. Maar u krijgt van het college een brief waarin wij een nieuwe tijdsplanning zullen uiteenzetten en nogmaals, daarin staan wij niet alleen. Om tweemaandelijks een voortgangsbrief te sturen... Ik stel voor dat wij gewoon u informeren wanneer er weer relevante informatie is. Dus we zullen u goed meenemen in dat traject, maar een vast stramien daarin is vaak niet zo handig. Dan eigenlijk even naar het debat van 28 juni. Ik begrijp dat het oude college, het vorige college kan ik beter zeggen, het vorige college gehandeld heeft zoals ze hebben gehandeld. Ambtelijk was er heel veel al uitgewerkt en allemaal al bekend. Alleen je komt toch in een soort stand dat je niet... Een beetje een soort een demissionaire stand kom je in terecht, waarbij je eigenlijk bestuurlijk zegt: moeten wij als college nu nog weten dat er over twee weken een ander college zit? Moeten wij daar op dit moment een besluit over nemen? Dus dat is volgens mij ook hier duidelijk gecommuniceerd. En het is ook aangegeven dat het nieuwe college, zoals gezegd, 18 juli daarin een besluit moest nemen. Dat hebben we ook gedaan. Dus volgens mij gaat daar dan allemaal wat mij betreft niet zoveel mis. We zien landelijk hetzelfde verhaal. Een hele hoop zaken worden nu doorgeschoven, in afwachting van de verkiezing, om daar geen besluiten meer in te nemen. Het jammere is we hebben geen landbouwakkoord, we hebben geen kabinet en ik las vanmorgen het geld komt ook niet. Dus wat dat betreft denk ik dat we nog wel even de tijd hebben om verder alles uit te werken. En dat laatste, dat zijn eigenlijk even mijn antwoorden, voorzitter, op de vragen één en twee.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Otter. Ik zie dat de heer Pormes naar de interruptiemicrofoon wandelt, maar we gaan zo meteen even inventariseren wie er allemaal aanvullende vragen heeft, dus dat

kan zo meteen. U was klaar met uw eerste betoog? Oké, als u op uw plek gaat zitten, wilt u dat doen? Dan ga ik nu even inventariseren wie er aanvullende vragen heeft. Ja, de SP. Even kijken. [vraag buiten microfoon gesteld] Je mag zelf weten wat je te berde wil brengen. Je hebt daar twee minuten de tijd voor. Ja, mevrouw Kramer, de heer Pormes, mevrouw Kleine Deters, Statenlid Zuiker. Even kijken, de heer Bosch van de Partij van de Arbeid. ... En de heer Vossebeld. Oké, ja, mevrouw Hilgenga. ... Ja, de heer Bos van GroenLinks, de heer Vorenkamp. Nu kan hij niet meer achterblijven. De heer Schoenmaker, de heer Oosting van de VVD. Heb ik iedereen dan gehad? Dat is het geval. Mag ik dan beginnen bij de heer Zandvliet van de SP?

*De heer Zandvliet:* Dank u wel, voorzitter. In eerste instantie hadden wij geen inbreng voor dit interpellatiedebat, maar ik heb net de vraag van de ChristenUnie gehoord. Ik heb de antwoorden gehoord en daarin komen toch twee dingen, twee verdiepende vragen die wij zouden willen stellen. Ten eerste een vraag aan de gedeputeerde. In de vragen van het interpellatiedebat wordt ook geschetst: het tijds- pad dat we als Staten hebben gezegd we willen graag vooraf geïnformeerd worden om het gesprek te hebben over wat gaan we dan indienen. Heeft u echt geen mogelijkheid gezien om voor de blanke variant en de variant met al die middelen een moment te vinden om met ons allemaal even te zitten? Want volgens mij was het helemaal geen gekke vraag van onze Staten om te zeggen: we willen vooraf met elkaar dit proces in. De tweede vraag is een vraag eigenlijk aan de ChristenUnie gesteld. Bent u overwegend om misschien een motie in te dienen, om te borgen dat die update die u vraagt... De gedeputeerde zegt: we kunnen zelf wel bepalen wanneer dat relevant is, hebben we in de commissie eerder gehoord... U geeft aan, wij hebben daar een voorstel voor. Zou u dat willen borgen in een motie? Dan kunnen wij dat steunen, want wij als SP denken dat het goed is dat wij als Staten zelf daarin bepalen hoe vaak wij die update willen hebben, om zo toch wel dat vast te houden. Dat waren mijn vragen, voorzitter.

*De voorzitter:* Fijn, dank u wel, de heer Zandvliet. Mevrouw Kramer van Volt.

*Mevrouw Kramer:* Dank u wel, voorzitter. Wij onderschrijven dat het proces niet goed is verlopen en er niet volledig openheid is gegeven richting de Provinciale Staten over dit belangrijke dossier. Openheid en eerlijkheid, die twee vormen de basis van vertrouwen, en dat hebben we nou juist hard nodig wanneer we als GS en PS met elkaar samen willen, maar ook moeten werken. Volt wil het hele college duidelijk maken dat wij volledige transparantie verwachten, evenals eerlijke antwoorden op de vragen die we aan jullie stellen. Alleen dan kunnen we onze rol als volksvertegenwoordiger vervullen. Wij onderschrijven de wens om goed geïnformeerd te worden de komende periode over het proces. Dus met welk instrument dat moet, dat volgt. Maar het eigenlijk belangrijkste wat ik wil zeggen is: zeg gewoon wat er gedaan is, want Volt is radicaal voor transparantie.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Kramer. De heer Pormes van LijstPormes.

*De heer Pormes:* Dank u wel, voorzitter. Allereerst mijn dank voor de inbreng van de ChristenUnie. We hebben ook weinig toe te voegen aan datgene wat u heeft ingebracht. De essentie van dit debat is dat we het gevoel hebben dat we mogelijk verkeerd zijn geïnformeerd en dat er sprake kan zijn van enige misleiding. Tijdens de commissie en informatiesessie hebben we herhaaldelijk gewezen op het feit dat datgene wat wordt ingediend, dat het niet haalbaar is. En nu horen we dat ze dat al in de zomer wisten en dat brengt mij op één vraag: hoe verhoudt zich dat tot artikel 167 tweede lid, en artikel 179 tweede lid van de Provinciewet? Dat wil ik expliciet van het college horen. Ik had willen interrumperen, mevrouw de voorzitter, en dat had te maken met... Het schuurt een beetje met mijn opvatting over rechtstatelijkheid. We hebben te maken met één college, niet met het oude college, niet met een nieuw college, met één college. Het college is verantwoordelijk en dan moeten we niet gaan zeggen van het oude college was dat en toen moesten we dit overwegen... Nee, u bent verantwoordelijk, ook

voor al datgene wat het oude college heeft gedaan. Het gaat om één college. Dus laten we het niet meer hebben over het oude college, slechts één college, daar gaat het mij om.

*De voorzitter:* De heer Schoenmaker heeft een vraag voor de heer Pomes.

*De heer Schoenmaker:* Een verhelderende vraag, voorzitter. U noemt een aantal punten uit de Provinciewet. Maar welke zijn dat? Want er zijn wat toehoorders wellicht die niet weten waar u het over heeft. Als u dat kunt toelichten?

*De heer Pomes:* Ja hoor.

*De voorzitter:* De heer Pomes.

*De heer Pomes:* Laat ik maar één voorbeeld noemen: besluiten Provinciale Staten, de volgende uitgangspunten voor het informeren van Provinciale Staten door het college van Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koningin vast te stellen in het handvest actieve informatieplicht 2013 luiden als volgt: 1. Het college en commissaris van Koningin voorzien Provinciale Staten van alle informatie die zij voor de uitoefening van hun taak nodig hebben. De informatievoorziening draagt ertoe bij dat er tussen GS en PS afdoende duale verhoudingen ontstaan, et cetera. Dat lijkt mij wel voldoende.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Pomes. Mevrouw Kleine Deters, D66.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dank u wel. Het is al genoemd dat we eind juni een debat hebben gehad over een incompleet document van het Drents Programma Landelijk Gebied, versie 0.5. Er waren toen diverse partijen, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren samen en de BBB, die met een motie kwamen om juist dat debat toen te hebben. Helaas was dat document een raamwerk in algemene zin waarin de Drentse opgaven werden beschreven, maar geen daadwerkelijke keuzes, geen oplossingen beschreven, geen financiële paragraaf met de claim van het Landelijk Transitiefonds, zoals ook net door de ChristenUnie al genoemd is. Het trieste is: er kwam weer geen perspectief voor natuur en landbouw. En daarmee ook niet voor de bouw, economie en evenementen. Voor D66 was het weer een document met de keuze voor stilstand, stilstand die op alle sectoren effect zou hebben. Een concrete vraag die we aan de ChristenUnie hebben, is: bij vragen vijf die u stelt, de voortgangsbrief, daar kunnen wij ons in vinden, maar tenzij dat niet de elke agendering in de commissievergadering... Want die afspraak hebben ook als PS, dat elke commissievergadering het DPLG op de agenda staat. Dus als u voorstelt om het aanvullend te laten zijn op het agendapunt, dan kunnen we ons daar helemaal in vinden, maar niet als het die afspraak vervangt. Dat horen we dan nog graag van u. Voorzitter, we kunnen heel lang stilstaan hoe het verlopen is, maar D66 wil eigenlijk niet wachten op vragen en voorstellen van het Rijk. Wij willen ook kijken naar onze verantwoordelijkheid. Wat kunnen wij in Drenthe wel doen? Er liggen zoveel documenten. Laten we met elkaar spreken over: wat is onze verantwoordelijkheid voor die schone lucht, schone bodem, schoon water, om te komen tot een bijdrage aan oplossingen. En wat ons betreft kan ook dat debat in de commissie plaatsvinden nadat het college op de vragen van ChristenUnie uiteraard het antwoord heeft gegeven. Voorzitter, wat ons betreft één belang: wij moeten oplossingen aandragen om iedereen perspectief te bieden. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. Ik geef het woord aan Statenlid Zuiker.

*Statenlid Zuiker:* Voorzitter, met verbazing hebben wij gehoord dat de gedeputeerde denkt dat we nog ruim de tijd hebben. We hebben deadlines in 2025, dan moet 40% van onze stikstofgevoelige natuur verbeterd zijn. We hebben een deadline in 2027, dan moeten we voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. In 2030 moeten we 0,3 megaton minder CO2 equivalenten uitstoten. En dan zegt de gedeputeerde

heel koeltjes de planning in april wordt niet gehaald, andere provincies doen het ook niet, reken er maar op dat we het in Drenthe ook niet gaan halen. Ik vind het zo bijzonder dat de BBB gedeputeerde, geen duidelijkheid gaat verschaffen aan de landbouwsector het komende half jaar. Want de achteruitgang van de natuur gaat verder, de opwarming van de aarde gaat verder. Uitstel op dit punt is gewoon onverantwoord. En tot slot, er zijn vanuit PS allerlei documenten opgevraagd en correspondentie tussen de provincie en LNV met betrekking tot de DPLG. Wanneer ontvangt PS dat? Ook de correspondentie is opgevraagd tussen het college en de ecologische autoriteit. Wanneer ontvangt PS dat? Heeft u al bericht ontvangen van de ecologische autoriteit? Zo ja, kunt u die doorsturen naar PS? Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, Statenlid Zuiker de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

*De heer Bosch:* Dank u wel, voorzitter. Ik moet namens mijn fractie constateren dat er in dit Provinciehuis aanzienlijke hoeveelheden potloden moeten worden gebruikt. We horen steeds vanuit het college dat er bedragen met potlood op papier zijn gezet en vervolgens naar LNV worden gestuurd. Tijdens de commissievergadering van 28 juni heb ik namens mijn fractie al aangegeven en ook geconstateerd dat er op grond van de handreiking vanuit het Rijk voor die gebiedsprogramma's en de DPLG, dat er gewoon nog geen toetsbaar programma ligt. En dat we daarmee dus inderdaad, wat ons betreft, wel degelijk een risico lopen. En de Partij van de Arbeid onderschrijft ook de urgentie om na vandaag wel zo snel mogelijk met een uitgewerkte versie te komen. Want van uitstel is maar al te vaak afstel gekomen en dat kunnen we ons gewoon niet meer permitteren. Niet vanwege het toekomstperspectief voor de agrarische sector en ook niet voor wat betreft de maatregelen die genomen moeten worden om onze natuur in stand te houden of te verbeteren. Het is dus uitzonderlijk urgent dat we ook beschikking gaan krijgen over de benodigde financiële middelen vanuit het Rijk, vanuit het Transitiefonds om aan de slag te kunnen gaan. Want als wij vanuit de Partij van de Arbeid kijken naar de eerste claim die is gelegd bij het Rijk van € 476 miljoen, het is eenzelfde tactiek die ook door Overijssel is gehanteerd. In de eerste tranche van iets meer dan € 400 miljoen, maar wel een claim ook al zwart op wit, van ruim € 5 miljard. Gelderland met € 10 miljard. Als we die bedragen ook echt zwart op wit vanuit die provincies zien, dan denk ik dat we echt stappen moeten gaan maken. En dat is ook de vraag vanuit onze fractie aan het college: krijgen we nu ook daadwerkelijk binnen de deadlines die daar nu voor gelden, ook die bedragen die echt nodig zijn, zwart op wit en niet alleen maar in potlood? Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Bosch. De heer Vossebeld van de BBB.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel, voorzitter. Als reactie op het door de ChristenUnie aangevraagde interpellatiedebat het volgende. De ChristenUnie stelt in haar schrijven dat ze kort gezegd ontevreden is over de gang van zaken, over de 0.5 versie van de DPLG. ChristenUnie zat ten tijde van het indienen in het college en was er dus zelf bij, in principe. BBB is van mening dat omtrent die 0.5 versie geen onduidelikheden bestaan. Er is gecommuniceerd dat dit een 0.5 versie is, omdat de invulling doorgegeven zal worden aan het nieuwe college. Immers, het zou een beetje vreemd zijn als het oude college de strategie voor de komende jaren bepaalt in een DPLH en daar daarmee de koers zet. Dit was wat ons betreft dus de juiste weg. Omtrent het verzoek om een begroting in te dienen, had de BBB ook vragen. Dat had naar onze mening in de aanloop van 18 juli beter bekeken en gecommuniceerd gediend te worden en beter aangegeven. Daar zijn de antwoorden op gegeven en dat was duidelijk.

*De voorzitter:* Statenlid Zuiker heeft een vraag voor u.

*Statenlid Zuiker:* Dank u, voorzitter. Ik heb een vraag aan de BBB. Want ik ben heel benieuwd hoe zij er tegenaan iken dat er nog het komende half jaar geen duidelijkheid is voor de landbouwsector. En dat het steeds langer gaat duren en hoe zij dat vinden, dat het college dat zo wil doen?



*De heer Vossebeld:* Dat zou in het vervolg van mijn verhaal komen, voorzitter.

*De voorzitter:* De heer Vossebeld. Oké, gaat uw gang.

*De heer Vossebeld:* Daar kijken we als volgt tegenaan, maar dan moet ik even snel op een andere... Wij vinden dat er eerst gewacht moet worden op een nieuwe coalitie in Den Haag. Er zal een nieuwe wind gaan waaien, of die linksom of rechtsom is, maar die zal gaan waaien. De belangrijkste pijler onder het DPLG over het beleid was een te verwachten landbouwakkoord, dat is er nooit gekomen. Bovendien hebben we een UvA rapport, wat nu onderhanden ligt, waar dus in ons inziens naar gekeken moet worden. En dan hebben we ook nog heel veel vragen over de concept NDA's. Dus wat ons betreft kan er inderdaad in het eerste half jaar niet veel plaatsvinden. De PAS-melders interimmers zouden geholpen worden, er is geen Transitiefonds op dit moment beschikbaar, dus er kan helemaal niks geholpen worden. Er kan niet extern gesaldeerd worden, dus de landbouw heeft inderdaad niet veel keuze dan wachten.

*De voorzitter:* De heer Brandsema heeft een vraag voor de heer Vossebeld.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. De BBB, de heer Vossenbeld geeft aan dat de ChristenUnie toen nog in het college zat. Wij hebben ook op 28 juni juist onze zorgen en vragen neergelegd, die ik ook al in mijn eerste termijn heb genoemd. En nu geeft de BBB aan van: we moeten geen dingen doen die invloed hebben op een nieuwe collegeperiode, dat moet dan het nieuwe college gaan doen. Maar zegt de BBB daarmee dat eigenlijk in deze bestuursperiode er niks besloten moet worden, wat ook impact heeft op een volgende bestuursperiode? U hebt zelf in uw beantwoording namelijk van het college gehoord dat in de zomer van 2022 al bekend was waaraan die plannen moesten voldoen. Dus toen kon daar gewoon mee aan de slag gegaan worden. En u zegt nu eigenlijk, volgens mij, maar dat is ook de vraag: we gaan hier niks doen als politiek, wat invloed heeft op een volgende periode, waarvan we niet weten of we dan ook aan het stuur zitten.

*De voorzitter:* De heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel, voorzitter. Na de verkiezingen dit jaar was het duidelijk dat er een andere stroming zou komen, dus dan was het niet logisch dat er ook een andere coalitie zou komen. Was het niet logisch dat de oude coalitie al een lijn uitzette die in strijd is met wat het nieuwe zou gaan doen.

*De voorzitter:* De heer Brandsema in tweede instantie nog.

*De heer Brandsema:* Maar mijn vraag is inderdaad of de BBB vindt dat we in deze collegeperiode geen besluiten moeten nemen die effect hebben op een volgende periode, waar je mogelijk als bestuur niet zelf in zit?

*De voorzitter:* De heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Niet als je daar een maand voor zit.

*De voorzitter:* Mevrouw Kleine Deters van D66 heeft ook een vraag.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dank u wel. Ik denk dat het verhaal met het verzoek wat we aan andere overheden doen wel duidelijker is en het is duidelijk hoe BBB dat vertolkt. In mijn bijdrage heb

ik aangegeven: van dat is één, maar wij hebben ook een verantwoordelijkheid. Als ik nu de BBB inbreng hoor, komt het op D66 over dat u vindt dat wij geen eigen provinciale verantwoordelijkheid hebben en wij doen dan dus helemaal niks. Dus wij bieden dan ook vanuit onze verantwoordelijkheid die wij wel zien in de provincie, biedt u nul perspectief. Is dat een juiste interpretatie die ik toch met uw bijdrage beluister?

*De voorzitter:* De heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel, voorzitter. Wij willen dat er perspectief is, in eerste instantie voor PAS-melders interimers en ook voor mensen die verder willen in de landbouw. En dat hele perspectief is weggevallen met geen landbouwakkoord landelijk, en ook geen Transitiefonds wat er op dit moment voorligt. Dus kunnen we allerlei plannen hebben, maar zonder geld kan er helemaal niets.

*De voorzitter:* Mevrouw Kleine Deters, tweede instantie.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dan toch ter afronding. De provincie Drenthe heeft in Zuid-Drenthe een aantal stikstofrechten opgekocht, hebben wij aan Overijssel gegeven. Dat deden we zelf. Daar hebben wij Den Haag niet voor nodig. Zo zijn er diverse maatregelen te bedenken, met elkaar van gedachten te wisselen, die we wel kunnen uitvoeren. Waarom verschuilt u zich dan alleen maar achter andere overheden? Wij hebben een eigen verantwoordelijkheid, wij kunnen zelf stappen zetten. Waarom wil de BBB niet kijken naar de Drentse verantwoordelijkheid, de Drentse stappen die we wel kunnen zetten?

*De voorzitter:* De heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel. Dat opkopen van stikstofrechten, dat mag niet extern gesaldeerd worden, dus daar kon Overijssel ook niks mee.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Voorzitter, ik was eigenlijk al gaan zitten, ik denk laat maar, maar het begint toch te borrelen. Want ik hoorde u zeggen: we kunnen beter nog even wachten. Er komt een nieuw kabinet straks, misschien is dat heel gunstig uit, je weet niet of dat linksom gaat of rechtsom gaat. Kan me nog iets verzinnen met een trekker die rondjes rijdt. Maar in die logica komt straks ook nieuwe Europese Parlement, dat is ook handig. Ik denk dat die wachtende afhouding van de BBB, zoals die nu hier is, alleen maar zorg dat er minder duidelijkheid is voor de landbouwsector. En erkent u niet, als ik dit zo ook voor u opsom, dat dit juist een negatief effect heeft voor de landbouwsector, dat we nog langer moeten wachten voordat we stappen gaan nemen, dat niemand daar wat aan heeft. Hoe ziet de BBB dat?

*De voorzitter:* De heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel. Wij zien dat als de regelgeving vanuit Den Haag wijzigt en er dus ook misschien een ander Transitiefonds of wat er ook komt, dat je dan weer stappen kan ondernemen. Maar op dit moment is er inderdaad een stilstand.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Ik probeer nog één keer in een tweede variant. In die logica kunnen we wachten op een Europees Parlement, die dingen bepaalt over stikstof en over N2000-gebieden enzovoort, enzovoort, want dat is volgend jaar. Bent u het niet met me eens dat veel te lang wachten is en dat we juist

gewoon moeten proberen, in ons eigen macht, wat D66 ook zegt, stappen zetten voor onder andere die landbouwsector.

*De voorzitter:* Tot slot de heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel. Inderdaad, we moeten eerst PAS-melders interrimmers helpen, dat klopt.

*De voorzitter:* De heer Vossebeld, was u aan het eind van uw betoog? Dat was u, prima. Prima. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Hilgenga van het CDA.

*Mevrouw Hilgenga:* Voorzitter. ... Als eerste een vraag aan de ChristenUnie: waarom hebben jullie deze vragen voor het interpellatiedebat nu ingebracht en niet in juni, toen jullie nog in een demissionair college zaten? Jullie waren op de hoogte van dat er al financiële informatie was verzameld bij de gemeentes in juni. De keuze van het college was voor mij heel duidelijk om in een onduidelijke fase terughoudend te zijn om iets in te dienen. En nu geven jullie nu aan dat jullie daar niet achter stonden. Waarom hebben jullie toen niet aan de bel getrokken? Is dat omdat u zich nu in de oppositie bevindt? Het tweede is de vraag over het periodiek rapporteren. Het CDA vindt de informatieverstrekking in dit belangrijke dossier essentieel, vooral ook voor al die inwoners die zich zorgen maken over de gebiedsprocessen en de effecten ervan op de natuur en de landbouw. Wij willen wel heel graag periodiek rapporteren. En ik wil ook graag van andere fracties horen hoe zij daarin staan en ook aan het college vragen of het alsnog een toezegging kan zijn om wel periodiek te rapporteren? Tot slot, het landbouwbeleid blijft voor het CDA een topprioriteit. Wij willen aandacht blijven vragen voor de benarde situatie van PAS-melders en de piekbelasters, zoals ook collega Vedder daar nu landelijk aandacht voor vraagt, evenals voor de kalenderlandbouw. Zij heeft gisteren een motie door de kamer heen gekregen, waarbij het sturen op KPI's de kalenderlandbouw gaat vervangen. Dat ook even in reactie op de vragen die aan het begin zijn gesteld. Tot zover.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Hilgenga.

*De heer Bos:* Ik geef het woord aan de heer Bos van GroenLinks. Ik heb hier nog een kaartje gevonden. Bezorgen we zo. Voorzitter, dank u wel. GroenLinks is wel verrast dat er zo een grote, eigenlijk zo een grote opdrachtenportefeuille neergelegd wordt. Dat er zo een groot document neergelegd wordt, een paar dagen na de installatie van het college. Maar eigenlijk is dat ook waar we om vroegen, 28 juni in de commissie. We vroegen om die financiële onderbouwing, we vroegen om wat voor maatregelen er getroffen gaan worden. En nu verval ik een beetje mijn oude coalitierol weer. Maar ik ben wel blij dat er in ieder geval iets ligt waarop op kunnen gaan sturen. Maar ik mis wel een beetje urgentie en ook over de inhoud willen we graag nog wat debatteren in de toekomst. En die urgentie, daar sloeg ik ook op aan en daarom sta ik hier nu ook, die miste ik eigenlijk wel een beetje bij de gedeputeerde Otter, die inderdaad, in bijval van mevrouw Zuiker, die aangaf dat we nog wel even tijd hebben. Volgens GroenLinks hebben we geen tijd eigenlijk, want in 2019 is het arrest al geweest wat het PAS onderuit geschoven heeft. En we zijn al vijf jaar bijna aan het bakkeleien en er gebeurt gewoon te weinig. Dus er moet iets gebeuren en ik hoop dat het college in ieder geval kan kijken naar wat kan er nu al gebeuren? Zonder dat we die pot geld al naar binnen hebben gehengeld. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Bos. De heer Vorenkamp, PVV.

*De heer Vorenkamp:* Dank u, voorzitter. Het klopt dat er een toezegging was van GS dat de in te leveren DPLG plannen eerst met PS besproken zouden worden. En het tweede plan bevatte enige summier inhoud en is niet besproken geworden. Dus dat klopt, dat doen we dan nu. Wij als PVV vinden

het prima dat de gedeputeerde in eerste instantie een leeg plan heeft ingeleverd. En van ons hoeft het tweede plan van € 470 miljoen, dat is een over de duim bedrag, potlood noemen ze dat ook wel, ook niet door het Rijk gehonoreerd te worden. Want voor ons kan het hele natuur ontwikkelingsdeel van het DPLG in de prullenbak verdwijnen. Het gaat niet slecht met de natuur en ook niet met de Natura 2000-gebieden, dat is op zijn minst niet aangetoond. Voor Nederland wel en ik verwijs naar onze motie om boven water te krijgen dat het in Drenthe er ook goed voorstaat met de natuur. Op zijn minst is dat momenteel aannemelijk, gezien de uitkomsten van het rapport van Henri Prins. Vraag aan GS: als blijkt uit de natuur in Drenthe feitelijk er goed voor staat, gebaseerd op feiten en op cijfers. Gaan we dan een streep zetten door dit geld en bedrijven vermanende plan? En een vraag aan de andere partijen is in feite: er wordt nu dus een plan ingediend, ik geloof voor € 4.5 miljard. Er wordt al € 754 miljoen uitgeven aan een natuurontwikkeling nieuwe natuur, dus meer dan € 5 miljard gaan we in Drenthe, gaan we aan nieuwe natuur en verbetering van de natuur uitgeven? Ik heb een beetje de indruk, dat is de vraag van ons aan jullie, aan de andere partijen: hoe meer geld aan de natuur... Het lijkt erop dat hoe meer geld aan de natuur wordt besteed, hoe beter. En daar zijn wij natuurlijk niet mee eens, dat spreekt voor zich, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Vorenkamp. Ik geef het woord aan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

*De heer Schoenmaker:* Dank u wel, voorzitter. We horen best wel veel voorbijkomen. We kunnen ons ook heel erg vinden in de woorden van de voorgangers. Heldere en transparante communicatie tussen GS en PS is van ontzettend groot belang. Een belangrijk dossier waar we graag van op de hoogte gehouden willen worden, gebaseerd op feiten en een heldere koers die gevaren gaat worden en op welke termijn. Maar volgens mij, net even wat debatten beluisterd, is de enige vraag die nu voorligt: waren de condities voorafgaat aan het indienen bekend? En er is een summier iets ingeleverd. Daar is een budget aangehangen, maar volgens mij ging het er juist om van er was klip en klaar bekend waar het aan moet voldoen, wat de feiten waren, wat de eisen waren. En volgens mij is dat waarom het interpellatiedebat is aangevraagd. Het was bekend. Waarom is dat niet gedeeld? En die vraag zou ik toch nog graag beantwoord zien worden. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Schoenmaker. En tot slot de heer Oosting van de VVD.

*De heer Oosting:* Voorzitter, dank u wel. Aanvankelijk wilden wij ons niet mengen in het interpellatiedebat, maar gezien alle partijen toch een inbreng hebben, zien wij ons ook genoodzaakt toch enige inbreng te gaan doen. Natuurlijk ontvangen wij van het college graag de informatie om stap voor stap op de hoogte gehouden te worden, om van die 0.5 versie tot die 1.0 versie te komen. Het proces is voor de zomer gegaan zoals het gegaan is. Met alle duidelijkheden en onduidelijkheden die er toen waren, konden wij ons toen vinden in dat proces. Maar we willen gewoon graag op de hoogte gehouden worden. Er zijn veel veranderingen, de landelijke politiek verandert ook behoorlijk. En natuurlijk zijn wij als VVD voor stikstoftoekenning aan de interrimmers, de PAS-melders en tegen de kalenderlandbouw, wat ook al eerder revue gepasseerd is. Tot zover.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Oosting. We zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn. Ik geef het woord aan de gedeputeerde, de heer Otter, om de vragen van alle Statenleden te beantwoorden. Gaat uw gang.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, dank. Ik denk dat ik nog een minuut of drie, vier heb. Laat ik eerst even beginnen.... Waar ik altijd een beetje moeite mee heb, zijn woorden van goed informeren, transparant, zelfs misleiding werd genoemd... Daar baal ik altijd enorm van, van dat woorden, laat ik dat

maar even zeggen. Wij staan hier als college niet om u een rad voor de ogen te draaien of de informatie niet te geven. Er kunnen altijd dingen even niet goed lopen of we kunnen een keer wat te laat of misschien een keer onvolledig zijn. Maar dat zit gewoon in de werkprocessen. En wij zitten hier niet om u te misleiden of niet-transparant te zijn. Dus dat soort woorden, zeg ik dan altijd, die werp ik verre van mij. Even heel terug naar het proces. Wettelijk was het zo, voor 1 juli moest er iets ingeleverd worden. Ik kom zo nog even op de inhoud. Met de 0.5 versie is dat opgelost, waarvan wij ook wisten, die 0.5 versie, dat is niet de eindversie. En ook om nog in ieder geval aanspraak te maken op het geld. En het is ook duidelijk toen aangegeven: het nieuwe college moet daar een besluit over nemen en het nieuwe college heeft er ook een besluit over genomen. En in feite is dat allemaal op basis van conceptstukken, maar als je gewoon een briefje naar het Rijk stuurt, we willen € 476 miljoen en gelooft u ons maar even, dan krijgen we niets. Dus we hebben al die stukken bij gedaan, die maatregelen pakketten, om in ieder geval aan te geven dat het niet nergens op gestoeld is. Maar we hebben daar ook naar u toe aangegeven dat we eigenlijk over al die zaken nog met u komen te spreken. Dus wat dat betreft bent u nog steeds in positie. Maar goed, dat is even de klem waar het oud-college, het vorige en dit college, het college in ieder geval in juli, in juni-juli even mee geconfronteerd werd.

*De voorzitter:* De heer Brandsema heeft een vraag voor de heer Otter.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. Het was voor de ChristenUnie klip en klaar, en ik denk dat het voor de hele Staten zo is geweest, dat wat ingeleverd werd niet een voldragen DPLG was. Dat was helemaal niet het punt, dat was helder. Dat zou in volgende fasen verder verreikt worden. Het punt wat ik hier graag wil maken met dit debat is dat daar wel zorgen zijn geuit, onder andere door ons. Dit is ook wel een beetje een antwoord op de vraag van het CDA, ook toen. Van wat voor risico hebben we met deze variant? Krijgen en we wel alvast het deel van wat we wel weten? En daar is niet heel helder op geantwoord vanuit het college, dat wat ingeleverd zou worden, dat dat zou leiden tot het terugsturen en dat er extra informatie nodig was om überhaupt aanspraak te kunnen maken op financiële middelen. Dus mijn vraag is: het is helder dat het een niet voldragen plan was. Alleen waarom is toen niet helder, zoals het wel gewoon klip en klaar in de beantwoording van het college aan BBB is gesteld, dat wat ingeleverd zou worden niet zou leiden tot een financiële claim in kunnen dienen?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Dat is natuurlijk ook niet zo sterk als ik zeg: ik ben er niet bij geweest. Want wij zijn het college nu en in het verleden. Maar ik denk dat het gewoon geen issue geweest is voor iedereen. Het was geen issue. Uiteindelijk worden de middelen ook verdeeld op de definitieve gebiedsplannen en niet op de voorlopige gebiedsplannen, dus ik denk dat daarmee gewoon geen issue geweest is. Dus er was ook geen financieel risico. Het was alleen een financieel risico, wellicht, als we helemaal niets gedaan hadden, ook 18 juli niets gedaan hadden. Dat is duidelijk aangegeven, het nieuwe college neemt daar een besluit over, dus daarmee was er ook geen risico.

*De voorzitter:* De heer Brandsema in tweede instantie.

*De heer Brandsema:* Voorzitter, het was geen issue, er was geen risico... Er is een plan neergelegd, het was helder dat dat niet voldragen was. Dat was prima. De vraag was: lopen we nu het risico dat we geen geld krijgen? Daar is niet expliciet op aangegeven dat we met dat plan geen geld zouden krijgen. Tweeënhalve week later wordt er wel een plan ingediend met een financiële claim. De gedeputeerde heeft in de vorige beantwoording al aangegeven: daar was niet zoveel mis mee. Nu geeft de gedeputeerde ook aan: het was niet een issue. Ik ben toch wel benieuwd, iets meer reflectie, ook gezien dit debat, met terugwerkende kracht... Vindt het college, vindt de gedeputeerde, voorzitter, dat misschien, toen 28 juni toch iets explicieter gecommuniceerd had kunnen worden, dat wat ingediend

zou worden, teruggestuurd zou worden en vervolgens daarna nog weer extra informatie toegezonden zou moeten worden dan om aanspraak te kunnen doen? Want dan hadden we 28 juni daar gewoon politiek het gesprek met elkaar over kunnen voeren. Had er ook een meerderheid kunnen zijn geweest die dat prima had gevonden en misschien een deel niet. Maar had de gedeputeerde het met deze kennis achteraf anders gedaan? Of zegt de gedeputeerde nog steeds: er was niks mis in de volgende keer doen we het net zo?

*De voorzitter:* Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, hier staat in ieder geval wel een lerende gedeputeerde, dus als er iets misgegaan is, dan leer ik daarvan. Ik snap u verhaal en tegelijkertijd ben ik even aan het zoeken, eigenlijk bij mezelf naar een antwoord daarop. En dat heb ik nog niet helemaal gevonden. Alles kan beter. Dus het kan best zijn dat we even wat scherper hadden moeten zijn of dat er iets scherper geformuleerd had moeten worden of dat er wat scherpere vraagstelling geweest had kunnen zijn. Dat zou best kunnen.

*De voorzitter:* Mevrouw Hilgenga.

*Gedeputeerde Otter:* Ik heb niet het gevoel dat we een hele grote fout hebben gemaakt, heb ik ook al gezegd. Ik begrijp ook hoe er gehandeld is en waarom er zo gehandeld is.

*De heer Brandsema:* Voorzitter, mag ik een kleine suggestie doen?

*De voorzitter:* Nee, dank u wel. Als u dat in uw tweede termijn wil doen, heel graag. Mevrouw Hilgenga.

*Mevrouw Hilgenga:* Nog steeds in reactie op de ChristenUnie.

*De voorzitter:* Als u dat in uw tweede termijn wilt doen, ook graag, want u kunt nu vragen stellen aan de gedeputeerde.

*Mevrouw Hilgenga:* Nee, dat gaat uitsluitend over... Dan beperk ik mij tot de tweede termijn.

*De voorzitter:* Dank u wel. De heer Otter vervolgt zijn betoog.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Ik ga het toch gewoon zeggen, misschien dat een aantal dat niet zo leuk vinden. Maar wat ik een beetje... Ik ga toch het woord realiteitsbesef hier noemen. Want er wordt een beetje een voorstelling gedaan, dat bij de DPLG... Weet ik veel, nog even zes weken even een beetje doorbuffelen en dan zijn we er. Het is gewoon enorm complex, ingewikkeld proces. M.E.R.-onderzoeken, alles moet allemaal nog plaatsvinden, dus wij zijn daar echt geruime tijd allemaal mee bezig. Ik maak wel eens de vergelijking: als we in dit land op een plek waar nu nog niet gebouwd mag worden, gewoon één woning willen bouwen, één woning, zijn we zeven jaar bezig met procedures, enzovoort door die woningen er staat. Dus laten we niet... Even dit hele probleem samenvattend tot iets van komen ze al? Dus ik vraag, voorzitter, om een stukje realiteitsbesef. En ik heb af en toe het gevoel dat het er niet is. En ik wil nog voor, misschien nog even... Want u hebt gelijk dat we misschien niet goed communiceren, informeren, want u denkt dat er gewoon helemaal niets gebeurt. En dat begrijp ik. Ik begrijp dat we daar beter over moeten communiceren, want het gebeurt juist ontzettend veel. We kopen bedrijven op, we hebben een hele KPI-systematiek, we zijn met allemaal gebiedsprocessen bezig, innovatie. Dus ik zou zeggen, iedereen in de sector is bezig met dit probleem.

*De voorzitter:* Komt er ook een punt? Komt er ook een punt? Ja, er komt een punt. Dierbare allemaal, het wordt heel druk bij de interruptiemicrofoon. Mag ik vragen om staccato vragen aan de gedeputeerde, te beginnen bij Statenlid Zuiker.

*Statenlid Zuiker:* Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde heeft het over realiteitszin, en dan net alsof wij niet weten hoe moeilijk het allemaal is. Maar weet u dan wel dat we nu helemaal niks kunnen? Geen vergunning geven, landbouw heeft geen toekomst, het geld dat beschikbaar is, dat wordt zien-derogen minder. Dus zo snel mogelijk moet u gewoon komen met in ieder geval bijvoorbeeld een visie op de landbouw. Is dat heel veel gevraagd van een nieuw college?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Dan herhaal ik nogmaals: daar zijn we dus ook allemaal druk mee bezig en ik weet als geen ander drommels goed, dat dit hele land een beetje op slot zit. Als ik het alleen voor het zeggen had, dan waren we er in een paar weken wel uit, denk ik. Maar ik heb het niet alleen voor het zeggen, dus we hebben een heel ingewikkelde samenleving met Europa, landelijke regels en weet ik wat allemaal. Dus daarbinnen moeten we allemaal met elkaar laveren. En het zit op slot en om dat weer op gang te brengen... Daar wordt door een hele hoop partijen heel laat aan gewerkt, niet alleen in Drenthe, maar ook in heel Nederland. Dus dat urgentiebesef, dat is er echt wel. Alleen... Nogmaals, de realiteit is dat we een ingewikkelde samenleving hebben.

*De voorzitter:* De heer Bosch.

*De heer Bosch:* Ik zal meteen onderschrijven dat het complexe materie is. En ik denk dat we realistisch genoeg kunnen zijn dat we veel vragen van de provincies. Het Rijk vraagt veel van de provincies. En ik heb in de bijdrage, 28 juni, heb ik ook de vraag gesteld: hebben we dan wel voldoende capaciteit in huis om deze complexe materie te lijf te gaan? Want het is inderdaad niet zo dat we dit zomaar even in zes weken klaren. Maar als we dit dan binnen die termijn willen klaren, moeten we dan als Staten nog iets met dat er extra capaciteit nodig is om die deadlines te halen? Dat is de concrete vraag aan gedeputeerde.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, een paar extra handen zijn wellicht altijd welkom. Maar ik geloof niet dat het daar op dit moment echt helemaal op vastzit. De processen hebben ook gewoon ook allemaal een bepaalde doorlooptijd nodig. Maar het is duidelijk, als ik het signaal vanuit de organisatie krijg dat er heel veel handen bij moeten komen, dan kom ik bij u terug.

*De voorzitter:* Mevrouw Kleine Deters.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dank u wel. Toch even, 28 juni vroeg mijn partijgenoot Brinkhorst om het eindbedrag wat gevraagd werd op het Transitiefonds. En toen kon het niet publiekelijk gemeld worden. Het is bijna in de lijn van het potlood van de Partij van de Arbeid. Toen kon buiten deze zaal het bedrag gefluisterd worden. Dus ik wil toch even daarop aangeven dat er wel degelijk een bedrag was, maar wat niet bekend gemaakt kon worden. De vraag die ik nu, in de realiteitszin, aan de gedeputeerde heb, voorzitter. Bij de inbreng van de BBB het was duidelijk. Ik heb het gevraagd: kiest u voor stilstand, nu? Dat we niet Drentse stappen mogelijke stappen gaan onderzoeken en maken? Is deze BBB gedeputeerde, ook van mening dat vanuit GS er geen stappen gezet gaan worden en het

dus betekent kiezen voor stilstand? Dus inderdaad, niet bouwen, geen vergunningen, geen evenementen? Want dan hoeven we daar het komende half jaar niet eens over te hebben.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik heb al even aangegeven net, dat was die hele lange zin, waar wij allemaal mee bezig zijn. Wij zijn allemaal volop bezig om het stikstofprobleem onder controle te brengen en wellicht weer ruimte te verschaffen. Dus het is niet zo dat wij achterover hangen. Integendeel, daar zijn we... Daar ben ik eigenlijk de hele week zo een beetje mee bezig. Maar ontzettend veel ambtenaren zijn ermee bezig en dat geldt voor dit hele land. Alleen, het is een ingewikkeld iets om die ruimte te vinden. Ik blijf het maar even herhalen. Het opkopen van een paar piekbelasters, daarmee is het ook niet opgelost.

*De voorzitter:* Mevrouw Kleine Deters, tweede instantie.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, ik denk dat het helder is dat niemand van ons kiest voor per definitie eenvoudige oplossingen. Ook als er complexe vraagstukken zijn, dan willen we zoeken naar oplossingen. Daar vindt u D66 aan uw zijde. De vraag is dan: bent u dus bereid om te kijken wat we in Drents verband wel kunnen doen en welke keuzes we wel kunnen maken? En dus niet kiezen voor stilstand, want daar wilde ik expliciet antwoord op.

*De voorzitter:* Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik herhaal mezelf. Wij zijn daar echt... Wij kiezen niet voor stilstand, we zijn continu daar eigenlijk mee bezig.

*De voorzitter:* Mevrouw Kramer van Volt.

*Mevrouw Kramer:* Dit debat heeft heel wat stof op doen waaien, ChristenUnie, heel goed. Ik wil toch even terug naar waar het oorspronkelijk over ging. Heb ik u nu, dat wil ik even verifiëren, heb ik u nu net horen zeggen dat u inderdaad zegt: we hadden dit anders moeten doen. Dan gaat het over brieven en informatieverstrekking. Heb ik dat goed gehoord?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Nee, voorzitter, zo heb ik het volgens mij niet gezegd. Ik zeg hier staat een lerende gedeputeerde. En ik zocht ook een beetje na van als er iets misgegaan is, wat is er dan misgegaan? Dat vind ik zelf nog steeds lastig om daar dan precies even de vinger op te leggen. Maar als het toch misgegaan zou zijn, dat het wellicht toch iets anders had gemoeten, dan nemen we dat mee naar de volgende keer. Maar ik ben niet zo ver om te zeggen: dit hebben wij niet goed gedaan.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Voorzitter, zoals u zag, zat ik weer te twijfelen. Doe ik het nu of in de tweede termijn? Maar ik ga onze lerende gedeputeerde hopelijk helpen met een beetje realiteitszin en waar die vinger dan moet liggen. Want volgens mij is het misgegaan op het punt dat toen de eerste variant terug kwam, er geen informatie verstrekt is of in ieder geval gedeeld met ons, al voor die tweede variant. Volgens mij ligt er pijn en dat we hebben gezegd als PS: we willen in gesprek blijven en achteraf worden geïnformeerd. Dus beste gedeputeerde van ons allemaal, zou u alstublieft met redelijk perspectief, in ieder geval kunnen zeggen: dat had anders gekund. Laten we proberen in het vervolg vooraf



met elkaar de informatie verstrekken te doen daar waar het kan. Dan is dit hele interpellatiedebat niet nodig, heb ik geen tweede termijn meer nodig en volgens mij zijn we er dan wel.

*De voorzitter:* Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik heb ook, geloof ik, in mijn eerste termijn al gezegd: wij zullen PS goed meenemen in alle stappen en nu voorzien van de nodige informatie. En mijn voorstel is dat te doen op die momenten dat het ook relevant is. Ik heb zelf hele slechte ervaringen in Emmen met een maandelijks praatje, waarvan ik heel vaak dan moet zeggen van sorry ik heb niets te melden. Dus dat zou ik nu ook jammer vinden dat we elke keer geforceerd iets gaan schrijven. Ik zeg hier toe: wij nemen u goed mee in alle toekomstige stappen, zodat u ook allemaal hier uw inbreng in kunt hebben. En ik ga niet te veel meer over denken van wat zou er dan 28 juni niet goed gegaan zijn?

*De voorzitter:* De heer Zandvliet in tweede instantie. [onderbreking]

*Gedeputeerde Otter:* Sowieso gaat er niets mis, voorzitter, want we hebben nog alle tijd, ook gelet op wat er landelijk gebeurt, om hier met elkaar over te spreken.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Voorzitter, ik heb een poging getracht om dit toch inmiddels tenenkrommende debat een beetje aan het einde te brengen. Ik zie dat dat niet helemaal gaat lukken, ik ga ook geen twee termijn meer doen. Reflecteer nog een keer op wat ik net zei, denk daar toch nog eens over na. Volgens mij ligt daar de pijn en dat kunnen we met elkaar oplossen. En dat betreffende, die informatievoorziening, ik hoop dat daar nog een motie van de ChristenUnie komt. Dank u wel.

*De voorzitter:* Mooi, dank u wel voor deze uitswinger, als ik me zo mag uitdrukken. Gedeputeerde Otter, was u al aan het eind van uw betoog of had u nog aanvullingen?

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, nog één ding. Ik heb al aangegeven: als het gaat over informeren, wellicht dat we dat nog te weinig doen, als ik zie wat we allemaal doen met elkaar. Ik wil nog één ding en dan sluit ik af. Wat dan ook het allemaal weer ontzettend moeilijk maakt. We zijn met heel veel processen en gebiedsprocessen bezig en dan moeten we tot drie cijfers achter de komma naar het Rijk alles weer doorrekenen. Ook daar zit nog weer iets tussen landbouw en financiën. Dus ook wij als overheden maken het elkaar niet eenvoudig. Dat was het, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, de heer Otter. Ik zie dat de heer Pormes nog een vraag voor u heeft, de heer Pormes.

*De heer Pormes:* Dank u wel, voorzitter. Ik had namelijk een hele expliciete vraag gesteld. Hoe verhoudt het zich tot artikel 167, artikel 179 van de Provinciewet? Dat heeft u volgens mij net even gegoogeld en daarvan bent u ook op de hoogte, of niet?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik heb niet gegoogeld naar deze Wetsartikelen. U heeft daar in ieder geval iets gezegd over transparantie en informatie en dat soort zaken. En daar heb ik in algemene zin op gereageerd.

*De heer Pormes:* Nee, mevrouw de voorzitter. Eerlijk gezegd, ik krijg ontzettend veel medelijden. Speelkwartier is afgelopen. We zitten hier in het huis van de democratie. En het meest essentiële van de democratie is dat wij goed worden geïnformeerd, zodat wij onze taken kunnen uitvoeren. En dan kunt u wel zeggen: het is procesmatig en soms laten we wel eens steken vallen en ik heb niet gesproken over dat het misleiding is. Ik zeg mogelijk, ik heb er elke keer een vraagteken achter gezet en dan kunt u zich verschuilen achter allerlei argumenten. Maar waar het om gaat is de essentie: u dient ons goed te informeren, actief, dat is uw plicht en dat is ons recht. En dan is het niet relevant of het nou komt door processen of ik zat toevallig in de file, of wat dan ook, of welke argumenten ook gebruikt. Dat is de essentie en dan moet u gewoon toegeven, punt uit. Anders krijgen we echt grote problemen.

*De voorzitter:* De heer Otter, de heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik ga niet het begin van mijn betoog herhalen. Ik heb het een beetje moeilijk met deze woorden. Ik heb gezegd hoe wij als college erin staan, maar ook hoe ik als persoonlijke erin sta. Ik doe niet aan misleiding of weglaten van informatie. Waar gewerkt wordt, dat heb ik ook gezegd, worden soms fouten gemaakt, gaan dingen even niet goed. Dat kan gebeuren, that's all in the game. Maar voor de rest staan wij hier om u goed van informatie te voorzien goed transparant met u alles te bespreken. En als u daaraan twijfelt, sorry daar kan ik weinig aan doen.

*De voorzitter:* De heer Pormes in tweede instantie.

*De heer Pormes:* Voorzitter, volgens mij begrijpt hij het niet. Hij begrijpt de urgentie niet van dit aspect. Je kan wel zeggen van ja, het kan gebeuren et cetera. Nee, de urgentie is dat dit gewoon een heilige, heilige norm is. U moet ons gewoon goed informeren. En soms gebeurt dat. Dan moet u gewoon ruimtelijk zeggen van shit man, het had niet gemogen.

*De voorzitter:* Dit soort terminologie hanteren we hier niet.

*De heer Pormes:* Geef het gewoon toe!

*De voorzitter:* Volgens mij wil de heer Otter nog reageren. Mevrouw Kramer.

*Mevrouw Kramer:* U heeft natuurlijk helemaal gelijk als u zegt als er mensen werken, dan worden de fouten gemaakt. Naar daar hoort nog een ding bij, achteraan. Dan is het ook heel normaal dat je sorry zegt of 'ik had het anders moeten doen, we gaan verder.' Dat had heel erg veel opgelost.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, dit zeg ik geloof ik nu voor de derde keer, dan moet ik echt heel... Dan moeten we dat proces dag voor dag gaan uitlijnen om te bekijken van waar is het dan misgegaan? Dat heb ik al gezegd. Daar zoek ik naar. Ik zou niet zo goed weten, dus dan weet ik ook niet waar ik sorry voor moet zeggen.

*De voorzitter:* De heer Otter, was aan het eind van uw betoog? Dan kijk ik nu naar de heer Zandvliet voor zijn tweede termijn. Sorry, de heer Brandsema. Want de heer Zandvliet heeft juist betoogd dat hij geen tweede termijn meer wilde. En wellicht zijn er ook andere Statenleden die geen tweede termijn meer hoeven. Maar we kijken eerst naar de heer Brandsema. Gaat uw gang.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. Ik zal proberen een beetje bondig te formuleren, want ik heb soms ook de neiging om wat langdradig te worden. Voorzitter, ik hoor de gedeputeerde aangeven: er

is niet zoveel misgegaan. Net nog van dan moeten we dag voor dag zoeken waar dat dan mis is gegaan. Maar volgens mij hoeft dat helemaal niet. Volgens mij, en dan geef ik gelijk ook een tip aan het college, hoe het anders zou kunnen, terugkijkend. Die brief, die beantwoording, de schriftelijke beantwoording op de vragen van de BBB, dat was ontzettend helder. Dus mijn tip zou zijn die helderheid die het college heeft in de beantwoording van die vragen. Probeer dat ook meer hier in de Staten te krijgen, dan neemt dat onduidelijkheid weg. Dus ik hoop dat het college daar nog even op kan reflecteren, dat het vooral gaat om die helderheid. Voorzitter, dan nog een vraag aan het college. Helemaal in het begin van beantwoording van de gedeputeerde in de eerste termijn werd het bedrag van € 4.5 miljard genoemd. Dat is voor mij nieuw. De claim die nu ligt is een kleine € 0.5 miljard. Nu wordt er € 4.5 miljard genoemd vanuit de gedeputeerde. Dus ik ben benieuwd: waar komt dat bedrag vandaan? Waar staat dat? Had Provinciale Staten dat kunnen weten? Is dat eventueel ergens richting het Rijk gecommuniceerd? Dus iets meer context over die € 4.5 miljard opmerking van de gedeputeerde. De gedeputeerde heeft toegezegd met een brief, een iets verduidelijkende brief, over die tijdsplanning te komen. Ik hoor toch nog graag van de gedeputeerde wanneer we die kunnen verwachten. En dan nog het punt, de toezegging over onze suggestie om elke twee maand met een voortgangsbrief te komen. Aan de ene kant zegt het college: het liefst doe ik het op het moment dat er relevante informatie ligt.

*De voorzitter:* Wilt u afronden?

*De heer Brandsema:* De gedeputeerde geeft ook aan: er gebeurt ontzettend veel. En volgens mij, als we kijken naar april, is dat nog een periode waarin elke twee maanden drie brieven zouden komen. Als er zo ontzettend veel gebeurt, wat ik ook geloof, ambtenaren werken ontzettend hard, moet het volgens mij geen probleem zijn om ons dan te informeren over de status. Mocht het werkelijk zo zijn dat er niet veel gebeurt, dan is zo een brief ook snel geschreven. Dus nogmaals de vraag om wel periodiek, om de twee maanden, met een voortgangsbrief te komen, zodat we iets sterker dan vinger aan de pols kunnen houden. CDA hebben...

*De voorzitter:* Dank u, dank u wel, dank u wel, want ik heb u nu een minuut extra gegeven. Dat is ook uit coulance omdat u degene bent die het interpellatiedebat heeft aangevraagd. Ik ga even het rijtje af. De heer Zandvliet heeft al gezegd geen tweede termijn te ambiëren, mevrouw Kramer ook niet. De heer Pormes, mevrouw Kleine Deters. Ja, komt u maar. Tweede termijn is een minuut.

*Mevrouw Kleine Deters:* Dank u wel, voorzitter. We hebben de vraag nog aan de ChristenUnie gesteld of de tweemaandelijksse rapportage naast het agendapunt zou komen, dus ik zou daar nog wel heel graag een antwoord op willen. Verder constateert D66 dat GS in ieder geval, dat hebben we beluisterd bij monde van de gedeputeerde, zegt: Wij kiezen niet voor stilstand. Wij willen zoeken en kijken naar mogelijkheden, wat wel kan. In tegenstelling tot de BBB fractie, die blijkbaar dan toch stilstand accepteert en geen vergunningverlening en het afgelasten van allerlei evenementen. Heel spijtig, en gelukkig heb ik dat de andere partijen niet horen noemen. Ik denk dat het helder is dat D66 echt richting die toekomst dat debat wil voeren met elkaar. Natuurlijk willen we leren en natuurlijk maken we fouten, maar dat willen we dan ook inderdaad wel corrigeren. Maar, we zouden dan heel graag eigenlijk... dus een vraag in tweede termijn aan de ChristenUnie.

*De voorzitter:* Ja, dan moet de ChristenUnie even naar de interruptiemicrofoon wandelen, maar ik geef eerst de heer Vossebeld het woord. De heer Vossebeld.

*De heer Vossebeld:* Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat mevrouw Kleine Deters mij niet helemaal goed begrepen heeft. We hebben gezegd: Wij willen geen stilstand. We willen eerst de PAS-melders en

dergelijke helpen, en als we die niet kunnen helpen... De rest komt in de tweede instantie, maar we willen zeker vooruitgang, maar daarmee beginnen.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Vosseveld. Wil mevrouw Kleine Deters daar nog op reageren?

*Mevrouw Kleine Deters:* Ja, daar wil mevrouw Kleine Deters zeker graag op reageren. De PAS-melders zijn een onderdeel van het totaalpakket en als u alleen, en die vraag heb ik expliciet aan u gesteld... Kiest u dan op dit moment, omdat andere overheden nog niet met een voorstel komen, kiest u dan om hier niks te doen? Toen was expliciet uw antwoord ja. Dan kiezen wij dus voor deze stilstand. En ik hoor u nu zeggen: De stilstand betreft alleen als de PAS-melders niet opgelost worden. Ja, dat is dan niet anders. Als dat stukje niet oplost, de rest volgt ook niet. Wij pleiten: laten we soms misschien wel met kleine stapjes, maar iets met elkaar gaan zoeken wat wel kan en daarmee natuur, landbouw, economie, bouw, culturele evenementen wel kunnen helpen. En dat is anders dan de BBB voor kiest, voorzitter.

*De voorzitter:* Volgens mij heeft de heer Brandsema ook een vraag voor u of een antwoord?

*De heer Brandsema:* Antwoord, voorzitter. Ja, als het zo is dat dat agendapunt nog steeds bestaat en het college zegt toe het Nou, dan vind ik het ook prima om elke zes week een brief of onder dat agendapunt te hangen. Helemaal prima. Zegt het college: Nou, we zeggen toe dat we om de maand met de voortgangsbrief komen. Ook prima. Allebei vind de ChristenUnie prima.

*De voorzitter:* Mevrouw Kleine Deters nog?

*Mevrouw Kleine Deters:* Ja, want dat was dus even concreet. Het vervangt dus niet onze afspraak, want D66 hecht er wel aan dat we dat agendapunt elke commissievergadering laten staan, DPLG. En als dat inderdaad is, dat er dan een document vanuit het college ligt, waar we dan ook die discussie op kunnen voeren, dan kunnen wij ons daar uiteraard in vinden. Dus, als het dan en-en is, dan steunen wij zeker uw verzoek.

*De voorzitter:* De heer Brandsema.

*De heer Brandsema:* De ChristenUnie stelt niet voor om een agendapunt van een standaardagenda af te halen, als dat de vraag is.

*De voorzitter:* Helder over en weer. Statenlid Zuiker, ja. Ik stel voor dat we na dit agendapunt even gaan schorsen en ik vraag u om nog even te luisteren. Statenlid Zuiker.

*Statenlid Zuiker:* Dank u, voorzitter. Ja, ik vind het toch altijd heel bijzonder om te horen dat de gedeputeerde zegt: We hebben alle tijd. We missen bij dit college gewoon het besef hoe urgent dit dossier is, hoe belangrijk voor Drenthe dit dossier is. We zien een college die weigert door de zure appel heen te bijten, de knopen door te hakken. Daarom even twee concrete vragen: wanneer komt de landbouwvisie van dit college? En wanneer stuurt u PS alle correspondentie tussen provincie, ministerie en de ecologische autoriteit over het DPLG. Die laatste vraag heb ik eerder net ook al gesteld, dus ik hoop dat de gedeputeerde daar nu met een concreet antwoord op komt.

*De voorzitter:* Dank u wel. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

*De heer Bosch:* Dank u wel, voorzitter. Ik reageer uit enige verbazing en ik heb eigenlijk ook maar één vraag aan het college. Ik heb een flink aantal partijen horen jij-bakken over het al of niet in een vorig

college zitten en we zien ook... Dan kijken we even naar vraag twee van de ChristenUnie, terechte vraag: waarom hebben die maatregelenpakketten niet in die 0.5 versie gezeten? En in eerste instantie leek het ons logisch dat een nieuw college daarmee zou komen, maar deze discussie beluisterende... Ineens liggen er een aantal maatregelenpakketten, dat zijn no-regret maatregelen. Ja, als het no-regret maatregelen zijn, had het dan inderdaad niet alvast in die 0.5 versie kunnen staan? En zijn dit dan maatregelenpakketten die die uit die eerdere versie zijn gesloopt, zullen we maar zeggen, want daarvan was sprake dat er in een eerdere versie meer informatie beschikbaar was? Dus, dat is de enige concrete vraag die ik naar aanleiding van de discussie nog heb. Dank u, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank, heer Bosch. De heer Vosseveld, tweede termijn? Mevrouw Hilgenga, tweede termijn? Ga uw gang.

*Mevrouw Hilgenga:* Voorzitter, de toelichting van de ChristenUnie en na de aanvullende vragen door andere fracties is ons duidelijk, dus daar hebben wij geen vragen meer over. Wel nog steeds de opmerking ook richting het college, dat wij het ontzettend belangrijk vinden dat wij die rapportages wel regelmatig krijgen. Het is een té groot onderwerp. Het DPLG is één van de belangrijke onderwerpen die door allerlei stukken heen gaan spelen, ook in de komende periode. Dus, wij zouden toch ook een oproep willen doen om wel vast te rapporteren over dit onderwerp. Tot zover, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Hilgenga. De heer Bos van GroenLinks nog? De heer Vorenkamp van de PVV? Ga uw gang.

*De heer Vorenkamp:* Dank u, voorzitter. Een paar korte opmerkingen. Ja, we zijn niet blij met dit interpellatiedebat. Wij hebben... We zijn... Er is eigenlijk weinig of niet duidelijker geworden wat ons betreft. Ja, mijn conclusie is eigenlijk volledig overbodig interpellatiedebat. Zeker als we dus dat DPLG punt weer invoeren bij de commissie, dan had het gewoon bij de commissie behandeld kunnen worden. Het is duidelijk. Wat schieten we hiermee op? Niets. Ik geef zelf maar even het antwoord, en het is duidelijk dat er verkiezingen aankomen. Nou, dit zijn allemaal retorische vragen. Niemand hoeft erop te antwoorden, maar ik heb één vraag gesteld aan de gedeputeerde. Die was eigenlijk niet retoricus bedoeld, maar hij had hem blijkbaar wel zo opgevat, voorzitter. Dank u.

*De voorzitter:* Zo nu en dan... Of nou, nee... Laat ik mij... Nee, ik ga mezelf niet laten verlokken. De heer Schoenmaker.

*De heer Schoenmaker:* Dank u wel, voorzitter. Zo aan het eind van dit debat zou ik eigenlijk een suggestie willen doen richting het college. De vorige periode zijn er heel veel bijeenkomsten geweest, informele settingen, over stikstof, omdat er bijna elke maand iets verandert over de stikstof. Is het een suggestie om dat te hervatten, want volgens mij is dat op dit moment niet meer aan de orde, en om daar een combinatie van te maken, stikstof/DPLG. Praat ons informeel bij, één keer in de vier à vijf weken en dan denk ik dat wij ook geïnformeerd zijn. Rapporteren kan, maar zo een bijpraatsessie heeft onze fractie in ieder geval zeer gewaardeerd.

*De voorzitter:* Tot slot, de heer Oosting van de VVD? Nee, dank u wel. Dan zijn we aan het einde van de tweede termijn gekomen van de zijde van de Staten. Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ook mede even na de laatste opmerking van Sterk Lokaal over het informeren. Een hele hoop mensen hebben iets over het rapporteren, het informeren, genoemd. Ik stel even het volgende voor: voor het eind van het jaar, want die die vraag is gesteld, ook door ChristenUnie, voor het eind van het jaar komt in ieder geval een nieuw uitgelijnd proces voor dat hele DPLG. Ik

stel voor dat we daarin ook even opnemen hoe wij u constant even meenemen, want we doen dat eigenlijk al maandelijks in de commissie. Ik vind het idee om periodiek misschien een informatiebijeenkomst te hebben waarin je gewoon even, laten we zeggen, ook een tweerichtingsverkeer hebt, waar je allemaal even wat kunt doen. Nou, om even te kijken welke mix van informatie wij u... Laten we zeggen, op welke wijze we u met een mix van informatie mee gaan nemen. Dus dat in plaats van gewoon vast nu te zeggen, want de één noemt het periodiek rapporteren en die zegt erachteraan: wel tweemaandelijks. De ander die zegt dan: periodiek rapporteren, maar ik zou me zelf nu niet vast willen leggen op tweemaandelijks en dan een brief. Ik wil eigenlijk even in dat voorstel wat u voor het eind van het jaar krijgt, gaan we ook even een stukje opnemen waarin wij aangeven met welke mix aan informatie wij u meenemen. Dat is eigenlijk mijn voorstel.

*De voorzitter:* De heer Brandsema heeft een vraag aan de heer Otter

*De heer Brandsema:* Dank u wel, voorzitter. Het eind van het jaar, daar kan ik echt niet mee akkoord gaan. We stellen hier een vraag. De periode tot 1.0 versie is april 2024. Dat is uit mijn hoofd zes maand. Dan gaan we niet halverwege die periode, wat de ChristenUnie betreft, nog eens een keer een brief van het college verwachten. Dus als het college niet toe kan zeggen dat er op korte termijn, en dan heb ik het over twee, misschien drie weken, een brief ligt met iets meer duiding over de processtappen en tijdsplanning komende tijd... En als het college niet toe kan zeggen dat er, omdat zelfs vanuit de coalitie wordt de wens neergelegd om periodiek een voortgangsbrief te krijgen, als dat niet toegezegd kan worden, dan komen we met een motie.

*De voorzitter:* Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, er zit voor het eind van het jaar en over drie weken, daar zitten er nog een aantal weken tussen. Dus, laat ik zo zeggen, wij gaan zo - want anders dan moet ik nu iets toezeggen waarvan ik niet weet of we dat ambtelijk helemaal waar kunnen maken. Dus we gaan u zo spoedig mogelijk meenemen in het proces. Ik heb in ieder geval, laat ik dan maar zeggen, ruim voor het eind van het jaar, want anders dan is het ook weer niet goed. Ruim voor het eind van het jaar en daarin neem ik ook een paragraaf op hoe wij u mee zullen nemen, misschien wel de komende jaren, met betrekking tot het proces van de DPLG.

*De voorzitter:* De heer Schoenmaker heeft een vraag voor de heer Otter.

*De heer Schoenmaker:* Dank u, voorzitter. Ik hoor toch wel dat er wel enige openheid is, maar ik snap ook dat u dat wellicht, met enige rugdekking eventueel, kunt toezeggen. Eind van het jaar lijkt me wel aan de late kant. Maar wij zouden wel heel graag, net als in de vorige periode, periodiek - en als het één keer in de vier à vijf weken is - in een face to face, heen-en-weer verkeer, open houding, maar geïnformeerd willen worden. Wij hebben natuurlijk vanuit de Eerste Kamer... ontvangen we nu dingen die controversieel verklaard zijn. Deel dat dan gewoon met ons, waardoor wij op de hoogte zijn van het proces en dat zouden wij al heel erg prettig vinden, omdat dat een open constructie is en volgens mij, als ik u een beetje hoor, als lerende gedeputeerde, beetje denken vanuit een ondernemer die misschien denkt 'Ik doe het wel goed, laat me nou mijn gang gaan.' Is dat juist de setting waar u dat ook zou kunnen delen en waar u dan ook dat interactieve kunt bereiken. Dus, heel graag zou ik daar een antwoord op willen.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Volgens mij heb ik dit al toegezegd, alleen, laten we zeggen frequentie enzovoort, dat gaan wij even meenemen in die brief.

*De voorzitter:* Ja en de essentie is natuurlijk, als ik even mag helpen, wanneer komt die brief. Dus, is dat niet gek om dat pal na het herfstreces te doen? Want... Dat vind ik chic.

*Gedeputeerde Otter:* Ja, maar voorzitter, daarom zeg ik: het verschil is drie weken. Want over drie weken, dan zitten we al eind oktober en ik heb gezegd: ruim voor het einde van het jaar. Dus er zit niet zo veel tussen. Alleen als ik zeg: over vier weken is het er, dan zeg ik iets toe zonder dat ik dat ambtelijk heb afgestemd en dan weet ik niet of ik dat waar kan maken. Dus... Maar ik heb gezegd: we gaan ons best doen dat u zo snel mogelijk dat procesvoorstel krijgt.

*De voorzitter:* De heer Brandsema. O, sorry. Nee. De heer Schoenmaker.

*De heer Brandsema:* Maar dan is inderdaad de interpretatie van ruim voor het einde van het jaar. Dat vinden wij veel te ruim. Dus graag daar echt concreet in, wanneer komt u terug met de plannen? Dat hoeft niet te duren tot het einde van het jaar. Daar geloven wij als fractie helemaal niks van.

*De voorzitter:* Wilt u daar nog op reageren?

*Gedeputeerde Otter:* Ja, kijk. Als ik zeg, het is er volgende week, dan ga ik er ook vanuit dat het volgende week moet kunnen zijn. Dus, laat ik dan zo zeggen: dan informeer ik u binnen een week, wanneer het er is.

*De voorzitter:* 'Now we're talking', zal ik maar zeggen. De heer Brandsema.

*De heer Brandsema:* Ja, voorzitter, nog misschien een mooier voorstel. Ik begrijp dat de volgende commissievergadering 18 oktober is. Volgens mij is het heel mooi als dan die brief er ligt. Als de gedeputeerde nu aangeeft, voorzitter, maar dat kan ik nu niet toezeggen. Wat mij betreft schorsen vijf minuten. Wordt er even kort ambtelijk overlegt. Als dan de conclusie richting de gedeputeerde is: ja, 18 oktober kan er een brief liggen, dan hebben we het nu gelijk helder.

*De voorzitter:* Wat lekker praktisch. Kijk, ik was toch al van plan om te gaan schorsen. Ik zie dat de heer Schoenmaker... Ja, u had al twee keer een opmerking gemaakt. Nee, het spijt me. Ik ben echt wel streng hoor. Volgens mij is dit een helder voorstel. Leden van de Staten. Gedeputeerde Otter, wilt u nog dingen aanvullen voordat we gaan schorsen?

*Gedeputeerde Otter:* Ja, voorzitter, er zijn natuurlijk nog een paar vragen gesteld over de maatregelenpakketten. Ik wil nog een keer duidelijk zeggen: het zijn concept maatregelenpakketten, die dienen ter onderbouwing van het feit dat we wel € 476 miljoen vragen. Alleen, het zijn concepten, dus... U krijgt nog alle gelegenheid om daar wat van te vinden en die € 4,5 miljard. Ja, dat... Alle provincies hebben op basis van wat aannames en, zeg maar, bestemmingsverandering van gronden, wat dat aan kapitaalverlies geeft. Dus het zijn allemaal hele globale becijferingen geweest. En nou, daar is ook in ieder geval door LNV en financiën ook eigenlijk altijd om verzocht, om een orde van grootte te hebben van die bedragen. Nou ja, dat heeft elke provincie op die manier becijferd met als gevolg dat we, geloof ik, op € 56,8 miljard uitkomen. Maar dat is ook een kwestie van dat dat de komende tijd allemaal nader scherp gesteld zal moeten worden.

*De voorzitter:* Ik zie de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

*De heer Bosch:* Dank u wel, voorzitter. Toch nog even een korte vraag, want ik hoor de gedeputeerde zeggen: het waren concept-maatregelenpakketten die nodig waren om de eerste aanvraag van € 476

miljoen te doen. Mijn vraag was een andere. Ik kan me niet voorstellen dat die concept-maatregelenpakketten in twee weken zijn geschreven en als dat wel zo is, complimenten aan de ambtelijke organisatie. Maar als dat niet zo is, en dat was de vraag, waarom zaten ze dan niet in die 0.5 versie, of staan ze in de eerdere versie, waarvan we van de vorige gedeputeerde hebben begrepen dat daar het een en ander is weggelaten omwille van de voortgang van het proces?

*De voorzitter:* Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, dat heeft ook wel te maken met het demissionair zijn, toen, van het college. Dus op het moment dat je die pakketten dan eigenlijk alweer, nou, laten we zeggen... Dus dat is overgelaten aan het nieuwe college. En inderdaad, dat is niet in twee weken opgesteld, dat ben ik met u eens.

*De voorzitter:* De heer Bosch nog in tweede instantie.

*De heer Bosch:* Dan moet ik, denk ik, alleen maar constateren dat we wellicht, als Staten, toch ook dan graag de beschikking hadden gehad over, zullen we zeggen, de stukken die uit een eerdere versie zijn verdwenen, want eigenlijk hebben we dat nodig om te zien hoe dat proces in elkaar heeft gezeten, want het begint nu allemaal een beetje te schuiven. Dus ik zou heel graag willen weten, mag ook schriftelijk, of dat inderdaad in een eerdere versie wel heeft gestaan, want anders kan ik het proces niet heel erg goed volgen.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, dan komen we daar schriftelijk op terug.

*De voorzitter:* De heer Brandsema, tot slot.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. Wij als Staten weten dat er een claim is ingediend bij het Rijk van € 476 miljoen. De gedeputeerde heeft het nu over € 4,5 miljard, zoals ik het interpreteer is het een potlood schets, om het zomaar even te noemen, van wat er in de provincie Drenthe uiteindelijk nodig is, orde grootte € 4,5 miljard. Is dat bedrag bekend bij het Rijk? Of is dat iets wat binnen de ambtelijke organisatie bekend is en wat nog niet... Want met de Staten is alleen die kleine € 0,5 miljard gedeeld. Is die € 4,5 miljard ook buiten dit huis bekend of niet? Dat is me niet helemaal duidelijk.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, die zijn ook ambtelijk gedeeld met LNV en financiën en dat zit in die € 56,8 miljard, waarvan ook iedereen zegt: dat is veel te veel. Maar het is ook een soort globale indicatie, want uiteindelijk moet iedereen zijn definitieve plan inleveren en op basis van die definitieve plannen zullen ook de definitieve bedragen worden toegekend. Alleen je wil op een gegeven moment wel een soort orde van grootte weten van die bedragen en dat heeft iedereen ingestuurd.

*De voorzitter:* Tot slot, de heer Brandsema.

*De heer Brandsema:* Ik ga hier ook nog even over nadenken in de schorsing, want overige provincies hebben publiekelijk grotere bedragen dan Drenthe neergelegd. € 4,5, € 8, € 2, € 4 miljard. En nu hoor ik het college zeggen: ja, nee, het Rijk is wel op de hoogte van die € 4,5 miljard van Drenthe. Wij als Staten zijn er niet van op de hoogte. Wij zijn ervan op de hoogte van 0.5 versie, geen financiële claim. 18 juli, € 0,5 miljard claim en nu blijkt dat er € 4,5 miljard is gecommuniceerd richting het ministerie,



maar niet op zo'n manier zoals dat we het in de krant kunnen lezen van allerlei andere provincies. Dus ik vind dit wel erg merkwaardig, maar ik moet hier even over nadenken hoe dit... Dus... Nou ja, verbazing.

*De voorzitter:* Ik kijk nog even naar de heer Otter. Was u aan het eind van uw betoog, uw tweede termijn?

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik was er doorheen. Dan stel ik voor... Statenlid Zuiker, ga uw gang.

*Statenlid Zuiker:* Voorzitter, twee concrete vragen heb ik gesteld. Ik zou het fijn vinden als die beantwoord worden. De eerste vraag was: wanneer krijgen we dat landbouwvisie van dit college? Tweede vraag was: alle correspondentie die is opgevraagd tussen de provincie, Ecologische Autoriteit en het ministerie, kunt u die naar PS sturen en zo ja, wanneer?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, de landbouwvisie, ik denk dat dat begin volgend jaar wordt, wanneer we die hebben en ja, de... Ik moet even nadenken over het feit dat u zegt 'alle informatie', want nou, u krijgt ook al de nodige informatie van ons, dus... Ik weet niet wat er dan niet gestuurd wordt, dus dan ga ik even... Die vraag neem ik mee, voorzitter.

*De voorzitter:* Statenlid Zuiker, tweede instantie.

*Statenlid Zuiker:* Ja, dank u wel. Ik kan het even heel helder zeggen: alle correspondentie over het Drents Programma Landelijk Gebied tussen de provincie, Ecologische Autoriteit en LNV van, laten we zeggen, mei 2023 tot nu.

*De voorzitter:* Gedeputeerde Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, dat klinkt naar een Woo-verzoek. Maar nogmaals, ik denk er even over na.

*De voorzitter:* De heer Brandsema.

*De heer Brandsema:* Ja, sorry, voorzitter. Het duurt wel langer dan gehoopt en verwacht. Voorzitter, een vraag aan het college om ook mee te nemen in de schorsing die er hopelijk dadelijk aankomt: wat is de status van die € 4,5 miljard die het college hier op tafel legt?

*De voorzitter:* Dank u wel. De heer Otter. De heer Otter neemt het mee. De heer Pormes nog.

*De heer Pormes:* Mevrouw de voorzitter, de gedeputeerde is lerend, dat begrijp ik. Om even duidelijk te maken: Wob/Woo is van de burger. Wij hebben recht op heel veel informatie op grond van de Provinciewet, dus wij dienen geen Wob/Woo-verzoek in. Maar wat wij wel hebben ingediend op 1 september, is een verzoek op grond van datgene waar de Provinciewet ons voorschrijft, op informatie en dat heeft mevrouw Zuiker net gezegd. Dus wij wachten gewoon zes weken, dat is de termijn daarvoor. 1 september ingediend, dus half oktober ontvangen wij dat en als het niet lukt, dan krijgen we bericht dat uitstel mogelijk is.

*De voorzitter:* Hier zat geen vraag in. Ik kijk nog even naar gedeputeerde Otter. Goed, ik kijk mijn Statenleden aan. Zullen wij schorsen tot 15:30? Is dat een goed idee en dan hernemen wij dit debat? Ja, dank u wel.

*De voorzitter:* Dames en heren, ik wil graag de vergadering heropenen. Dus als iedereen zijn of haar plaats weer wil innemen, dan zit hier een blije voorzitter. Dat is mooi en ik doe even een ordevoorstel, want dit hebben we niet zo vaak kijk. Kijk, meestal doen we onze debatten in twee etappes en we merken gewoon... Ja, het is wel fijn om een koek te nemen, want ik weet niet hoe laat het wordt. Het is wel... Het is denk ik goed om nu de gedeputeerde het woord te geven en dan te kijken of er behoefte bestaat aan een derde termijn. Zullen we het zo doen? Ja. Gedeputeerde Otter Oké.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Nou, laat ik even beginnen met de brief. U krijgt voor 18 oktober dus een brief. Nou, het is normaal gebruikelijk dat wij dit soort processen en planning ook met onze partners doornemen. Nou, daar hadden we wat meer tijd voor nodig, dus dat gaan we ook allemaal niet redden. Maar we gaan in ieder geval aan u de brief sturen en dan sturen we ook gelijk toe aan de partners. Dus, zeg maar, de inspraak met onze partners, die vindt dan in ieder geval in tweede instantie plaats. En normaal bepraten we het eerst met de partners en dan gaat de brief uit, maar dat draaien we dus om. Dus 18 oktober ligt hier een brief. Dan even naar de informatie. Ik heb al toegezegd, in die brief gaan we ook even opnemen, noem ik dan maar even, de mix aan informatie, hoe we u meenemen. Dat betekent gewoon de maandelijkse commissievergaderingen, ... de informatiebijeenkomsten en nou, als we het nodig vinden, gaan we u daar ook nog schriftelijk een aantal dingen aan toevoegen. Maar hoe we eigenlijk die mix willen samenstellen, want dan stel ik ook voor dat we meteen wat data aanhangen, dan is het ook minder vrijblijvend allemaal. Dus die mix nemen we ook op in die in die brief en die brief gaat dus over de planning van het DPLG. En dan als laatste zullen we ook een overzicht opnemen vanaf mei, een chronologisch overzicht, even van alle acties en informatie en stukken die er zijn, ook eventueel met verwijzing naar de stukken, zodat u helemaal goed op de hoogte bent. Nou, laten we zeggen wat er van mij allemaal heeft plaatsgevonden. Nou en er rest wat mij betreft nog een mededeling: waar komt die € 4,5 miljard nu vandaan? Nou, die € 4,5 miljard blijkt € 4 miljard 667 miljoen te zijn, en die staat in de stukken die u op 18... Die zaten bij de brief van 18 juli. Het is al even gerefereerd ook op pagina ... Nou, ik kan mijn eigen handschrift niet meer lezen. Ik dacht op pagina 157, daar staat de berekening van die € 4 miljard 667 miljoen. Dus het is wel een potloodberekening, maar u had hem al wel. Dat was het, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, gedeputeerde. Ik kijk even de kring rond voor de derde termijn. U wilt een vraag stellen aan de gedeputeerde, mevrouw Kramer?

*Mevrouw Kramer:* Even een checkvraag over het bedrag. Wat is nou het bedrag wat u bedoelt, want ik hoorde miljarden en miljoenen. Gewoon even ter check.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik... misschien noem ik een keer miljoenen, maar dat is € 4 miljard 667 miljoen.

*De voorzitter:* Ja ja...

*Gedeputeerde Otter:* Dat is die € 4,5 miljard. Nou, waar het vandaan komt, staat op bladzij 157 van de stukken die u bij de brief van 18 juli heeft gehad. Nou en ik heb dat steeds even afgerond op € 4,5 miljard, maar dat is dus € 4,667 miljard.

*De voorzitter:* Goed, er is nog een vraag. Ga uw gang.

*De heer Zandvliet:* Geen behoefte aan derde termijn, alleen een korte verduidelijkende vraag: u noemt partners. Dit is niet mijn onderwerp, mijn collega is er niet. Ik heb even naast mij gevraagd. Kunt u even uitleggen wie die partners zijn?

*Gedeputeerde Otter:* Dat zijn heel veel partners die, laat maar zeggen, de landbouw... Laat ik het simpel zeggen, allerlei partijen uit de landbouwsector.

*De voorzitter:* Ik ga kijken of er behoefte bestaat aan de derde termijn en ik denk het wel. De heer Brandsema, dat is de indiener. Ik geef iedereen één minuut.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. € 4,5 miljard. Blijkbaar heb ik zelf dan de stukken niet helemaal volledig goed doorgenomen, maar dan zal het daarin staan, zal ik nog naar gaan kijken. Voor wat betreft de toezegging, de brief van 18 oktober. Dank daarvoor. Ik ga ervan uit dat in die brief het tijdspad zit en het college gaf aan informatiemix, maar dan wel het uitdrukkelijke verzoek vanuit de Christen-Unie dat dat niet een vrijblijvend iets is, maar dat er wel helder in staat dat we daar periodiek bijgepraat worden. Want het stukje vrijblijvendheid van wanneer ons het uitkomt, dat hopen we niet daarin terug te zien.

*De voorzitter:* Dank u wel. Mooi, ik ga even alle namen langs. De heer Zandvliet heeft al gezegd, hoeft niet meer. Mevrouw Kramer nog behoefte? De heer Pormes? Mevrouw Kleine Deters? Ja, ga uw gang.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dank u wel. Fijn ook de toezegging voor 18 oktober. Ik was in de veronderstelling dat we gewoon nog altijd de afspraak hadden dat op de commissieagenda het agendapunt DPLG staat. Ik heb even gecheckt, de laatste keer stond die er niet op. Ik veronderstel dat we daar met zijn allen mee kunnen instemmen, dat die op 18 oktober ook als agendapunt DPLG terugkomt in de op de commissieagenda. Dan hebben we dat nu ook heel praktisch met elkaar kortgesloten, voorzitter. En ik zie allemaal collega's die ja knikken, dus dan zou dat heel mooi zijn.

*De voorzitter:* Dank u wel. Nou, ik ga gewoon even kijken of iedereen ja knikt. Volgens mij wel. Knikt er iemand nee? Nee. Goed zo. Statenlid Zuiker? Even kijken. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid? De heer Vossebeld? Mevrouw Hilgenga? De heer Bos van GroenLinks? De heer Vorenkamp? De heer Schoenmaker? En tot slot, de heer Oosting? Dan zijn we het eind gekomen van de derde termijn. Wil de gedeputeerde nog iets toevoegen?

*Gedeputeerde Otter:* Ja, voorzitter. We hebben even naar D66... Ik had ook al gezegd, na de informatiebijeenkomsten en ook de maandelijkse agendering in de commissie, dat dat gewoon door blijft lopen, maar dat zullen we ook in die informatiemix verder benoemen. Dus inderdaad en wellicht, als het kan, ook al de data voor de informatiebijeenkomsten vaststellen, om inderdaad die vrijblijvendheid eruit te halen. Nou, dan heb ik al gezegd, voorzitter, dat ik een lerende gedeputeerde ben. Ik heb gezegd dat de landbouwvisie begin 2024 klaar zou zijn. Ik had daar eigenlijk moeten zeggen: de koersnotitie landbouw, dus welke elementen zijn allemaal van belang voor de landbouw, want die landbouwvisie zal eigenlijk verder ontwikkeld worden, samen ook met het DPLG. Dus wel een belangrijk stuk wat begin volgend jaar wordt opgeleverd, maar dat is niet de landbouwvisie.

*De voorzitter:* Dank u wel, gedeputeerde. Dan kijk ik tot slot naar de heer Brandsema, want het is goed gebruik dat als er een interpellatiedebat is, dat degene die het heeft aangevraagd het laatste woord krijgt, als hij daar behoefte aan heeft. [Buiten beeld] Heel goed. Nou, ga uw gang, heer Brandsema.

*De heer Brandsema:* Ja, dank, voorzitter. Blij dat we dit debat gehad hebben. Mijn bedoeling, onder andere, met het debat was ook dat we ook tussen Staten en college even een beetje scherp krijgen van hoe vinden we het nou prettig om met elkaar hier in dit huis zetten, debat voor voeren en met elkaar samen te werken? Nou, het verloop van het debat laat volgens mij zien dat het goed is geweest dat dit debat heeft plaatsgevonden, zowel inhoudelijk als ook op dat procespunt. Dus volgens mij hebben we er allemaal van geleerd, ook richting de toekomst. Dus dank aan eenieder daarvoor.

*De voorzitter:* Nou, dat is een mooie afronding van dit interpellatiedebat.

## **J. Hamerstukken**

*De voorzitter:* Dan ben ik bij agendapunt J en dat zijn de hamerstukken.

### **J-1 Benoeming leden commissie voor de Geloofsbrieven, Statenstuk 2023-123**

*De voorzitter:* En ik begin bij J-1: de benoeming leden commissie voor de Geloofsbrieven. Voorstel van het presidium. Statenstuk 123. Kan eenieder met dit voorstel instemmen? Dat is het geval. Mooi.

### **J-2 Nota Verbonden Partijen, Statenstuk 2023-119**

*De voorzitter:* Dan J-2: de Nota Verbonden Partijen. Voorstel van het college van GS van 4 juli. Statenstuk nummer 119. Ik heb begrepen dat de SP en Forum voor Democratie stemverklaring willen afleggen. Ik geef hiervoor het woord aan de heer Zandvliet van de SP.

*De heer Zandvliet:* Dank u wel, voorzitter. In de commissie hebben we aangegeven dat wij het denkraam in Nota Verbonden Partijen niet een correcte vinden. Het gaat uit van beginnen bij de markten, eindigt bij de provincie. Wij hebben als socialisten daar een andere visie op dan deze neoliberale visie. We zullen niet met een motie komen, maar per stuk een weging maken om een alternatief te bieden. We denken dat dat constructiever is en willen ook worden gezien als tegengestemd hebben op dit voorstel.

*De voorzitter:* Dank u wel. Dan kom ik bij mevrouw Niessink van Forum voor Democratie.

*Mevrouw Niessink:* Dank u wel, voorzitter. De FvD-fractie wordt geacht tegen gestemd te hebben.

*De voorzitter:* Dank u wel. Dan constateer ik dat de fracties van Forum van... Sorry, neem me niet kwalijk. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

*Statenlid Zuiker:* Ja, dank u wel. Sorry voor het laatste moment, maar wij stemmen ook tegen dit voorstel.

*De voorzitter:* Goed, ik kijk nog één keer de Statenzaal rond. Dan constateren wij dat de Nota Verbonden Partijen op stuk nummer 119 is aangenomen met tegenstemmen van Forum voor Democratie, de SP en de Partij voor de Dieren.

### **J-3 NRK 'Op zoek naar de maatschappelijke effecten van de NOM', Statenstuk 2023-124**

*De voorzitter:* Dan gaan we naar agendapunt J-3, het Noordelijke Rekenkamerrapport 'Op zoek naar de maatschappelijke effecten van de NOM'. Voorstel van presidium van Provinciale Staten van 5 juli. Kan eenieder met dit Staten... Ja, mevrouw Van den Berg, ChristenUnie.

*Mevrouw Van den Berg:* Dank u, voorzitter. Ja, wij kunnen instemmen met de voorgestelde afhandeling, maar willen daarbij wel ook opmerken dat de toezegging die door het college is gedaan in de commissievergadering om terug te komen op de wijze waarop wij als PS meer inzicht en grip krijgen op de taken die wij bij de omgevingsdienst Groningen belegd hebben, daarvoor belangrijk voor ons was.

*De voorzitter:* Ja, dus dit is een stemverklaring, maar u stemt wel voor. Met algemene stemmen aanvaard, aldus besloten.

### **J-4 NRK rapport 'Terugblikonderzoek provinciale grip op bedrijven met grote risico's, Statenstuk 2023-121**

*De voorzitter:* Dan het NRK rapport Terugblikonderzoek, Provinciale grip op bedrijven met grote risico's voor hun omgeving. Voorstel van het presidium van 5 juli. Statenstuk 121. De fracties van de PVV, JA21 en de BBB hebben aangegeven met een stemverklaring te komen. Ik geef het woord... Ja, Forum ook. Oké. Ik geef het woord aan... Even kijken. De PVV. De heer Vorenkamp, ga uw gang.

*De heer Vorenkamp:* Dank u, voorzitter. Wij zien af van onze tegenstem. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel. JA21.

*De heer Omlo:* Dank u wel, voorzitter. Wij stemmen wel voor, maar we willen wel graag opmerken dat het niet raadzaam is om de vergunningsverleningtaak van de zogenoemde Bevi- en Brzo-bedrijven als vanouds over te laten aan de Omgevingsdienst, maar dat de bevoegde gezagen eerst gezamenlijk de belangen afwegen tussen bedrijven, ruimtelijke plannen en veiligheid. Hiervoor is ook een bilateraal overleg geweest met de heer Otter, dus dit willen we in elk geval meegeven, maar we stellen wel voor.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Omlo. Even voor de goede orde: heer Vorenkamp zei u nu 'wij zien af van het tegenstemmen' of zei u 'wij gaan tegenstemmen'?

*De heer Vorenkamp:* Nee, wij gaan niet tegenstemmen. Wij zien af van tegenstemmen.

*De voorzitter:* Ja, dan is het fijn als u zegt: wij gaan voor stemmen. Fijn, dan zijn we bij de BBB. Wie van de BBB heeft een stem... Ja, mevrouw Koning.

*Mevrouw Koning:* De fractie van de BBB kan zich vinden in de twee aanbevelingen die opgenomen zijn in het stuk van de rekenkamer pagina 7. Met name aanbeveling 1 vinden we van groot belang, dat wij als Staten één keer per jaar op de hoogte worden gehouden door de portefeuillehouder over de majeure risicobedrijven.

*De voorzitter:* Dus u wordt geacht voor te gaan stemmen? Mooi. En dan tot slot, Forum voor Democratie, mevrouw Niessink.

*Mevrouw Niessink:* Ja, de FvD-fractie wordt geacht tegen te stemmen.

*De voorzitter:* Dank u wel. Dan kijk ik nu de Statenzaal rond en dan constateer ik dat het NRK rapport Terugblikonderzoek Provinciale grip op bedrijven met grote risico's voor hun omgeving, op stuk nummer 121, is aanvaard met een tegenstem van Forum voor Democratie. Goed.

## **K. Bespreekstukken**

*De voorzitter:* Dan gaan we naar de bespreekstukken.

### **K-1 NRK rapport 'De toekomst van Groningen Airport Eelde', Statenstuk 2023-116**

*De voorzitter:* en kom ik bij het NRK rapport 'De toekomst van Groningen Airport Eelde'. Dat is een voorstel van het presidium van PS van 7 juni 2023 op stuk nummer 116, en hier gaan we spreektijden hanteren: één minuut per fractie, voor het college drie minuten en een tweede termijn ook één minuut per fractie en voor het college wederom drie minuten. De SP-fractie heeft samen met de Partij voor de Dieren, Volt, ChristenUnie, GroenLinks een amendement aangekondigd en de heer Zandvliet... En Pormes ook? En Pormes en de heer Zandvliet krijgt als eerste het woord om het amendement in te dienen en zijn spreektijd is daarom twee minuten. Ga uw gang.

*De heer Zandvliet:* Dank u wel, voorzitter. Geachte Statenleden, we zijn hier bij elkaar voor het Terugblikonderzoek Noordelijke Rekenkamer rondom Groningen Airport Eelde. Daar stond nog al wat informatie in over toch wel een beetje de flop die geweest is de vorige keer en de miljoenen die het heeft gekost, en ook heel veel goede aanbevelingen over hoe we ervoor kunnen zorgen als wij in de toekomst een afweging maken, dat we dat beter kunnen doen. Er is nogal een discussie over hoe we nou dit besluit moeten lezen. Als we namelijk kijken naar de besluitvorming, gaat dat niet over het advies van de rekenkamer, maar het gaat over de reactie van GS op die adviezen. En dat zeg ik bewust, zodat u allemaal nog even goed gaat kijken voordat u straks een knopje indrukt. We zijn van de SP van mening dat het belangrijk is dat we een goede afweging maken, een politieke afweging, en dat we daarbij genoeg informatie hebben. Daarvoor is het belangrijk dat we kijken naar de goede dingen in de aanbevelingen van het Noordelijke Rekenkamerrapport. We hebben daarom een amendement ingediend - die zal ik straks ook netjes indienen - samen met Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, GroenLinks en, zover mijn weten, fractie Pormes in de mail? Top, toch nog even checken. Waarbij we voorstellen de tekst van het ontwerpbesluit als volgt wijzigen: lid 1 - De aanbeveling in 1 en 2 van de Noordelijke Rekenkamer, zoals vermeld in het rekenkamerrapport op bladzijde 10 en 11, over te nemen. Dit geldt voor nieuwe plannen voor Groningen Airport Eelde als bij voortzetting huidige vorm. Wat dit beoogt is niet een heel politiek amendement. Wat dit beoogt, is dat we straks een goede afweging kunnen maken. Door lid 1 over te nemen, een extern onderzoek. Dat moet ons goede ruimte bieden om te weten: wat zijn de voor- en nadelen, wat zijn alle mogelijkheden? En door lid 2 over te nemen, geeft dat een goede, mooie afweging van de kosten en baten in de samenleving. Het gaat niet alleen dan om euro's, maar ook over de grote functie die GAE kan hebben. Vanuit daar kunnen we met elkaar een goede afweging maken. Wij denken dat dit belangrijk is, zeker alle ondertekende partijen, dus dat we weten waar we straks ja of nee tegen zeggen met elkaar. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Zandvliet. De PVV-fractie heeft ook een amendement aangekondigd en ik geef de heer Vorenkamp graag het woord. Voor zijn spreektijd is het... De heer Uppelschoten?

*De heer Vorenkamp:* De heer Uppelschoten, ja.

*De voorzitter:* Mag ik de heer Uppelschoten uitnodigen om namens de PVV-fractie een amendement in te komen dienen?

*De heer Uppelschoten:* Dat is een vergissing. Wij hebben helemaal geen amendement ingediend.

*De voorzitter:* O. Nou, in dat geval staat het verkeerd in mijn draaiboekje en gaan we nu gewoon de sprekerslijst aflopen, en kom ik bij de fractie van het CDA. U komt zo aan de buurt, hoor. De heer Zuur.

*De heer Zuur:* Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat de tijd even weer opnieuw... Ja, heel goed. Het nu geagendeerde rapport is uitgebreid besproken in de commissie en onze fractie heeft toen haar mening, die was niet positief, ook niet onder stoelen of banken gestoken. Wat erbij vooral stak, is de eigen mening en dan nog eens zonder second opinion, die de Noordelijke Rekenkamer erop nahoudt ten aanzien van de realiteit en haalbaarheid van de plannen van Groningen Airport Eelde. Laat helder zijn, ook onze fractie heeft niet de gave om in de glazen bol van de toekomst te kijken, maar om van een andere uitkomst dan verwacht in het verleden ook direct de toekomst pessimistisch in te zien, gaat ons ver. Onze fractie kan dan ook uitstekend leven met de reactie die het vorige college heeft gegeven op de aanbevelingen. Wij gaan niet mee met de NRK die ons aanbeveelt de analyses van onafhankelijke deskundigen zonder meer te aanvaarden. Dat is een puur technocratische benadering en als we dat zouden doen, dan zouden we hier in het dunbevolkte Noorden overgeleverd zijn aan de benwagen in plaats van trein, bus of anderszins. En zouden we het moeten doen met zandpaden in plaats van asfaltwegen. Daar wil ik het in de eerste termijn even bij laten. Mijn tweede minuut zit in de tweede termijn. Dank u wel, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Zuur. Mag ik de heer Schuinder uitnodigen namens de BBB.

*De heer Schuinder:* Dank u wel, voorzitter. Toch iets omhoog. Het is natuurlijk een beetje verwarrend als het gaat over het NRK rapport 'De toekomst van Groningen Airport Eelde' en daar gaat het eigenlijk over dat we even vrolijk terugblikken op toen. Daar hebben we in de vorige al wat over geroepen, over terugblikken, dat gaan wij dus ook niet nog een keer herhalen. Zonde van de spreektijd. Wat wij wel als BBB hier kunnen benoemen, is dat wij de beide amendementen te vroeg vinden en dit soort zaken bespreken we, volgens mij, als we het daadwerkelijk hebben over de toekomst van Airport Eelde en niet als je gaat terugkijken naar Airport Eelde. Dus wij kijken uit naar het feit om met elkaar het gesprek aan te gaan over hoe gaan we nu verder, daar komt ook binnenkort een debat over, en dan kunnen we eens kijken van wat voor externe toetsingen hebben we nodig om dat bijvoorbeeld te doen, als dat überhaupt nodig is?

*De voorzitter:* De heer Zandvliet heeft een vraag voor de heer Schuinder. De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Dank u wel, voorzitter. Als ik u goed beluister, kan ik daaruit opmaken dat als wij in een tweede variant, wanneer we de ..... opnieuw gaan bespreken, als we dan de motie indienen, dat ik steun kan verwachten. Klopt dat?

*De heer Schuinder:* Nou, laat ik zo zeggen: volgens mij hebben we heel duidelijk... Wij zijn een partij die heel goed kan luisteren. Hebben we vandaag ook weer goed gehoord, dat wij goed kunnen luisteren wat we allemaal moeten. Dus wij zullen ook dan naar uw motie luisteren, en dan dat op dat moment ook weer beoordelen hoe wij als BBB daarin staan. Dus wij gaan graag luisteren.

*De heer Zandvliet:* Nou, in dat geval...

*De voorzitter:* De heer Zandvliet in tweede instantie.

*De heer Zandvliet:* Ja, in dat geval, adviseer ik u nog een keer terug te luisteren wat ik net zei over goeie besluitvorming. Dan denk ik dat dit namelijk moment is om goede besluitvorming voor die toekomst te gaan maken.

*De voorzitter:* Dat was geen vraag, dus u hoeft ook geen antwoord te geven. De heer Pormes heeft ook een vraag.

*De heer Pormes:* Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet of ik u goed heb begrepen, want u zegt: we gaan niet achteruit kijken. Vooruit. Betekent dat dan, want de NRK kijkt altijd achteruit. Betekent dat dan u eigenlijk vindt dat NRK rapporten niet meer hoeven? Ze hoeven niet meer te evalueren, niet meer achteruit kijken hoe instellingen of organisaties het hebben gedaan. Begrijp ik dan zo goed?

*De voorzitter:* De heer Schuinder.

*De heer Schuinder:* Voorzitter, volgens mij heb ik afgelopen keer - u was toen niet aanwezig - in de commissievergadering daar iets over geroepen, over achteraf iets roepen. Dat is niet zoals BBB daar naar kijkt. Dus, wat ons betreft, is dit NRK rapport over het terugkijken naar ook niet nodig en vinden we ook helemaal niet relevant om dat verder te bespreken. Hij kan wat ons betreft door naar de toekomst en laten we daar gewoon van uitgaan.

*De voorzitter:* De heer Bos, GroenLinks.

*De heer Bos:* Voorzitter, dank u wel. Want ik vraag me even af, dit aanhorende, hoe de BBB fractie aankijkt tegen hun eigenlijk kaderstellende rol als volksvertegenwoordigers, want wij hebben een rapport hier wat ons eigenlijk iets meegeeft om te kijken naar de toekomst. Dus wanneer dat moment dan gaat komen en dat rapport telt hele duidelijke aanbevelingen. Maar hoe kijkt de fractie er dan tegenaan hoe je met zo een aanbeveling om zou moeten gaan, of laten we dan altijd alles over aan het uitvoerende college?

*De voorzitter:* Heer Schuinder.

*De heer Schuinder:* Ik zal u met liefde meenemen in hoe ik dit dossier dan oppak, want ik mag als BBB-er dit dossier dragen, Groningen Airport Eelde. Dit is voor mij dossierkennis in mijn rugzak om straks als we het debat gaan voeren over de toekomst, om dat daarin mee te nemen. Dus ik hou mij graag op de hoogte van al dit soort rapporten en niet alleen dit rapport. We gaan ook naar omwonenden toe in de omgeving om te horen hoe zij ernaar kijken. We gaan naar het Groningen Airport Eelde zelf. Dus het is voor mij geen bespreekpunt, het is voor mij een onderdeel in mijn rugzak om uiteindelijk te komen tot een goed besluit voor de toekomst waar deze provincie zo hard voor nodig heeft, dit onderdeel van de infrastructuur. Dus hierbij, dat is het proces wat ik loop. Ik kan daar dag en datum nog bij noemen, maar laten we dat even nu terzijde.

*De voorzitter:* De heer Bos nog in tweede instantie.

*De heer Bos:* Ik vraag me dan af, voorzitter, of de fractie van de BBB dan niet juist die afwegingen, die maatschappelijke kosten-baten analyse, nodig heeft om tot een gedegen besluit te komen.

*De heer Schuinder:* O, dit... Volgens mij, en is er al veel eerder in mijn, en dat haal ik even uit mijn rugzak, is er al een MKBA geweest, destijds. Er is ook binnenkort een CEO-onderzoek, die nu op dit



moment gedaan wordt, die in de toekomstige besluitvorming voor Groningen Airport Eelde mee zal worden gewogen. En ook dat dossier zal in de rugzak meegaan om als fractie uiteindelijk een oordeel te vormen over de toekomst van Groningen Airport Eelde.

*De voorzitter:* Mevrouw Peeks van de Partij voor de Dieren.

*Statenlid Peeks:* Dank u wel, voorzitter. Hoe kijkt de heer Schuinder er dan tegenaan als uit zo een rapport blijkt dat dingen niet goed gegaan zijn? Is dat dan niet besprekenswaardig? Of zegt u: nou, we slaan het op en we gaan er bij de toekomst pas over hebben?

*De voorzitter:* De heer Schuinder.

*De heer Schuinder:* Ja, voorzitter. Kijk, dat er in het verleden dingen niet goed zijn gegaan, dat is altijd zo. En dat uit dit rapport punten kunnen worden gehaald waarin we de toekomst misschien andere dingen kunnen doen, dat is mooi. Dat neem ik mee. Dat neem ik tot ons. Daar spreken wij met de fractie over en wij zullen ook die punten waarvan wij denken van dat het anders kan, meenemen in de bespreking van de toekomst.

*De voorzitter:* Statenlid... Nee? Oké. Als u aan het eind van uw betoog, heer Schuinder?

*De heer Schuinder:* Ik ben aan het eind.

*De voorzitter:* Dank u wel. Dan nodig ik de heer Pormes uit om naar het spreekgestoelte te komen.

*De heer Pormes:* Dank u wel, voorzitter. We hebben uitvoerig in een commissie aandacht besteed aan het NRK rapport. Belangrijk is dat de NRK drie aanbevelingen doet, maar ze zeggen erbij: het is een samenhangend pakket, dus je kunt er niet selectief in winkelen. Je kunt niet zeggen: we nemen 1 en 3, en 2 niet, want dan valt alles uit elkaar. Dat is de boodschap van de NRK. Dus mijn vraag is: hoe ga je daar nou mee om? Het gaat om een samenhangend pakket. Haal je een element weg, dan klopt het niet meer. Er is echter wel één openstaande kwestie, wat in de commissie onvoldoende aan bod is geweest. Ook het college heeft daar niet zoveel aandacht aan besteed en dat is een belangrijk element uit die evaluatie. Is er nou sprake geweest van staatssteun? En daarin zegt het NRK rapport... Ja, nou ja. Goed, er is een rapport van advocatenkantoor Nysingh. Belangrijk principe om te zeggen dat het geen staatssteun is, omdat men is uitgegaan van een revolverend fonds. Nou, iedereen weet dat dat niet is geweest. Dus mijn vraag is: bent u niet bang dat zo een belangrijk beginsel is weggefallen en dat achteraf nog gezegd kan worden 'Er is degelijk sprake van staatssteun'.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Pormes. Partij voor de Dieren, Statenlid Peeks.

*Statenlid Peeks:* Dank u wel, voorzitter. Nou, in het coalitieakkoord zagen we eigenlijk staan dat u de aanbevelingen overneemt, omdat u daarin aangeeft dat de strategie van de luchthaven wel degelijk extern getoetst gaat worden. Maar om er helemaal zeker van te zijn, roepen we samen met de SP op om in ieder geval de eerste twee aanbevelingen integraal over te nemen. En wat de heer Pormes ook zei, eigenlijk moet je ze allemaal overnemen, want het is een volledig pakket en wij vinden dat er wel een degelijke MKBA gedaan moet worden. Tot zover.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Peeks. O, wacht even. De heer Vianen heeft een vraag voor mevrouw Peeks. Neem me niet kwalijk. Kunt u even terug wandelen? Heer Vianen, ga u gang.

*De heer Vianen:* Voorzitter, dank u wel. Ik hoor Statenlid Peeks zeggen: ja, eigenlijk is de aanbeveling al overgenomen in het coalitieakkoord, want er staat in dat de strategie ook getoetst wordt extern. En tegelijkertijd zegt Statenlid Peeks ook: 'Ja, het is een samenhangend pakketje. We moeten alle drie de aanbevelingen overnemen.' Dus zeg Partij voor de Dieren bij deze ook dat wij voor de komende tien jaar de NEDAB kosten moeten financieren?

*De voorzitter:* Statenlid Peeks.

*Statenlid Peeks:* Voorzitter, dat zou eventueel uit het onderzoek moeten komen, maar in principe is dat nog een afweging. Daar zijn wij niet op voorhand voor.

*De voorzitter:* De heer Schuinder spoedt zich ook naar de interruptiemicrofoon.

*De heer Schuinder:* Voorzitter, ik twijfelde nog even. Zal ik gaan of zal ik niet gaan? En ik zat even te memoreren 'heb ik het goed gehoord?', maar heb ik Statenlid Peeks horen zeggen dat we naar een nieuw MKBA moeten? Of zijn bestaande onderzoeken of lopende onderzoeken ook een vorm waarvan de Partij voor de Dieren zou kunnen zeggen dat we die daar eens in mee kunnen nemen?

*De voorzitter:* Statenlid Peeks.

*Statenlid Peeks:* Voorzitter, in de aanbeveling staat dat er een degelijke MKBA gedaan moet worden en dat is in het verleden niet goed gebeurd. Dus in die zin, de onderzoeken die nu gedaan worden, zouden we toch even tegen het licht moeten houden of dat echt onder die norm valt.

*De voorzitter:* Nog in tweede instantie, heer Schuinder.

*De heer Schuinder:* Ja, dan verzoek ik Statenlid Peeks graag om die norm dan ook duidelijk te maken, want dan kunnen we kijken wat daar nu al gebeurt. Want anders dan komen we straks met de behandeling erachter dat 'de norm' niet gehaald wordt. Ik weet niet welke norm, dus ik wil u graag verzoeken om 'de norm' die u dan hanteert, om dat helder te krijgen.

*De voorzitter:* Statenlid Peeks.

*Statenlid Peeks:* Nou, ik kan me herinneren dat de NRK daar uitvoerig over gesproken heeft, waarom het vorige MKBA niet juist was en ik denk dat we daar naar moeten kijken.

*De heer Schuinder:* Voorzitter, toch...

*De voorzitter:* Nee, we doen het in twee instanties. Sorry. Dank u wel, Statenlid Peeks. De heer Uppelschoten van de PVV.

*De heer Uppelschoten:* Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik heb zelf, ik geloof acht jaar in de adviesraad gezeten van de Noordelijke Rekenkamer, maar dit is een rapport waarvan ik denk, dat is volstrekt overbodig. En de aanbevelingen die er gedaan worden, dat zijn open deuren. Als we kijken naar de besluitvorming over de strategie van Groningen Airport Eelde en ik kijk naar de drie aanbevelingen, dan ben ik wat verbaasd. Dus de eerste aanbeveling is: externe bureaus moeten betrokken worden bij het evalueren van de plannen. Dat is toen gebeurd. Tweede aanbeveling...

*De voorzitter:* De heer Brandsema heeft een vraag voor de heer Uppelschoten.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. De heer Uppelschoten geeft aan, dat rapport van de Noordelijke Rekenkamer terugkijkend is totaal overbodig. Kan de heer Uppelschoten één voorbeeld noemen uit het rapport waarvan hij zegt: 'Dat is nou mooi een typisch voorbeeld dat laat zien dat het dus compleet overbodig was om terug te kijken in de afgelopen tien jaar naar hoe het gegaan is'?

*De heer Uppelschoten:* Dus de eerste aanbeveling dat externe onderzoekers moeten zijn als je met plannen komt, dat is gebeurd. Er zijn drie externe bureaus ingeschakeld die de plannen hebben bekeken. Dus dat is een aanbeveling die eigenlijk overbodig is, want dat was al de gang van zaken. Aanbeveling twee, daar moet een MKBA plaatsvinden, die heeft plaatsgevonden. Alleen de Noordelijke Rekenkamer zegt: ja, maar dat was geen goed MKBA. Maar goed, dat is het ene bureau wat van het ander bureau zegt dat zij het werk niet goed gedaan hebben. Maar het feit dat een extern bureau een MKBA doet, dat is opgevolgd. Dat is een suggestie die al in de normale procedure zit en de derde, dat als je een besluit neemt over continuering, dat je dan ook financiële verantwoordelijkheid neemt. Ja, dat is zo een open deur, daar hoeft je verder niks over te zeggen. Dus ik denk: welke aanbevelingen doen ze dan? De eerste aanbeveling, dat was al de gang van zaken. Nummer twee, MKBA, dat is gebeurd. En de derde. Ja, dat is zo een open deur, daar hoeven we het niet over te hebben. Dus wat is de meerwaarde van dit soort aanbevelingen?

*De voorzitter:* De heer Brandsema in tweede instantie.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. De PVV gaf aan dat überhaupt het terugkijken, dat dat zinloos is.

*De heer Uppelschoten* [buiten beeld:] Nee.

*De heer Brandsema:* Goed, zo begreep ik het. En mijn vraag is dan een voorbeeld daaruit. Kijk, als het om die aanbevelingen gaat, maar goed, dat kan, maar ik was getriggerd op dat überhaupt terugkijken zinloos zou zijn.

*De heer Uppelschoten:* Nee hoor.

*De voorzitter:* De heer Uppelschoten.

*De heer Uppelschoten:* Dat heb ik helemaal niet gezegd, want terugkijken is heel zinvol. Het is heel goed om te kijken welke dingen beter of anders kunnen. Maar deze aanbevelingen die er zijn, dat zijn dingen die al gangbaar waren. Dus wat voor aanbevelingen zijn dat dan?

*De voorzitter:* De heer Uppelschoten vervolgt zijn betoog en heeft nog 22 seconden.

*De heer Uppelschoten:* Ja, dus... De drie aanbevelingen die Noordelijke Rekenkamer gedaan heeft, daar zijn we het mee oneens, want ik bedoel het zijn volkomen overbodige aanbevelingen. Het advies wat gegeven wordt om de conclusies van GS over te nemen, namelijk dat in geval één, verstandig zullen kijken of er externe bureaus nodig zijn, maar ik neem aan dat als dat nodig is, dat ze dat doet. Twee: je bij voorbaat vastleggen dat een MKBA moet plaatsvinden, dat wijzen ze af. En de derde zeggen ze: nou ja, natuurlijk spreek dat vanzelf als wij besluiten dat we verantwoordelijk zijn voor het vliegveld, dat we dan ook de financiële verantwoordelijkheid nemen. Dus de aanbevelingen van GS nemen we over, maar de aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer niet.

*De voorzitter:* Helder. Dank u wel, heer Uppelschoten. Dan geef ik het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

*Mevrouw Kleine Deters:* Voorzitter, dank u wel. Terugkijken is altijd goed, maar wat D66 betreft hoeven we niet vaker dan één keer terug te kijken en onze lessen te trekken. We hebben gekeken naar alles wat onderzocht is en dat was al vaker onderzocht. We hebben daar debatten over gevoerd. Wij hebben in de fractie geturfd over de onderwerpen de afgelopen vier jaar, waar we over gesproken hebben, maar zelfs nog voor de vorige periode hebben we over een aantal onderdelen gesproken. Hebben we de lessen geleerd. Hebben we gezegd, het ging niet goed en dus is onze vraag: waarom zouden we dat vandaag nog een keer moeten herhalen en dat zaken niet goed gegaan zijn in het verleden? Het hele NRK rapport is wat ons betreft een samenvatting van wat we al zes jaar bediscussieerd hebben, besproken hebben, lessen geleerd hebben. Nou ja, dat kunnen we vandaag misschien herhalen, voor D66 niet die behoefte. Daarom zullen we ook de amendementen niet steunen. Voor ons is nu wel van belang, terugkijken hebben we gedaan, debatten hebben we erover gevoerd, ook hierop. Wij willen vooruitkijken. In het vorige agendapunt begrepen dat we dat 20 december zullen doen. Daar zullen wij graag onze bijdrage leveren. Dank u wel, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. Mevrouw Kleine Deters gaat in de terug stand, want daar komt de heer Zandvliet. Ga uw gang.

*De heer Zandvliet:* Ja, en dan toch nog even kort een vraag aan D66. U zegt: we moeten gaan vooruitkijken. Hartstikke belangrijk. 20 december hoorden we ook al langskomen. Bent u het er mee eens dat dit amendement kan helpen met het vooruit kijken, dat we allemaal goeie keuzes kunnen maken, want ik heb daar nog even een reactie gemist.

*De voorzitter:* Mevrouw Kleine Deters.

*Mevrouw Kleine Deters:* Ja, voorzitter. Het amendement zou dan dus ook zes keer zeggen: ja, we willen het inderdaad anders en beter doen. Wij beoordelen op dat moment... Dat hebben we in het verleden zelfs van de periode van voordat ik hier zat, dus nog langer geleden, is dat al uitgesproken. We hebben al die keren gecheckt, dus wij zien geen toegevoegde waarde in het amendement en dus dat is de reden voor ons om het niet te steunen.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet nog in tweede instantie.

*De heer Zandvliet:* Het amendement zegt niet: laten we zes keer nog een keer checken, maar laten we even straks in een korte, voor een tweede termijn, nog even hierover zitten, want ik denk dat we veel dichter bij elkaar liggen dan nu lijkt. Volgens mij komen we daar wel uit.

*De voorzitter:* Ik geef het woord aan de heer Vianen van de VVD. Ga uw gang.

*De heer Vianen:* Voorzitter, dank u wel. Over het rapport hebben we in de commissie al uitvoerige dingen gezegd, dus ik beperk me nu even tot de amendementen van de SP. De SP zegt: het is geen politiek amendement, maar het is een beetje kijken zodat we weten waar we ja of nee tegen zeggen. Maar voorzitter, er is al een brief gestuurd op 22 november met alle maatschappelijke functies. Besluitvorming Groningen Airport Eelde komt op 20 december in de Staten. In het coalitieakkoord is ook nadrukkelijk gezegd dat we gaan kijken naar de strategie van de luchthaven door een extern bureau. Dus, nou... Wij steunen de amendementen daarom ook niet, want volgens ons is dat meer dan voldoende informatie en munitie om met elkaar te beoordelen waar je ja of nee tegen zegt. Dus het amendement is wat ons betreft volstrekt overbodig. De reactie van de GS op de aanbevelingen van het NRK rapport kunnen wij daarom prima mee uit de voeten.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Ik ga voorstellen dat op mijn stoel hier mag staan.

*De voorzitter:* Nee, dat vind ik geen goed idee.

*De heer Zandvliet:* Nee, zullen we dat maar niet doen. We willen allemaal, denk ik, nog voor 18:00 naar huis. Ik ga even kort reageren op wat u zegt, heer Vianen van de VVD. Kijk, ons amendement behelst twee dingen en daarom zeg ik: het is een niet-politiek amendement. Het behelst een extern onderzoek. Er staat nu van GS, dat gaan we doen als we dat besluit aan gaan vragen wat tot op heden, voor zover wij weten, nog niet gedaan is. En dan zegt NRK niet zoets en behelst een MKBA. Een MKBA is natuurlijk wel belangrijk om te weten waar wij keuzes op gaan maken. En die nieuwe MKBA wordt ook gesteld... Dat vorige MKBA, volgens de NRK, niet passend was en niet goed genoeg was. Ik vraag u dus niet om voor tegen het vliegveld te stemmen. Ik zeg ook niet dat ik dat nu ga doen. Wat ik vraag is met dit amendement dat we straks een gedegen onderzoek hebben, gedegen informatie om daarna onze eigen politieke afweging te maken. Dat maakt het voor mij apolitiek.

*De voorzitter:* De heer Vianen.

*De heer Vianen:* Dank u wel, voorzitter. Nou, de heer Zandvliet geeft het zelf al aan. De vorige MKBA is volgens de NRK niet goed genoeg. Maar ook daar kun je politiek van mening verschillen, zoals we tijdens het commissiedebat al uitvoerig hebben gedaan. En wat ons betreft is een MKBA slechts een middel en helemaal niet het doel. En als we kijken naar de dingen die ik net heb opgenoemd: de brief van 22 november, besluitvorming dat nog in de Staten komt en dat we de strategie van de luchthaven extern laten toetsen. Er komt ook nog een rapport van Berenschot aan. Wat wilt u nog meer?

*De voorzitter:* Wat wilt u nog meer, heer Zandvliet?

*De heer Zandvliet:* Steun van de VVD op mijn amendement, beste heer Vianen. Volgens mij geeft het amendement daar genoeg antwoord op, en dat zit echt wel in dat nieuwe MKBA. Dat zit echt wel in het externe onderzoek wat we wellicht willen doen. Dus als je mij vraagt, is het ondersteunend aan het beleid wat willen we doen, maar net nog een stapje daar bovenop ... .. goeie besluitvorming doen, maar dan val ik in herhaling.

*De voorzitter:* De heer Vianen nog, was geen vraag meer.

*De heer Vianen:* Het was geen vraag, maar ik wilde bij deze nogmaals bevestigen om het echt duidelijk te hebben dat wij het amendement van de SP niet gaan steunen.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Vianen. Ik ga naar mevrouw Kramer van Volt.

*Mevrouw Kramer:* Dank u wel, voorzitter. Ik hou het kort. Als je die minuut hebt, dan word je gedwongen tot de kern te komen. Erg fijn. Het volgende als het gaat over de aanbevelingen: wij steunen niet voor niets het amendement van SP, want als je plannen wilt maken voor de toekomst, dan moet het op basis van gedegen onderzoek. Alleen dan heb je een goede basis voor de toekomststrategie. Dat is hem.

*De voorzitter:* Nou, dat is wel heel kort. Ik nam nog een hapje. Goed. Ik ga naar de heer Loof van de Partij van de Arbeid. Sorry.

*De heer Loof:* Dank u, voorzitter. Kijken of ik het record kan verbeteren. Wij sluiten ons aan bij de opvatting van de heer Vianen van de VVD.

*De voorzitter:* Ik ga naar de heer Zandvliet van de SP. Die hadden we al gehad. Ja. Dus dan komen we bij de heer Brandsema van de ChristenUnie.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. Als het om Groningen Airport Eelde gaat, dan is het papier gewillig, maar de praktijk die blijkt weerbarstig. Het NRK rapport legt op onderdelen de vinger op de zere plek en zoals ik in de commissie dat reeds al verder benoemd heb. We nemen de eerste twee kale aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer dan ook graag over en dienen daarom ook samen met de Socialistische Partij en een aantal andere partijen een amendement in die hiervoor zorgt. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Brandsema en tot slot de heer Bos van GroenLinks.

*De heer Bos:* Voorzitter, dank u wel. GroenLinks hoort de partijen stellen dat we de resultaten uit het verleden niet automatisch hoeven te vertalen naar de toekomst. Maar volgens ons is dat juist de reden om bepaalde aanbevelingen uit dit NRK rapport wel over te nemen, want die plannen uit het verleden hebben nog nooit geleid tot ook maar enige vorm van realisatie, om eerlijk te zijn. Wij zijn aandeelhouder van GAE en vanuit die rol hebben wij de juiste en actuele informatie nodig om een goede afweging te kunnen maken over die toekomst van GAE. En te vaak heb ik al gezien dat we als PS niet altijd kritisch omgaan met GAE. Soms lijkt er ook een soort emotie eronder te liggen, maar eigenlijk moeten we dit toch gewoon doen. Te vaak hoor ik ook de zwaar onterechte vergelijking alsof GAE tot het openbaar vervoer zou behoren. Vandaag hoorde ik er ook weer eentje. Maar ik zie weinig inwoners met een vliegtuig naar school, werk, de bibliotheek of de huisarts gaan. Althans... Dus, afrondend. GroenLinks geeft volle steun om te komen tot het MKBA.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Bos. We zijn aan het eind gekomen van de zijde van de eerste termijn van de Staten en ik kijk naar de heer Otter voor de inbreng van het college. Gedeputeerde Otter. Spreektijd is drie minuten.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Ik denk dat ik ze niet nodig heb, want het college heeft een keurige brief geschreven en gemotiveerd waarom aanbeveling 1 en 2 niet overgenomen zouden moeten worden. Dus ja, het college en dus... Ik hoef daar eigenlijk niks aan toe te voegen, want ja, ik ben onderdeel van het college. Dus wat mij betreft is het amendement overbodig. Ik heb al gezegd: 20 december, dan spreken we verder. En dan... Nou, ik wou nog wat dingen opnoemen, maar de heer Vianen heeft mij eigenlijk een beetje gras voor de voeten weggemaaid, dus dan liggen er een hele reeks aan onderbouwingen, enzovoort, die we dan in de besluitvorming kunnen betrekken. En ik zie de heer Pormes lopen, maar ik vind ook de vraag van de heer Pormes... Die hoort dan thuis op 20 december. En dat vraagstuk ligt nu niet voor.

*De voorzitter:* De heer Pormes heeft een vraag voor de heer Otter.

*De heer Pormes:* Ik heb een vraag, mevrouw de voorzitter. Is de heer Otter ook bekend met de luchtvaart specifieke MKBA?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, we hebben elke keer de neiging om af te wijken van het voorliggende vraagstuk. Ik heb gezegd, het college heeft geantwoord en ja, allerlei instrumenten, of ik daarmee bekend ben of niet, lijkt mij niet zo relevant.

*De heer Pormes:* Nou, het is wel degelijk relevant, want u...

*De voorzitter:* De heer Pormes in tweede instantie.

*De heer Pormes:* O, sorry, mevrouw de voorzitter. Neem me niet kwalijk. Iedereen hier wenst een maatschappelijke kostenanalyse, want alleen maar op die manier en op die wijze kunnen wij komen tot een goede besluitvorming. Ik ben het ook helemaal eens met de heer Schuinder. Nu gaat het erom: welke instrumenten zet je dan in om te komen tot die maatschappelijke kostenanalyse, dat is altijd de kernvraag die we zo meteen moeten beantwoorden. En mijn vraag is: bent u bekend met een maatschappelijk kostenanalyse specifiek voor de luchtvaart? Dus niet een algemene maatschappelijke kostenanalyse, maar een luchtvaart specifieke? En u heeft dit in uw portefeuille, dus daarom vraag ik: bent u daarmee bekend?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, deze vraag, die ligt wat mij betreft 20 december voor. Ik ben eigenlijk wel benieuwd als ik ja zeg, wat dan de reactie is en als ik nee zeg, wat is dan de reactie? Want hoe relevant is het op dit moment?

*De voorzitter:* Maar dat gaan we dus niet doen.

*De heer Pormes:* Mevrouw de voorzitter?

*De voorzitter:* Nee, dat gaan we niet doen. Ik geef het woord aan de heer Uppelschoten.

*De heer Uppelschoten:* Dank u wel. Dat is meer een verhelderende vraag over het besluit wat voorligt, want jullie hebben zelf geschreven aanbeveling 1 en 2 willen we niet overnemen. Dan gaat het alleen eigenlijk over aanbeveling 3, namelijk dat als we het besluit nemen om het te continueren, dat wij daar ook de financiële verantwoordelijkheid voor nemen, dan hebben we er eigenlijk alleen over aanbeveling 3. Als beoogd effect schrijven jullie wel eronder 'Het borgen van de aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer', dat geeft dan weer verwarring. Dat staat in het besluit.

*De voorzitter:* De heer Otter, kan die de verwarring opheffen?

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, dat borgen doen we dan misschien wel 20 december.

*De heer Uppelschoten:* Maar dan hebben we het dus alleen over 3, want 1 en 2 nemen jullie niet over. Dus dan gaat het over het borgen van aanbeveling 3, namelijk, dat als we een besluit nemen over het continueren van het vliegveld, dat we dan ook de financiële verantwoordelijkheid willen nemen. Maar ja, dat... Nou ja, als dat de aanbeveling is, dat stellen jullie... Dat is de conclusie in jullie beleidsvoorstel naar ons toe: 1 en 2 niet, en 3 wel en 3 moeten we borgen, maar moeten we dat wel borgen?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, volgens mij is dat waar we het 20 december over gaan hebben.

*De heer Uppelschoten:* Maar we nemen nu besluit, hè?

*De voorzitter:* Dank u wel. Dank u wel. Heer Otter, ook aan het eind van het betoog?

*Gedeputeerde Otter:* Ja.

*De voorzitter:* Mooi zo. We zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn. Ik kijk of er behoefte bestaat aan een tweede termijn en ja hoor. Even kijken. De heer Zuur, ga uw gang.

*De heer Zuur:* Als we het in dezelfde volgende zouden doen, dan zou ik graag eerst de SP horen.

*De voorzitter:* O ja, want die had een amendement ingediend. U heeft gelijk. De heer Zandvliet, neem me niet kwalijk. Ga uw gang.

*De heer Zandvliet:* Goed. In ieder geval dank voor de antwoorden. Kijk, een ezel stoot zich in het algemeen niet twee keer aan dezelfde steen. Laten wij nou alsjeblieft niet dommer zijn dan een ezel hier. Volgens mij is het amendement namelijk nog steeds een heel goed idee om zeker ook de nieuwe bestuursstijl te testen. Volgens mij heeft een groot deel van deze zaal wel behoefte aan meer informatie om straks een goeie keuze te maken. 20 december is dichtbij en dat behelst het amendement. Dus ik ga u toch allemaal vragen, die je hier nog over twijfelt, er is goed naar te kijken en er nog eens goed over te twijfelen. Kijk, een belangrijk onderdeel, en dat zie je ook in de reactie van GS, staat dat op het moment dat de aanvraag voor een nieuw Luchthavenbesluit, wat ze gaan doen met Maastricht, als dat komt, dat we dan ook een extern onderzoek doen. Die aanvraag heb ik tot op heden nog niet gezien, dus ik ben ook benieuwd of de gedeputeerde daar antwoord op kan geven, wanneer die aanvraag dan komt. En daarnaast ben ik ook benieuwd, als we dat niet doen voor 31 december, dan worden we in gebreke gesteld, of GAE, wat dat doet met de boetes die daar achteraan komen?

*De voorzitter:* De heer Schuinder heeft een vraag voor de heer Zandvliet.

*De heer Schuinder:* Ja, toch even over die ezel. Als je in de eerste termijn al weet eigenlijk dat er heel veel tegen is, waarom komt u dan met de tweede termijn om het nog een keer te proberen? Dank u wel.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Omdat ik het vertrouwen en geloof heb dat we hier met elkaar slimme mensen zijn die goede afweging kunnen maken. En ik heb vertrouwen als jullie er nog keer naar kijken, dat jullie echt wel zien wat het belang ervan is. Ik heb er vertrouwen in dat als we met elkaar goede keuzes willen maken, dat we luisteren naar wat we daarvoor nodig hebben, en een deel van deze zaal heeft het dus kennelijk nodig, dat we wel die MKBA doen. Het gaat om heel veel geld. We kunnen niet zomaar een blanco cheque weggeven zoals nu er staat. Dat we zeggen: nou, 3 gaan we doen, maar waarover weten we helemaal niet en we weten de vorige keer ging dat niet goed, dus laat we nu maar diezelfde logica vormen. Een deel van deze zaal heeft het nodig dat we meer informatie hebben om een goede keuze te maken. Als we met elkaar een goed democratisch proces in willen, in ieder geval voor mijn fractie en de ondersteuners van die motie, is dit belangrijk voor dat goede democratisch proces. Als we nu voorop gaan stellen met een paar Statenleden, dat willen wij niet, dat goede democratisch proces. Wij vinden het niet nodig, dus de rest: helaas, die informatie krijgen niet, dan zal dat ten koste gaan wat we hier met elkaar proberen te bereiken.

*De voorzitter:* Punt.



*De heer Zandvliet:* Dat is mijn...

*De voorzitter:* Punt. De heer Uppelschoten.

*De heer Uppelschoten:* Ja, ik ben benieuwd naar die ezel die zich twee keer aan dezelfde steen stoot, want we hebben het in de eerste ronde ook op deze manier gedaan. Er zijn plannen gemaakt, die zijn door externe bureaus geëvalueerd, er is een MKBA gemaakt, en wat we nu voorstellen is hetzelfde weer te doen. Dus dat is niet je twee keer aan dezelfde steen stoten. Het is gewoon hetzelfde doen, wat we toen ook goed vonden, alleen de uitkomst is helaas niet zo goed geweest. Dus ja, waar hebben we het steeds over? We gaan herhalen wat we gedaan hebben en we zijn dan heel blij dat we het op die manier doen. Maar het is geen garantie voor een hele goeie uitkomst.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* En dat is precies waarom dit hier staat. U heeft hetzelfde rapport als ik gelezen, u heeft in het rapport gezien dat er vorige keer een te rooskleurige situatie is geschetst. We hebben 20 december straks een nieuwe situatie waar we het met elkaar over gaan hebben. We hebben nu de aanbeveling waar we nu een beslissing over moeten maken. Dat is wat hier staat. De beslissing van GS. De beslissing van GS, u zei dat zelf ook al, is een beetje vreemd: 1 en 2 doen we niet, 3 doen we wel en dat stelt dit om. Kijk, ik kan 20 december dezelfde motie nog een keer indienen, maar volgens mij kunnen wij nu met elkaar in verstandigheid dit besluit alvast gaan maken. We hebben gezien dat het de vorige keer te rooskleurig was. Het gaat om een nieuwe situatie en om heel veel geld, en daar kunnen we nu een verschil maken.

*De heer Uppelschoten:* Die rooskleurige cijfers kwamen niet van Groningen Airport Eelde, maar kwamen van die externe bureaus en die hebben gezegd dat de cijfers zo mooi zouden zijn en die hebben allerlei dingen doorgerekend. Dus als we nu externe bureaus inhuren, dan zouden misschien heel kritisch moeten zijn welke bureaus we inhuren. Maar dat waren ook niet de geringste. Ook degene die die de MKBA gemaakt heeft, dat was een heel gerenommeerd bureau. Maar ondanks dat kun je toch verrast worden door de uitkomst. Dus... Mijn vraag is, u waarschuwt: je moet je niet twee keer aan dezelfde steen stoten, maar we gaan precies dezelfde doen, maar dat was toen heel goed. En we zouden het weer zo gaan doen.

*De voorzitter:* De heer Zandvliet tot slot.

*De heer Zandvliet:* Dank u wel, voorzitter. Kijk, en als we dan teruggaan naar de vraag die de heer Pormes net probeerde te stellen aan onze gedeputeerde. We hebben nu voortschrijdend inzicht. We weten nu beter waar we op kunnen letten en dat kunnen we meegeven in die opdracht aan die externe bureaus, aan het MKBA en dat luchtvaart-specifieke MKBA. We kunnen nu dus leren van die fout die we in het verleden hebben gemaakt door een betere, duidelijkere, heldere opdracht neer te leggen. Dat kunnen we allemaal doen door gewoon mee te gaan in dit amendement.

*De voorzitter:* Heren, dank. De heer Zuur. En ik inventariseer even of iedereen nog een duit in de zak wil doen in de tweede termijn. Is dat het geval? Ik geloof het wel. O nee, ik zie een paar nee schuddende hoofden. Heer Zuur, ga uw gang.

*De heer Zuur:* Dank u wel. Na de twee struikelpartijen van de heer Zandvliet. Sterkte met het herstel. Onze fractie verwacht van het provinciebestuur naast natuurlijk een haalbaarheidsonderzoek met bedrijfseconomische uitgangspunten, ook een gezonde dosis ambitie, wat opportunisme en handelen

vanuit een zekere ideologie. Dat zullen we dan zien eind december. Wij gaan ook niet zonder meer mee met een verplichte MKBA. Het inzetten daarvan verdient een eigen afweging met plussen en minnen. Dat vereist, zoals ik al zei, een eigen afweging met natuurlijk vooral de toegevoegde waarde die daarmee moet worden bereikt. Ook ten aanzien van dat punt kunnen wij de mening van het vorige college onderschrijven en wat, zo hebben wij gehoord, ook wordt onderschreven door het nieuwe college. Dank daarvoor. Overigens constateren wij dat GroenLinks, of moet ik zeggen, lijstPormes, blijkbaar het voornemen om een diepgaand onderzoek te eisen naar de informatie die beschikbaar was bij de besluitvorming in 2016 heeft laten varen. Bijzonder.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Zuur. De heer Schuinder, nog behoefte aan een tweede termijn? De heer Pormes, behoefte aan een tweede termijn? Ja, dat is het geval. Ik inventariseer even. Statenlid Peeks, behoefte aan de tweede termijn? Nee. De heer Uppelschoten, nog behoefte aan een tweede termijn? Ja. Mevrouw Kleine Deters? Die is er niet. O ja. Nee, heeft geen behoefte. Oké. Dan even kijken. De heer Vianen? Mevrouw Kramer? De heer Loof? De heer Zandvliet is geweest. De heer Brandsema? De heer Brandsema? De heer Brandsema? De heer Bos, GroenLinks? Oké. Nou, dat is dan een heel overzichtelijk. Heer Pormes.

*De heer Pormes:* Voorzitter, dank u wel. Eén ding heb ik geleerd, namelijk dat we te maken hebben met een college als lerende organisatie, want veel hebben ze te leren en dat blijkt ook maar weer. Anderzijds ben ik ontzettend teleurgesteld en daar ligt ook de pijn, want we twijfelen steeds vaker wetenschappelijke instituten waarop wij ons beleid baseren. En ik noem daarbij specifiek het Planbureau voor Leefomgeving, Centraal Planbureau die de MKBA heeft ontwikkeld specifiek voor de luchtvaart. Ook de minister, en nota bene een minister van de VVD, ondersteunt dat, diverse ministers en zij bevelen dit aan. Het is voor het Rijk een plicht om dat te doen en wij mogen dat doen. Willen wij in december een weloverwogen besluit nemen, of het nou wel of niet is, dan moeten we dat ook baseren op een goeie kosten-batenanalyse wat onafhankelijk is en gebaseerd op specifieke zaken, en daar heb je wat lef bij nodig.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Pormes. Tot slot, de heer Uppelschoten.

*De heer Uppelschoten:* Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik heb net al gezegd: het is wat verwarrend, het bestuursbesluit wat voorligt. Wij zijn eigenlijk tegen de aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer. Als je het bestuursbesluit goed leest, dan zou je kunnen denken dat er wordt ingestemd met 1 en 2. Maar goed, je moet de tekst dan weer lezen en in de tekst kun je lezen dat eigenlijk niet ingestemd wordt met aanbeveling 1 en ook niet met aanbeveling 2, en dan gaat het alleen over aanbeveling 3. Dus ons probleem is, waar stemmen we eigenlijk over? Waar gaat het over? Dus we willen heel duidelijk zijn, we zijn tegen aanbeveling van de Noordelijke Rekenkamer. En ja, het bestuursbesluit gaat dan alleen maar over dat we aanbeveling drie overnemen, namelijk dat we financiële verantwoordelijkheid nemen. Nou ja, daar willen we best voorstemmen, maar waar gaat het over? Wat is dit voor een besluit? Dus dat is dan mijn bijdrage.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Uppelschoten. En hiermee zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn van de kant van de Staten. Mag ik gedeputeerde Otter vragen om zijn inbreng voor deze tweede termijn te verzorgen en mag ik vragen of het ietsje rustiger kan zijn? Dank u wel. Heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Dank u, voorzitter. Die eigenlijk heel weinig meer te melden heeft. Ergens begrijp ik de opmerking van de heer Uppelschoten, maar goed, ik vraag me even af wat we daar nu mee kunnen. Dus, volgens mij... Want ik heb het idee dat die zin waar hij op wijst, dat die standaard, volgens mij, in elk NRK rapport voorkomt en nu eigenlijk 1 en 2 wegvallen en 3 overblijft, komt het misschien

een beetje raar over deze zin. Maar het is zo een soort standaardzin die altijd weer komt. En voor de rest, voorzitter, had ik volgens mij verder geen vragen, dus ik ben klaar.

*De voorzitter:* Maar nog wel een interruptie van mevrouw Kleine Deters.

*Mevrouw Kleine Deters:* Ja, voorzitter, toch even in aanvulling op wat de gedeputeerde aangeeft wat betreft punt 3 zoals die er staat. We zouden ook inderdaad een alternatief daarnaast, is dan toch het verzoek wat we hebben liggen bij onze Rijksoverheid wat betreft NEDAB kosten en dergelijke, dus dat zou een alternatief zijn, in aanvulling op 3. Dus in die zin zou punt 3, zo hebben wij het beschouwd, kunnen blijven staan, als u daar dezelfde invulling aan geeft.

*De voorzitter:* Heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Dat klopt, voorzitter, dus ik ga daarin mee. Alleen de besluitvorming daarover is 20 december, maar dat was een beetje, begrijp ik van de heer Uppelschoten, komt een beetje raar over hoe dat nu in elkaar zit. Maar omdat het een soort standaard zin is die er altijd onder staat, komt dat nu misschien tekstueel een beetje raar over. Maar wij gaan voor 3 en dat komt 20 december hier aan de orde.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Otter. Er is nog een interruptie van de heer Zandvliet.

*De heer Zandvliet:* Ja, ik heb u, volgens mij, twee hele concrete vragen gesteld, namelijk: klopt het dat er nog geen luchtvaartbesluit aangevraagd is met Maastricht en GAE, want er staat in uw reactie dat ze dat samen gaan doen. En zo ja, dat moet voor dit jaar en zo niet, komt daar een boete op met volgens mijn een maximum bedrag van € 150.000, wat gaan we doen met die boete? Dus dat zijn twee vragen die er nog liggen.

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik kan niet exact de status aangeven, dus dat... Maar dat zal ik dan nog wel even schriftelijk laten weten.

*De voorzitter:* Prima. Dank u wel, heer Otter. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging en gaan wij stemmen, en ik constateer dat er een amendement is ingediend, dus daar gaan we eerst over stemmen. En we stemmen over Statenvoorstel stuk nummer 116, 'De toekomst van Groningen Airport Eelde', het NRK rapport. Mag ik het amendement in beeld?

*De heer Vianen:* Voorzitter, is dit stemming voor het amendement of voor het rapport?

*De voorzitter:* Dit is het amendement. Dit is het amendement. U kunt nog rectificeren. Er staat een 'A' voor van amendement. Is het gelukt? Dus we hebben gestemd over het amendement. Voor dit amendement hebben... Sorry, er is nog één iemand... Ja, maar er is één afwezige. ... .. Mevrouw Dijkers is afwezig, maar er is iets... Nou ja. Ja, er staat nog een spreker. O, ik snap het. Ja. Voor dit amendement hebben gestemd 8 Statenleden, daartegen 34, zodat dit amendement is verworpen. Dan gaan we nu stemmen over het Statenvoorstel.

*De heer Loof:* Voorzitter?

*De voorzitter:* Ja.

*De heer Loof:* Ik heb nog even een vraag, want ook bij onze fractie is er nog wel een beetje onduidelijkheid van wat nu precies... Waar nu precies over gestemd wordt, gewoon over het rapport als geheel?

*De voorzitter:* We hebben een Statenstuk op stuk nummer 116. Ik wil de besluiten nog wel even voorlezen. Is dat goed?

*De heer Loof:* Ja.

*De voorzitter:* De conclusies van GS met betrekking tot afhandeling van de aanbevelingen 1, 2 en 3 van de Noordelijke Rekenkamer, zoals vermeld in een bestuurlijke reactie op bladzijde 55-57 over te nemen, en dat is dus een voorstel, en Gedeputeerde Staten te verzoeken om de implementatie van de aanbevelingen, zoals in hun conclusies vermeld, in beeld te brengen via de reguliere planning- en controlcyclus.

*De heer Uppelschoten:* Voorzitter?

*De voorzitter:* Ja. Dus daar gaan we nu over stemmen.

*De heer Uppelschoten:* Ja maar, even nog voor de duidelijkheid, dan moet je dus ook lezen wat de conclusies van Gedeputeerde Staten zijn, namelijk dat ze 1 en 2 niet overnemen. Ja, dat is even het misverstand. [Buiten beeld:] Dat staat in het Statenstuk. Ja, nee... Maar, ik...

*De voorzitter:* Dames en heren, wij gaan nu gewoon stemmen over de besluiten die genomen dienen te worden en de heer Uppelschoten heeft een punt, maar het gaat erom dat je natuurlijk dat hele Statenstuk leest. Ja, goed zo. Voor Statenstuk 116, het NRK rapport 'De toekomst van ga GAE' hebben gestemd... Ja. Voor dit stuk hebben gestemd 17 leden, daartegen 25. Dit Statenstuk is verworpen. Dames en heren, ik zou u willen voorstellen om gewoon door te gaan met de agenda, of heeft u behoefte aan een schorsing? Dat is niet het geval. We gaan door. Dan komen wij bij K-2. Mag ik even wat stilte? Hallo, BBB-ers? Mag ik even stilte, dames en heren, want zo is het niet te doen. Oké, dank u wel.

## **K-2. Bestuursrapportage 2023 en de 6e wijziging van de Begroting 2023, Statenstuk 2023-120**

*De voorzitter:* We komen bij agendapunt K-2, Bestuursrapportage 2023 en de zesde wijziging van de Begroting 2023, voorstel van het college van GS van 4 juli op stuk nummer 120. Eén minuut per fractie is de spreektijd in de eerste en tweede termijn en ik heb hier twee woordvoerders. Ik begin bij de heer Uppelschoten van de PVV en daarna de heer Zuur van het CDA, de heer Uppelschoten.

*De heer Uppelschoten:* Een korte opmerking, mevrouw de voorzitter. Bij de beantwoording van de vragen wordt keurig aangegeven hoe de voorziening voor het spaarverlof tot stand is gekomen. Dat is duidelijk, maar daar ligt natuurlijk nog een vraag onder: normaal zitten voorzieningen voor spaarverlof of wat voor regelingen dan ook in het personeelsbestand van een instelling of bedrijf, terwijl wij nu afzonderlijk nog geld storten in een voorziening om het spaarverlof mogelijk te maken. Feitelijk betekent dat dat we de personeelsformatie uitbreiden. Dat gebeurt niet één jaar, maar dit gebeurt nu een aantal jaren achter elkaar en dat vind ik een beetje gek. Dus het is niet zo dat we ertegen stemmen, maar ik zou tegen GS willen zeggen: het is een beetje vreemd dat we een personeelsformatie hebben, dat er allerlei regelingen zijn, maar die regelingen horen volgens mij binnen de personeelsformatie te vallen en niet dat we nog afzonderlijk in een voorziening geld gaan storten.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Uppelschoten. De heer Zuur van het CDA, ga uw gang.

*De heer Zuur:* Dank u wel voorzitter. Dank voor de beantwoording van de vragen. Wellicht handig om de volgende keer een soort van korte procedure op te stellen, dat wij de gelegenheid krijgen om die technische vragen vooraf te stellen, zodat we de antwoorden ook hebben wanneer het stuk wordt behandeld. Maar dat geef ik het college even mee. Eén opmerking, of eigenlijk een zorgpunt naar aanleiding van de beantwoording inzake de cultuurinstellingen, de noodklok die daar is geuit. Wij hebben geconstateerd dat er een structurele plus in het Provinciefonds zit die wij daar graag ook aan besteed zouden willen hebben. En dan is de beantwoording dat GS uitgaat van een indexering, terwijl de kosten met 15% zijn gestegen voor die cultuurinstellingen. Dat is wel erg wrang, denk ik, voor die cultuurinstellingen. Dus wij horen graag wat GS inzake de verhoging van het Provinciefonds wil doorsluizen naar deze instellingen en indien nodig komt onze fractie daar bij de behandeling van de begroting op terug. En nog een: wij horen graag wat meer van het college over de ontwikkeling van de provinciale inkomsten. Vorige keer is al het Provinciefonds voorbijgekomen, maar gisteravond een interessant webinar bijgewoond over de belastinginkomsten op provinciaal niveau. De provincies krijgen daar binnen landelijke kaders nogal wat vrijheid in. Wij zijn benieuwd hoe we dat traject, dat proces, de komende tijd voor ons moeten zien, hoe onze provincie daar invulling aan gaat geven, want er komt nogal wat op ons af. Dank u wel, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Zuur. Van de zijde van de Staten heb ik geen woordvoerders meer aangemeld gekregen, dus ik ga aan de vervanger van onze gedeputeerde financiën vragen, mevrouw Turenhout, om van de zijde van het college de antwoorden te verzorgen. Ga uw gang.

*Gedeputeerde Turenhout:* Interessant, hier ligt mijn eigen kaartje. Die neem ik mee. Dank u wel, voorzitter. Ik zal vraag 1 en 3 beantwoorden. De vraag van de PVV naar de voorziening van spaarverlof. Er was al eerder een voorziening aangelegd en die bleek bij controle niet helemaal te voorzien. Van daar dat een extra dotatie is toegepast. Vanaf nu zal dat in de reguliere cyclus meegaan, even kort door de bocht. En de laatste vraag, de provinciale inkomsten en uw Webinar. Buitengewoon interessant. Ik denk dat wij daar ook ons voordeel mee kunnen doen, maar ik ga schriftelijk terugkomen op uw vragen.

*De voorzitter:* Dank u wel en dan was er nog een vraag over, ik geloof culturele instellingen. Onze gedeputeerde Cultuur, ga uw gang.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, ik moest echt even naar het toilet, dus ik heb het begin van de vraag gemist, maar ik hoorde hem aan het eind. Ik denk dat ik wel weet wat het over gaat. Maar mocht ik een antwoord geven op een vraag die niet gesteld is, dan hoor ik het wel. Maar we hebben daar ook schriftelijk, heeft u kunnen lezen. Er zitten twee elementen in, ik had het nog even voor me gepakt: op 21 november 2022 was er een heel mooi nieuwsbericht dat er € 400 miljoen extra voor stijgende vaste lasten en cultuur zou komen. Wij zijn nog op zoek daarnaar, in de miljoenennota. Dus we hebben het nog niet kunnen vinden. Voor de rest ook conform het antwoord: het loopt mee in de totale middelen van het Provinciefonds. Dat is de ene kant. Aan de andere kant zien we gewoon dat de lasten fors stijgen. U krijgt daar in het proces met betrekking tot de cultuurnota noemen we daar ook een aantal dingen over, dus de lasten stijgen behoorlijk. Daar hebben wij ook oog voor. En die beide dingen... Wij kunnen wel zeggen: die € 400 miljoen of: we hebben niet meer extra geld gekregen, dus het is niet ons probleem. Maar zo is het ook niet. We zien dat heel veel cultuurinstellingen het erg moeilijk hebben, dus daar komen we zeker ook in financiële zin bij u op terug, linksom of rechtsom.

*De voorzitter:* De heer Zuur, ga uw gang.

*De heer Zuur:* Dank u wel, voorzitter. De vraag aan gedeputeerde is: kunnen we daar bij de begroting al wat van tegemoet zien? Of zit dat in de eerste begrotingswijziging op basis van het nieuwe beleid in december?

*De voorzitter:* De heer Otter.

*Gedeputeerde Otter:* Voorzitter, wij moeten daar in ieder geval dit jaar, dat zit niet in de reguliere begroting, dus wij komen daar bij de begrotingswijziging op terug. Er moet voor volgend jaar wel wat gebeuren.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Otter. We zijn aan het eind van de eerste termijn. Even kijken. Is er behoefte aan een tweede termijn, vraag ik aan de heer Uppelschoten en de heer Zuur. Dat is niet het geval. Ik neem aan, ook niet van de zijde van het college? Dan kunnen we gaan stemmen en dan gaan we stemmen over het Statenvoorstel stuk nummer 120, de Bestuursrapportage 2023 en de zesde wijziging van de Begroting 2023. Daarvoor hebben gestemd: 41 leden, daartegen: één, zodat dit voorstel is aanvaard.

### **K-3. Huisvesting 'Demonstration plant' van CuRe Technology BV, Statenstuk 2023-122**

*De voorzitter:* Dan gaan we nu door met agendapunt K-3, de huisvesting 'demonstration plant' van CuRe Technology BV, voorstel van GS op stuk nummer 122. Bij dit agendapunt waren er tijdens de commissievergaderingen nog vragen en die zijn schriftelijk beantwoord afgelopen vrijdag. In de eerste termijn zijn de spreektijden twee minuten per fractie, in de tweede termijn, één minuut per fractie, voor het college respectievelijk zes en drie. Ik heb begrepen dat de heer Jansen van de BBB-fractie zijn maidenspeech gaat houden. Dus dat betekent dat die niet geïnterrumpeerd kan worden. Dat zeg ik even tegen alle andere leden. Nou staat de heer Jansen niet met stip op nummer 1 op mijn sprekerslijst dus die ga ik toch maar even af heer Jansen, als u het niet erg vindt. Dan begin ik bij Statenlid Zuiker van de Partij voor de Dieren.

*Statenlid Zuiker:* Dank u, voorzitter. De provincie wil graag het bedrijf CuRe een flink bedrag schenken om er zeker van te zijn dat ze de komende tijd zich in Emmen vestigen. En als we dat geld niet geven, gaan ze misschien naar een leeg grasveld in België, aldus de gedeputeerde. Kennelijk is de afweging om in Drenthe te blijven gewoon een simpele rekensom voor CuRe. Voorzitter, de Partij voor de Dieren vindt het geen goede gewoonte dat de maatschappij grote sommen met geld moet geven aan commerciële partijen, omdat ze anders "misschien" weggaan. Het is eigenlijk een soort omgekeerd losgeld: als jullie niet betalen, gaan we weg. Hoe kan het dat wij ons zo laten manipuleren als overheid? Het is ons duidelijk dat de provincie en bedrijfsleven met elkaar in een ongezonde relatie zitten, want waarom is de provincie zich niet meer zelfbewust? In Emmen blijven heeft ook veel voordelen voor CuRe, niet in de laatste plaats omdat daar een campus zit die CuRe van goed geschoolde werknemers kan voorzien. En daar gaat ook al veel maatschappelijk geld naartoe. Voorzitter, wij kunnen echt wel begrijpen dat relatiegeschenken geld kosten, maar dit bedrag, het maximaal toegestane, is bizar hoog. De Partij voor de Dieren vindt dat we bijna € 1 miljoen aan maatschappelijk geld beter kunnen besteden, zeker met het oog begrotingsravin waar we in Drenthe op afstevenden. De collegepartijen geven aan dat ze nu het geld wel willen geven, maar later met een afwegingskader willen komen voor dit soort gevallen. Dat kader moet dan komen te staan in de nieuwe economische koers van het college. Wij willen eerst weten: wanneer ligt dat afwegingskader er, want het lijkt ons beter om dat eerst helder te hebben met elkaar, voordat we weer een keer wel geld moeten gaan weggeven aan bedrijven die dat verder helemaal niet nodig hebben. Tot zover.

*De voorzitter:* Dank u wel Statenlid Zuiker. Ik geef het woord aan mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid.

*Mevrouw Mensen:* Dank u wel, voorzitter. We hebben de subsidievoorwaarden ontvangen, waarvoor dank, en daar hadden we nog wel een vraag over: kan de gedeputeerde ons nog uitleggen wat er gebeurt als zij zich niet houden aan de voorwaarden? Voorwaarden stellen is wel leuk, maar misschien handig om daar ook wat tegenover te stellen. Als we bijvoorbeeld eerder vertrekken dan in de afspraak staat, krijgen wij dan onze subsidie terug? Ik wil ook nog even een aspect voor dit voorstel onder de aandacht brengen, wat tot op heden nog niet is aangehaald. Veel fracties vallen over het aantal arbeidsplaatsen ten opzichte van de hoogte van de subsidie. Dat zijn er inderdaad niet veel, maar volgens mij is dat ook de crux van deze fabriek. Het is op kleine schaal, maar wel rendabel plastics recycelen en hiertoe kan men naar verluidt toe met acht vrachtwagens per dag. De grondstoffen komen binnen in een cirkel van ongeveer 150 kilometer rondom Emmen. Daardoor is de footprint van deze fabriek relatief laag en deze kleine, rendabele fabriek willen ze dan weer laten zien aan de wereld, vandaar deze demo-plant. Dan nog een opmerking naar aanleiding van de discussie over lening versus subsidie. Een lening is puur een zakelijke overeenkomst tussen twee partijen. Bij een subsidie zit er een soort van stimulering aan ten grondslag. De Partij van de Arbeid-fractie vindt het gerechtvaardigd om dit bedrijf te stimuleren om in Emmen te blijven. De belangrijkste reden is het behoud van arbeidsplaatsen in het hogere segment, maar ook op MBO-niveau. Banen die heel hard nodig zijn in Zuidoost-Drenthe. En tot slot zijn zij belangrijk voor de Greenwise Campus, een initiatief waarvan demissionair minister Dijkgraaf heeft gezegd dat Emmen en Drenthe daar heel trots op mogen zijn en ook moeten zijn. En daarvoor zijn, naast onderwijsinstellingen, bedrijven uit de regio van het grootste belang. Dat zijn de redenen waarom wij positief waren en nog steeds positief zijn over dit Statenstuk.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Mensen-Maat. Dan kom ik bij mevrouw Udinga van de VVD.

*Mevrouw Udinga:* Dank u wel, voorzitter. Is het no cure no pay, of is bij dit voorstel meer sprake van no pay, no cure? Want als wij vandaag niet instemmen met een subsidie voor CuRe Technology, dan kan het zomaar zijn dat het mooie bedrijf zich elders gaat vestigen en dat we geen demonstratiefabriek in Emmen gaan krijgen. En wat betekent dat dan? Het betekent dat gespecialiseerde banen verdwijnen en onze jongeren hun geleerde kennis op bijvoorbeeld de Greenwise Campus niet in de regio in de praktijk kunnen brengen en dus wegtrekken. Het betekent dat de lokale economie niet profiteert en regionale bedrijven geen spin-off ervaren. Dat geen nieuwe technologieën en processen ontwikkeld worden die kunnen worden toegepast in andere sectoren en industrieën. En dat de duurzaamheidsdoelstellingen van onze provincie niet worden bevorderd.

*De voorzitter:* De heer Pormes heeft een vraag.

*De heer Pormes:* Dank u wel voorzitter. Ik heb een vraag over welke aanwijzingen, indicaties heeft u dat ze anders gaan vertrekken? Het is natuurlijk altijd makkelijk om te zeggen ze gaan weg, maar over welke informatie beschikt u waar wij niet over beschikken?

*De voorzitter:* Mevrouw Udinga.

*Mevrouw Udinga:* Dank u wel voorzitter, ik beschik over de informatie die onze gedeputeerde heeft aangeleverd en die heeft dat aangegeven en daar vertrouw ik op. Het is natuurlijk ook een feit dat als zo'n fabriek naar België gaat, deze banen kunnen dan hier niet worden ingevuld en dan zullen mensen wellicht naar een Randstad of een andere plek gaan verhuizen en dan verdwijnt hoogwaardige kennis en dat zou gewoon echt enorm jammer zijn. Meer dan jammer, want dit project gaat een belangrijke bijdrage leveren aan een duurzame economische ontwikkeling van Emmen in het bijzonder

en Drenthe in het algemeen. De VVD concludeert dat de voordelen van het verstrekken van deze subsidie ruimschoots opwegen tegen de risico's en de mitsen en maren van dit voorstel. We gaan niet voor no pay no cure en ook niet voor no cure no pay, en daarom zullen wij graag voor stemmen. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Udinga. Ik geef het woord aan de heer Zuur van het CDA.

*De heer Zuur:* Dank u wel voorzitter, dank aan het college voor de nadere beantwoording van de vragen en de toelichting. De CDA-fractie is nog enthousiaster dan dat het de vorige week al was met het voornemen van CuRe. Wij waren kritisch op de gekozen vorm, maar begrijpen die ook wel en de argumenten zijn inmiddels ook al wel gewisseld. En de toezeggingen om op ons instrumentarium terug te komen bij de nieuwe economische visie die ontwikkeld wordt, stemt ons voor de toekomst ook gerust. Morgenavond kan de gemeenteraad van Emmen hier een positief besluit over nemen. Daarna wensen wij als fractie dat met de opname in de subsidieverordening van het dringende verzoek het lokale bedrijfsleven te laten meeprofiteren van de investeringen, CuRe haar verantwoordelijkheid neemt en wensen haar daarbij veel succes. Onze fractie komt graag een keer kijken in de demofabriek in Emmen. Dank u wel, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, mijnheer Zuur. Ik geef het woord aan de heer Pormes.

*De heer Pormes:* Dank u wel, voorzitter. Eerlijk gezegd, toen ik het las, moest ik denken aan een echt schoolvoorbeeld van dat eerst gekeken wordt: hoe kunnen we een miljoen wegzetten en daarna wordt dan een zoektocht naar argumenten en onderbouwingen. Zojuist is dat ook een beetje aangegeven. De vraag hoe zit dat nou met die afwegingskader? Het afwegingskader vindt niet vooraf plaats, maar dat gaat in de toekomst gebeuren en dat betekent eigenlijk dat er een soort aanzuigende werking ontstaat, om maar in termen van de VVD te blijven, van bedrijven die zeggen: we gaan naar België, we gaan naar Duitsland, we gaan naar Luxemburg en dan krijgen we van de provincie zo een kleine miljoen. Ik heb de vragen even goed gelezen, voorzitter, en wat mij opvalt is dat het ongelooflijk veel cliché's bevat van inspanningsverplichting, we gaan ons best doen. Mijn vraag is: welke toetsbare en afrekenbare indicatoren zet u nu in voor die miljoentje, want dat is natuurlijk belangrijk. En helemaal van belang, voorzitter, juist in de tijd waar we te maken hebben met ongelooflijk grote armoede, dat we niet willen dat mensen in die armoedefuik terecht komen, dan moeten we echt goed kijken hoe we het geld gaan besteden. Er is één punt waar ik me grote zorgen over maak en dat is de NOM. Want wat zegt het college: het kan niet zo zijn dat u... NOM geeft een positieve intentieverklaring en dan nemen we aan dat het wel goed zit. U bent politiek verantwoordelijk, wij kunnen de NOM niet hier roepen ter verantwoording. Dus wij gaan ervan uit dat u de NOM controleert en kijkt of zij wel de criteria heeft toegepast. En dat doet u niet, dat blijkt hier ook uit en dat is geen goed bestuur.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Pormes wilt u nog even terug lopen? Mevrouw Udinga heeft een vraag voor u. Ga uw gang.

*Mevrouw Udinga:* Ik heb een vraag aan de heer Pormes, nu van de LijstPormes voorheen van Groen-Links en groen, dat staat voor het milieu. Een klein vraagje: weet u hoeveel ton plastic er per jaar wordt gemaakt in de wereld? Mag u zo eventjes schatten? Geen flauw idee. Het is 70 miljard ton plastic per jaar, 9% daarvan kan door de reguliere recyclingmachines worden aangepakt, maar juist hier bij CuRe in Emmen kan die overige 70-80% worden aangepakt. Dat moet u als ex-Groenlinkser toch enorm aanspreken? Dat wij hier in Emmen dat gaan demonstreren aan de rest van de wereld, dat ze hier naartoe komen om dat te leren. Spreekt u dat niet aan?



*De heer Pormes:* Het spreekt me ontzettend aan. Ik zat in ieder geval is iets hoger, in mijn gedachten zat ik op 80 miljard, maar het is iets minder, geeft niet. Kijk, inhoudelijk vind ik het een fantastisch bedrijf. Geweldig, maar daar gaat het niet om, het gaat erom hoe zetten wij onze middelen in? We geven een cadeautje weg. Anders geven wij elke keer cadeautjes weg. Je moet natuurlijk wel, ook al is het een fantastisch bedrijf, afrekenbare indicatoren hebben, want we geven geen cadeautjes weg, toch? En we hebben er niks aan als we zeggen inspanningsverplichting, et cetera. Tenminste dat lees ik, maar ik hoor graag van het college dat ze zo meteen met een hele reeks van indicatoren komen, waarop we ze kunnen afrekenen. Want het gaat natuurlijk wel om heel veel geld.

*De voorzitter:* Hartelijk dank, heer Pormes. De heer Jansen van de BBB, en ik zei net al: dit is zijn maidenspeech. U kunt gewoon uw hele speech houden zonder interrupties.

*De heer Jansen:* Dank u wel voorzitter. Als BBB-fractie zijn we tevreden met de gegeven antwoorden in de Statencommissievergadering van vorige week en de toegezonden antwoorden. Dank u wel daarvoor. Als BBB waren we erg kritisch op het punt subsidie versus lening. In het algemeen zijn we dat nog steeds, maar bij dit project zien we wel in veel punten een meerwaarde, zoals duurzaamheid, werkgelegenheid, onderwijs, recycling en de doorontwikkeling van de Greenwise Campus komen hier samen. Deze integrale benadering past goed in de zienswijze van BBB op dit soort ontwikkelingen. GS heeft aangegeven de aandachtspunten die BBB heeft aangegeven mee te nemen in de te ontwikkelen economische koers. BBB zal hier in de aanloop naar de behandeling ervan kritisch zijn, om te toetsen of deze toezegging ook waargemaakt gaat worden. Het is voor de gemeente Emmen en omgeving een versterking dat CuRe Technology deze demonstratiefabriek gaat ontwikkelen en daarom stemmen wij in voor de subsidieverlening. Wij wensen de gemeente Emmen en CuRe Technology veel succes met deze ontwikkeling en GS succes met de monitoring van de gemaakte afspraken. Dank u wel, voorzitter.

*De voorzitter:* Dank u wel, mijnheer Jansen, gefeliciteerd met uw maidenspeech. [applaus] Dan kom ik bij mevrouw Niessink van Forum voor Democratie.

*Mevrouw Niessink:* Dank u wel, voorzitter. In de commissievergadering van afgelopen 20 september hebben wij ons vrij kritisch uitgesproken over deze subsidie. Wij hebben toen meerdere concrete vragen gesteld aan de gedeputeerde. Voor de volledigheid zullen wij deze vragen nog even herhalen. Hoe groot is de economische bijdrage van CuRe nu op de regio en hoe groot gaat die economische impact zijn op de regio als de demonstratiefabriek er zou staan? Hoe gaat de regio commercieel profiteren van het feit dat CuRe daar blijft? En hoe gaat de provincie en daarmee ook de regio, die investering van € 1 miljoen euro terugkrijgen? Tot op heden hebben wij nog geen antwoord gekregen op deze vragen en dat begrijpen wij wel, want de prioriteit ligt denk ik ook niet bij het vinden van antwoorden op deze vragen. Maar de prioriteit ligt erbij dat dit groene prestigeproject er gewoon moet komen. Het lijkt wel tegen elke prijs, het is gewoon goed voor de maatschappij, goed voor de regio, het is goed voor de profilering van de groene agenda in Drenthe. Het lijkt erop dat GS er alles aan doet dat CuRe hier moet blijven. Een lening zou niet interessant zijn voor CuRe, dus dan maar een subsidie, want dan blijft ze misschien wel. In een tijd van stijgende kosten en groeiende armoede roepen wij het Drents bestuur op om haar prioriteiten bij te stellen. Het is niet aan de overheid om commerciële hobbyprojecten van de internationale klimaatlobby zoals Coca-Cola en Adidas, te financieren. FvD is dan ook tegen het verstrekken van deze subsidie.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Niessink. De heer Omlo van JA21.

*De heer Omlo:* Dank u wel voorzitter. Subsidie CuRe nog geen gelopen race, kopte de media vorige week. Het was een onduidelijk en rommelig proces, voorzitter. Helderheid was enigszins ver te zoeken. Als voorbeeld: een vraag die vorige week omtrent wie de vergunningverlener in deze is, is nog steeds niet beantwoord. We weten wel wie hem indient maar wie de verlener is? En gezien het feit dat dit bedrijf zeer goede betrekking heeft met het NHL Stenden en hier ook van afhankelijk is, denken we dat CuRe de financiering van de aankoop vastgoed wel rond zal kunnen krijgen en niet zal vertrekken uit Emmen. Positief in de nagekomen beantwoording van afgelopen vrijdag, is de toezegging dat het subsidietraject voor dit soort cases opnieuw ingericht gaat worden in de nieuwe economische koers Drenthe. JA21 zal voor dit subsidiebedrag stemmen. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Omlo. Mag ik het woord geven aan mevrouw Kramer van Volt. Ga uw gang.

*Mevrouw Kramer:* Dank u wel, voorzitter. Het heeft ons wel beziggehouden dit proces, en vooral de vraag of Volt voor het verlenen van subsidie is voor de verbouwing van het pand van CuRe. We hadden veel vragen en heel veel zijn goed beantwoord, dus complimenten daarvoor. Er blijft voor ons één vraag over en die gaat over het proces rondom de subsidieaanvraag, want hoe kom je nou in aanmerking voor deze subsidie? Is dat voor alle potentiële aanvragers helder of is het een kwestie van net even de juiste mensen kennen? Wij willen gelijke kansen voor iedereen. De meerwaarde van het type bedrijf dat met haar productieproces een bijdrage levert aan vergroening, verbetering van het klimaat, de aandacht die er is voor het realiseren van een klimaatneutraal pand en klimaatneutraal produceren, en de nauwe samenwerking tussen dit bedrijf en Greenwise Campus zijn voor Volt positieve aspecten aan het hele verhaal. Het ging niet zonder slag of stoot. We hebben er echt even heel goed over moeten nadenken, maar wij zijn akkoord met het verlenen van een subsidie en zijn dan ook heel graag bij het werkbezoek dat u voorstelt om te gaan organiseren. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Kramer. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe.

*De heer Schoenmaker:* Dank u, voorzitter. Vorige week in de commissievergadering is het onderwerp uitvoerig besproken, toen door ons collega-commissielid de heer Dekker. Toen waren we positief, maar hadden nog wel een aantal vragen en die vragen, daar is goed op gereageerd. De terugkoppeling was oké. We zien het niet als cadeautje, maar we zien het als investeren in mogelijkheden voor de toekomst. Dus we zijn ook trots als zo'n project kan komen in Emmen en het is van grote waarde voor de Greenwise Campus. Wij zien eigenlijk veel mogelijkheden voor de ontwikkeling daar, ook in relatie met het onderwijs wat echt wel een boost kan gebruiken in het noorden, op het platteland, ten opzichte van de Randstad. Dus het is een grote kans waar wij een volmondig ja op zeggen. En een werkbezoek, wij gaan graag mee. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Schoenmaker. Kom ik bij de heer Vorenkamp van de PVV.

*De heer Vorenkamp:* Dank u, voorzitter. Het blijft moeilijk door ons te beoordelen in hoeverre het operationeel te maken bedrijf levensvatbaar zal zijn. Wij willen uiteraard geen structurele subsidies verstrekken aan bedrijven. Als PS toch ook niet? Als we de NOM-spelregels serieus nemen, dan moet dit aannemelijk zijn volgens de schriftelijke beantwoording, waarvoor dank overigens. Het blijft ook wel een beetje gek dat we dit als subsidie geven en niet als bijvoorbeeld een achtergestelde lening. Mogelijk is de businesscase toch een beetje marginaal. Vermoedelijk zijn er wel enige risico's, zodat banken en markt er niet inspringen. Maar voorzitter, er zijn wel dingen genoemd voor de komende vijf jaar in de subsidieverlening, die enige prestatiedruk opleggen met een stok achter de deur van eventuele terugbetaling. Die achten wij voldoende om in te kunnen stemmen met het voorstel. In het belang van

de werkgelegenheid en economie van Zuidoost-Drenthe voorzitter, en ook ter versterking van Chemport Noord-Nederland en het regionale hoger onderwijs. Daarom zullen wij voor stemmen.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Vorenkamp, die nog een slokje water neemt. De heer Bos van GroenLinks.

*De heer Bos:* Voorzitter, ik kan het kort houden, maar dat doe ik niet. Ja, we waren even kritisch, maar uiteindelijk zijn de doelen van dit bedrijf echt het steunen waard. We hebben de vorige keer nog even gevraagd waarom nou dit bedrijf? En daarop kregen we eigenlijk wel een goede reactie, want bedrijven die de groene circulaire-economie vormgeven, kunnen rekenen op de steun van onze provincie. We horen graag of deze interpretatie nog steeds standhoudt. Ik moest nog even terugdenken aan een andere subsidieverlening. GroenLinks is enige tijd geleden akkoord gegaan met de verlening van € 1,7 miljoen subsidie aan Shell, ook de heer Pormes, voor de waterstoffabriek in Emmen. En als ik dat nu zeg, dan denk ik Benide mij zo meteen vast gaat plakken aan de A37. Dank je wel.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Bos. Tot slot mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

*Mevrouw Van den Berg:* Dank u voorzitter, en laat ik het maar zeggen zoals het is. Dit voorstel was voor ons wel een worsteling. Ik herken me in die zin ook in de woorden van mevrouw Kramer. We zien aan de ene kant CuRe Technology, een prachtig bedrijf dat een goede bijdrage kan leveren aan de kringloopeconomie en ook aan de Greenwise Campus in Emmen. Een bedrijf dat we graag behouden voor Drenthe en voor de campus dus. En aan de andere kant zien we ook een stapeling van allerlei leningen en subsidies die direct of indirect vanuit de provincies komen. Een lening van € 2 miljoen via de NOM, een lening van € 1 miljoen van het MKB-fonds, nog een lening van € 1 miljoen van het Energiefonds en vanuit de provincie en gemeente nog € 1,8 miljoen subsidie. En dit nog los van wat we eerder al hebben bijgedragen. We zijn daarom blij dat het college heeft aangegeven dat er een voorstel gaat komen voor een afwegingskader over hoe we in de toekomst met ons economische stimuleringsbeleid omgaan als provincie. Graag een bevestiging van het college dat dit een toezegging is, en ook horen we graag voor wanneer we dat voorstel kunnen verwachten en op welke wijze PS hier aan de voorkant in wordt meegenomen. Ook vragen we het college uitdrukkelijk hierin ook de stapeling van regelingen en haar visie daarop mee te geven. We hebben in de commissievergadering gevraagd om meer context bij de keuze voor de subsidie, in plaats van een lening. De antwoorden hebben we inmiddels ontvangen, daarvoor dank. Het antwoord was: omdat een lening ook via de markt te krijgen is, is er juist een subsidie aangeboden om CuRe over te halen hier te blijven. Voorzitter, er lag nog geen kader bij het aangaan van de besprekingen met CuRe en deze zijn nu al zo ver heen dat we niet het risico willen lopen dat CuRe alsnog vertrekt. Wij zullen dus voor deze keer dit voorstel steunen, op voorwaarde van de eerder genoemde toezegging. Ik schat zo in dat er een meerderheid is voor dit voorstel, als laatste spreker, en wens CuRe veel succes met hun mooie werk. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dat is een mooi einde van de eerste termijn van de Staten. Heb ik iedereen gehad? Ja. Mag ik de gedeputeerde uitnodigen, mevrouw Meeuwissen, om haar bespiegelingen met ons te delen? Ga uw gang.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Voorzitter, dank u wel. We hebben hier eerder met elkaar over gesproken, eerst in een informatiesessie, vervolgens in een commissie en wij hebben ook nog schriftelijke vragen beantwoord. En nu is het moment om hier een besluit over te nemen. Ik heb van veel partijen al steun gehoord, waarvoor dank uiteraard. Ik heb ook nog enkele vragen gehoord. Daar zal ik nog even op ingaan. Partij van de Arbeid, mevrouw Mensen, u vroeg: als ze zich niet houden aan de subsidievoorwaarden, u noemde expliciet om vijf jaar hier te blijven, wat gebeurt er dan? Het hangt een beetje af van de precieze situatie, maar dan kan de subsidie geheel of gedeeltelijk teruggevorderd

worden. Dus dat is echt wel gekoppeld aan die voorwaarde. Dan heb ik nog een vraag gehoord over het instrumentarium in brede zin van het woord. Vorige keer heb ik gezegd: dan gaan we elkaar betrekken bij het opstellen van de nieuwe economische koers. Het proces om dat allemaal uit te lijnen, is in wording dus daar zal ik u ergens de komende maanden, weken het proces doen toekomen. Het is gepland voor het eerste halfjaar van volgend jaar. Zeg ik dat goed? Ja, de eerste helft van volgend jaar. Dat gaat over de hele economische koers en daar hoort het instrumentarium ook bij, dus dan komen we daar nader over te spreken. Ik begrijp heel goed dat er een wens is vanuit PS om daar ook aan de voorkant bij betrokken te worden en daar invloed op uit te oefenen en niet een kant en klaar voorstel te krijgen waarover gestemd kan worden. Dat zullen wij op die manier in dat proces meenemen. Ik hoop daar binnenkort met een voorstel te komen. Even kijken, verschillende fracties gaan graag op bezoek. Daar zullen we kijken, wanneer dat dan een goed moment is om daaraan gehoor te geven. Even kijken. De heer Pormes, dat was voor mij een wat wonderlijke samenvatting van wat hier voorafgaand is besproken. De vraag vorige keer was of de informatie van de NOM gedeeld kon worden. Ik ben nagegaan of dat kan en dat kan dus niet. Dus dat is de reden dat we dat niet mee kunnen geven, niet omdat we daar iets willen achterhouden of zo, dat is niet aan de orde. Maar je kunt niet die individuele afweging hier delen met elkaar. En het is ook niet omdat er nu geen afwegingskader is, er is zeker wel een huidig afwegingskader anders zouden we ook niet kunnen besluiten waarom we dit voorstellen. Wat wij nu hebben aan afwegingskader, dat is ons koersdocument, dat is de groene economische agenda. We kijken hoeveel er in R&D, in onderzoek, wordt geïnvesteerd. We kijken ook welke impact het heeft, het hele innovatieproces, op de op de andere bedrijven, de Greenwise Campus, hoe die daaraan versterkt. Dat zijn allemaal argumenten om in dit geval een subsidie toe te willen kennen.

*De voorzitter:* De heer Pormes heeft een vraag.

*De heer Pormes:* Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Nee, u heeft helemaal gelijk. Een deel van de informatie kan de NOM nooit verstrekken, omdat dat vertrouwelijk is, omdat het betreft... maar een aantal criteria kunt u wel toetsen en wij kunnen dat niet. En uit de berichtgeving, althans uit uw brief, blijkt dat u dat ook niet heeft gedaan, want u heeft gezegd: als zij dat doen, dan gaan we ermee akkoord. Maar dat is niet de juiste wijze, lijkt mij.

*De voorzitter:* Mevrouw Meeuwissen.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Dit is een heel lang traject geweest, vanaf januari zijn er al gesprekken gevoerd met CuRe en met de NOM, en is het hele pakket wat er nu voorligt ontwikkeld. Er zijn heel veel stappen in genomen, ook met de NOM en met alle partijen die ik eerder noemde. En daar is vervolgens besloten dat dit voldoende goed passend is binnen de kaders van zowel ons als ook de NOM, want ook die hebben wij kaders meegegeven. Dus dat is de uitkomst van het hele traject geweest. Dat is niet van één losstaand besluit of aspect geweest.

*De voorzitter:* De heer Pormes in tweede instantie.

*De heer Pormes:* Dat is helder, voorzitter. Dan begrijp ik dat ze vanaf het begin zijn meegenomen in het hele proces en dat het niet gaat om in één keer te kijken of het goed is of niet, maar dat u meeegenomen bent in het proces. Is goed.

*De voorzitter:* Mevrouw Meeuwissen vervolgt haar betoog.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* De heer Jansen noemt nog even extra de monitoring van de afspraken en uiteraard gaan we daar goed op monitoren, de subsidievoorwaarden of daaraan voldaan wordt.

Mevrouw Niessink vraagt nog: wat is de waarde voor de regio? We hebben al reeds aangegeven dat er meer dan € 30 miljoen geïnvesteerd wordt in het bedrijf zelf, plus nog de bedragen die geïnvesteerd worden in de fabriek. Wat dat uiteindelijk in financiële zin voor impact heeft, kan je natuurlijk niet stellen. Dus u kunt de vraag stellen, maar u weet ook al dat ik die niet kan beantwoorden. Verder vind ik uw woorden nogal insinuerend, dus daar neem ik graag afstand van. Verder JA21, mijnheer Omlo vroeg nog naar die vergunningverlening. Nou heb ik daar vorige keer wel antwoord op gegeven, mondeling. En nu heb ik inmiddels aanvullende informatie, dus als u dat graag wilt weten, dan kan ik daar natuurlijk nog even antwoord op geven. Het hangt er een beetje vanaf wat voor type bedrijven het is, wie de vergunning kan verlenen. Het zou kunnen zijn dat de provincie dat moet doen, omdat het een milieuvergunning is, als het gaat om bedrijven op het GETEC-terrein. Omdat het zo specifiek is, heeft de provincie dat weer uitbesteed aan de Omgevingsdienst Groningen, de OGD, die dat dan namens de RUD oppakt. Ze hebben gekeken: waar gaat het hier precies om? Uiteindelijk komt daaruit dat het waarschijnlijk, voor zover nu bekend, afgehandeld kan worden door de gemeente. Sorry, het bevoegd gezag wordt de gemeente en de afhandeling van een melding vindt dan plaats door de RUD, omdat het in een bepaalde milieucategorie valt die toch minder hoog is dan eerst werd aangenomen. Daar zijn ze nog mee bezig om dat helemaal precies uit te zoeken. Maar dit is waar het nu op lijkt, om heel precies te zijn. Even kijken... maar natuurlijk wel mooi dat u voor gaat stemmen. Mevrouw Kramer van Volt vraagt: hoe kom je eigenlijk in aanmerking voor zo'n subsidie? Het is niet zo van: u vraagt, wij draaien. We hebben natuurlijk op zich reguliere subsidies waar iedereen voor in aanmerking kan komen als je een formuliertje invult. Dit is natuurlijk van een andere orde. Hier moet je echt met elkaar over in gesprek. In principe staat het voor iedereen open, maar je moet aan best heel veel voorwaarden voldoen: passen binnen die koers. Je moet echt van meerwaarde zijn, voordat we overwegen om zo'n grote subsidie te schenken. Maar in principe staat die open voor iedereen die aan zoveel voorwaarden kan voldoen.

*De voorzitter:* Wilt u op de tijd letten, want u bent er behoorlijk overheen.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* oke.

*De voorzitter:* De heer Bos heeft nog een vraag voor u. Is het misschien wijs dat de gedeputeerde eerst het antwoord geeft en dan kijkt u of u nog? Ja. Mevrouw Meeuwissen.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* U vat het een beetje samen, even in mijn woorden, dat als er bedrijven iets aan groene chemie doen, dat ze dan automatisch onze steun krijgen. Dat is iets te kort door de bocht, maar het is één van de aspecten waar wij op toetsen en het is zeker een pre, want daar letten wij natuurlijk op.

*De voorzitter:* Wil de heer Bos desalniettemin nog een vraag stellen? Ga uw gang.

*De heer Bos:* Ja, eigenlijk wel, voorzitter, dank u wel. Een vraag aan de gedeputeerde, ook om het werk van de gedeputeerde en het college misschien makkelijker te maken hierin. Ik kan me herinneren dat we de voorhangprocedure in de vorige periode hebben opgegeven omdat we eigenlijk altijd wel akkoord waren en de subsidies waren allemaal conform wat wij hebben opgeschreven daarover. Gaat het college ook komen met een subsidieverordening of een nieuwe uitwerking daarvan, waar dit soort zaken onder kunnen vallen? Zodat wij de kaders mee kunnen geven waaraan dit soort bedrijven dan zullen moeten voldoen.

*De voorzitter:* Mevrouw Meeuwissen.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Ik denk dat meneer Bos eigenlijk doelt op het instrumentarium zoals ik dat eerder benoemd heb: wat voor kaders geven we eigenlijk mee? Dit is niet het type subsidie van vul een formuliertje in en is geregeld. Dit is echt andere koek en daar hebben we ook, dat hebben we met elkaar vorige keer besproken, dat we daar duidelijkere of meer kaders aan willen meegeven, dat u dat wilt als PS. Daar gaan we nadere invulling aan geven. Maar dit blijft wel orde van grootte, dat je daar even goed met elkaar over om tafel gaat en niet een formuliertje invullen en dan is het klaar. Zo werkt het natuurlijk niet.

*De voorzitter:* De heer Bos nog in tweede instantie?

*De heer Bos:* Ja, voorzitter. In ieder geval bedankt voor dat eerste antwoord en ik begrijp dat er altijd afwijkingen zijn, dat er bepaalde subsidietrajecten zijn die niet binnen bepaalde kaders passen. Maar we hebben nou wel die groene agenda staan en ik kan me voorstellen dat er meer bedrijven zijn die bepaalde ontwikkelingen willen plegen. Dus misschien is het dan raadzaam om wel te kijken naar een iets breder kader, waar wij over kunnen beslissen, zodat jullie niet voor elke subsidie terug naar PS hoeven.

*De voorzitter:* Mevrouw Meeuwissen.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Ja, daarbij geldt wel: als het bedrag gewoon groot is, dan willen wij graag dit gesprek aan, want dat vinden we netjes.

*De voorzitter:* Waarvan akte. Mevrouw Meeuwissen, was u aan het eind gekomen van uw betoog? Dat is het geval. Bestaat er behoefte aan een tweede termijn? Mevrouw Van den Berg heeft nog een vraag. Ga uw gang, mevrouw Van den Berg.

*Mevrouw Van den Berg:* Excuses, voorzitter. Volgens mij had het college nog niet gereageerd op de punten die ik gesteld had, met name over dat afwegingskader en ook specifiek of daar ook die stapeling van regelingen in meegenomen gaat worden.

*De voorzitter:* Mevrouw Meeuwissen.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Nee, dat lijkt mij verstandig om te doen.

*Mevrouw Van den Berg:* Dank u wel.

*De voorzitter:* Kort maar krachtig. Woordvoerders, bestaat de behoefte aan een tweede termijn? Bij niemand? Ook niet bij de gedeputeerde, stel ik me zo voor? Nee. Dan gaan we stemmen en ik moet u melden dat de heer Kerssies de Statenzaal verlaten heeft, dus we zijn met 41 Statenleden. Er zijn nog meer mensen weg. De heer Bos is ook weg en wie nog meer? Mevrouw Zuiker is ook... O, nee, ze zijn helemaal niet weg. Nee, dus we hebben 41 Statenleden en alleen de heer Kerssies heeft het pand verlaten. Kunnen wij gaan stemmen over huisvesting demonstration plant van CuRe Technology BV, een voorstel op Statenstuk nummer 122. We missen nog één stem. Wie heeft nog niet gestemd? Iedereen heeft gestemd. Oké, fijn. Voor dit voorstel hebben gestemd: 36 leden daartegen: 5, zodat dit voorstel is aanvaard.

## **L. Motie vreemd aan de orde van de dag: Onderzoek Natuur Drenthe**

*De voorzitter:* Dames en heren, dan gaan we nu naar een motie vreemd aan de orde van de dag van de PVV over het onderzoek Natuur Drenthe. Ik geef het woord aan de heer Vorenkamp, hij krijgt twee

minuten. Binnen die twee minuten moet hij z'n motie indienen. Als fracties nog iets te berde willen brengen, dan krijgen zij één minuut. Ik geef het woord aan de heer Vorenkamp.

*De heer Vorenkamp:* Voorzitter, we hebben er uitgebreid over gesproken al in de commissie, over deze aangekondigde motie en ik was eerst van plan om de motie alleen maar voor te lezen, maar voorafgaand aan deze Statenvergadering hadden wij ook nog een informerende vergadering georganiseerd over dit rapport van Henry Punt, waar tot mijn verrassing een aantal bestuurspartijen opvallend afwezig waren. Dus partijen als PvdA, CDA en VVD, die leken dus niet geïnteresseerd te zijn in dit rapport met feiten en tellingen. Dat rapport bewijst dat het goed gaat met de natuur in Nederland. Ik hoop maar dat ik het mis heb, voorzitter, en dat zullen we waarnemen zo meteen bij de stemming over deze motie. Dan zal ik nu deze motie indienen. Provinciale Staten in vergadering bijeen op 27 september 2023, constaterende dat er door de Stichting Samenleving, Landbouw en Natuur een onderzoek is uitgevoerd over de natuur in Nederland en met name de ontwikkeling van de biodiversiteit van de Natura 2000 habitattypen en -soorten over de afgelopen zeventig jaren. Dat de uitkomsten van dit onderzoek een voor Nederland duidelijk positiever beeld geven van de ontwikkelingen van de biodiversiteit en van de Natura 2000 habitattypen en -soorten dan tot op heden werd gegeven. Overwegende dat deze uitkomsten mogelijk niet één op één naar de ontwikkeling van de biodiversiteit in Drenthe en de Drentse Natura 2000 habitattypen en -soorten vertaald kunnen worden. Dat daarom een soortgelijk onderzoek voor Drenthe relevant lijkt. Roepen het College van Gedeputeerde Staten op een soortgelijk onderzoek te laten uitvoeren inzake de ontwikkeling van de biodiversiteit en Natura 2000 habitattypen en -soorten in de provincie Drenthe, respectievelijk alle medewerking en materiële en financiële ondersteuning te verlenen aan een soortgelijk onderzoek voor Drenthe door een externe partij en gaan over tot de orde van de dag namens onze partij.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Vorenkamp. Ik ga even inventariseren of er behoefte bestaat om hier het woord op te voeren. Bij de fractie van de BBB niet, bij Forum wel, verder niet? Nee, niet het geval. De heer Omlo. Ik heb tot nu toe mevrouw Niessink en de heer Omlo en that's it. Mevrouw Niessink, ga uw gang. Komt u maar hoor, u krijgt één minuut Ga uw gang.

*Mevrouw Niessink:* Dank u wel. Hoewel dit voorstel wat FvD betreft nog steeds een poging is om binnen het systeem een oplossing te zoeken voor het op papier gecreëerde stikstofprobleem en wij nog altijd van mening zijn dat het huidige systeem het probleem is en dat alle oplossingen die daarbinnen worden gezocht geen schijn van kans zullen hebben, zullen wij de motie van de PVV wel steunen, want laat de natuuronderzoeken maar uitwijzen dat we gelijk hebben, dat er niks aan de hand is met de natuur in Drenthe en dat het stikstofprobleem puur en alleen administratief is. Dank u wel.

*De voorzitter:* De heer Brandsema heeft een vraag voor mevrouw Niessink. De heer Brandsema.

*De heer Brandsema:* Dank, voorzitter. Ik hoor de FvD aangeven: laat die natuuronderzoeken maar aantonen hoe het zit. We hebben ook de natuurdoelanalyses opgestuurd vanuit de provincie, daar komt de reactie op. Is dat dan niet voldoende wat betreft de FvD om daar antwoord op te geven?

*De voorzitter:* Mevrouw Niessink.

*Mevrouw Niessink:* Nee, wij steunen dit voorstel van de PVV om een extra onderzoek daarover te laten doen.

*De voorzitter:* De heer Omlo. Hij staat al klaar. Heel goed. Ga uw gang.

*De heer Omlo:* Dank u, voorzitter. Bijzonder kort. Onze fractie ziet echt wel voordelen voor dit onderzoek. Echter, wat zijn de kosten ervan? Daar zou ik graag een reflectie van willen hebben en zouden de afwegingen dan anders worden op onze besluiten? Tot zover.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Omlo. Ik kijk naar de gedeputeerde en in dit geval is dat mevrouw Turenhout, want zij vervangt de gedeputeerde van Natuur. Ga uw gang.

*Gedeputeerde Turenhout:* Dank u wel, voorzitter. Ja inderdaad, in de vorige Statencommissie zeer uitgebreid aan de orde geweest. Daar hebben we ook gesproken over hoe we de natuuronderzoeken en de kwaliteit vaststellen. Met het rijk en de provincies is gezamenlijk een methodiek afgesproken, waarmee de natuurdoelanalyses zijn opgesteld, die worden getoetst door de ecologische autoriteiten. Dat is de lijn die die wij vanuit het college volgen. Het rapport van de heer Prins volgt niet deze methodiek. We hebben wel afgesproken, en dat heeft gedeputeerde Van Dijk ook toegezegd, dat we de weergave van de heer Prins meenemen naar het IPO om te kijken of dit soort onderzoeken interessant zijn, om nader te verkennen en toegevoegde waarde hebben in de methodieken die we al afgesproken hebben. Op basis van de antwoorden van vorige commissie, ontraden wij ook dit voorstel.

*De voorzitter:* De heer Vorenkamp heeft een vraag aan mevrouw Turenhout.

*De heer Vorenkamp:* De gedeputeerde noemt natuurdoelanalyses als uitgangspunt van de provincie. Maar is het de gedeputeerde bekend dat die natuurdoelanalyses niet vergelijken of niet overeenkomen met de wetgeving die de EU op het gebied van Natura 2000-typen, waar tenslotte de hele stikstofwetgeving en natuurwetgeving zo'n beetje op doelt? Dat die veel verder gaat dan wat die wetgeving stelt?

*Gedeputeerde Turenhout:* Laat ik het zo zeggen dat wij hier in de Nederlandse context afspraken met elkaar gemaakt hebben en die zijn richtinggevend voor onze benadering, en daar houden we vooralsnog ook aan vast.

*De voorzitter:* De heer Vorenkamp nog in tweede instantie.

*De heer Vorenkamp:* Het zou dus, voorzitter, zo kunnen zijn dat die hele stikstofwetgeving onnodig is, omdat ook die stikstofwetgeving niet overeenkomt met datgene wat uiteindelijk benodigd is volgens de EU-regelgeving en wetgeving. Dat wil ik alvast meegeven.

*De voorzitter:* Dat is een soort statement. Wil de gedeputeerde daar nog op reageren?

*Gedeputeerde Vorenkamp:* Dank u wel, ik neem het voor kennisgeving aan.

*De voorzitter:* Dank u wel. Dan kijk ik nog één keer rond. Heer Vorenkamp wilt u verder nog reageren? Het was uw motie. Is er verder ook nog behoefte aan een tweede termijn bij mevrouw Niessink of de heer Omlo? Nee, dat is niet het geval. De heer Vorenkamp.

*De heer Vorenkamp:* Even een korte reflectie op de kosten, die gevraagd werd door JA21. Het is zo dat de heer Henry Prins heeft uitgelegd aan ons dat de onderzoeksmethodiek eigenlijk een vrij simpele onderzoeksmethodiek is. Hij baseert zich op allerlei tellingsresultaten en metingen die in het veld gedaan worden. Wat hij in feite doet, grosso modo heeft hij de typen en soorten uitgezocht die kenmerkend zijn voor de N2000-gebieden voor de N2000-wetgeving, regelgeving. Dat zijn er 500, zo uit mijn hoofd 532 soorten, typen. Daar heeft hij zich op toegelegd, daar heeft hij de tellingen van over-



genomen, dat heeft hij omgezet in grafieken, gegroepeerd per soort, dus bijvoorbeeld voor de vaatplanten, voor de reptielen, voor de vogels, et cetera en dan komen er grafieken uitrollen. Dat is het in feite, en die grafieken tonen duidelijk aan dat het goed gaat met de natuur, dat het steeds beter gaat met de natuur, vanaf twee vanaf 1990. Dus dat is een hele goede onderbouwing lijkt me, en ik hoop dat onze motie voldoende ondersteund wordt om een soortgelijk onderzoek mogelijk te maken voor Drenthe. Een heel belangrijk onderzoek. En als het niet gesteund wordt, dan zou ik zeer teleurgesteld zijn in mijn collega's, dank u wel.

*De voorzitter:* Nou... nee, ik loop maar niet voor de troepen uit, lijkt me zo. Heer Vorenkamp dank u wel, we zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging, denk ik? Of wil de gedeputeerde nog reageren op de tweede termijn van de heer Vorenkamp?

*Gedeputeerde Turenhout:* Nee, dank u wel.

*De voorzitter:* Dan gaan we stemmen. We gaan stemmen over de motie vreemd aan de orde van de dag van de PVV over Onderzoek Natuur Drenthe. Kan deze stemming georganiseerd worden? Voor deze motie hebben gestemd: 3 leden, daartegen: 38. Deze motie is verworpen en toch heeft u leuke collega's heer Vorenkamp. Het zijn warme mensen, echt.

*De heer Vorenkamp:* Voorzitter, ik mag toch wel teleurgesteld zijn, of niet?

*De voorzitter:* Ja dat mag. Als je eigen motie verworpen wordt, dat weet ik nog, dat ben je natuurlijk teleurgesteld, dat begrijp ik, ja.

#### **M. Motie vreemd aan de orde van de dag: Houd het schuim op lokale bierbrouwerijen brouwen**

*De voorzitter:* We komen bij de laatste motie vreemd aan de orde van de dag van JA21 over lokale bierbrouwerijen. Ik geef de heer Omlo het woord. Kunnen we nog even aandacht houden voor de heer Omlo? We zijn bijna aan het eind van onze vergadering. Eén momentje heer Omlo, want het kan ietsje stiller nog. Mooi, u krijgt twee minuten de tijd en binnen die twee minuten gaat u ook uw motie indienen.

*De heer Omlo:* Dank u, voorzitter. Uit recent eigen onderzoek, overigens niet-wetenschappelijk onderbouwd, is gebleken dat velen onder ons houden van veel bier. [gelach] Nee, excuus voorzitter, ik bedoel natuurlijk te zeggen dat velen onder ons houden van vele soorten bier. Excuus. Afgelopen vrijdag luidden lokale bierbrouwers...

*De voorzitter:* Eén momentje, want meteen krijgt u al een vraag van... dat is wel heel snel, de heer Schoenmaker.

*De heer Schoenmaker:* Ja, voordat u verder gaat, wij zijn al voor een werkbezoek.

*De heer Omlo:* Ga ik voor u regelen.

*De voorzitter:* Heer Omlo.

*De heer Omlo:* Dit gaat toch niet van mijn tijd af? Afgelopen vrijdag luidden lokale bierbrouwers de noodklok middels een artikel in het Dagblad van het Noorden van 22 september. Voor de vele kleine bierbrouwerijen die Drenthe rijk is en die ook een belangrijke bron zijn van werkgelegenheid, ambacht

en productie van streekproducten, wordt het door de gestapelde aangekondigde accijnsverhoging zeer lastig om hun lokale bieren tegen een goede prijs in de markt te zetten. Naast de verhogingen in de wet accijns van 2024 is het kabinet voornemens hier per 1 januari nogmaals 16% bij op te doen. U hoort het goed: 16%. Deze verhoging hangt vast aan het alcoholpercentage van het bier en juist de lokale brouwerijen met hun productie van speciaal bier, voelen deze verhoging enorm. Voorzitter, dit is dus een voorbeeld van de kleine MKB'ers kapot belasten. Belasting stapelen tot en met. Juist daarom nogmaals de aandacht voor de kleine MKB, de motor van onze samenleving. Laten we gezamenlijk een signaal afgeven richting kabinet en onze lijnen naar Den Haag. Dan nu de motie voorzitter. Provinciale... Nog 25 seconden, ik doe alleen het dictum: verzoeken het college het signaal aan het kabinet af te geven, dat door deze accijnsverhoging de kleine lokale brouwerijen die van belang zijn voor de productie van hoogwaardige streekproducten, hard worden geraakt. Hierbij ook te vermelden dat de lokale leveranciers en hiermee ook de regionale economie door deze maatregelen wordt geraakt en gaan over tot de orde van de dag. Nul.

*De voorzitter:* Dat is wel heel netjes hoor. Dank u wel, heer Omlo. Bestaat de behoefte aan woordvoering bij een andere fractie? Even kijken, dat is nog wel enthousiast. De heer Zandvliet, ik inventariseer even, momentje. Wie nog meer? Zandvliet, Van Dekken, Mensen. Verder nog? Ik heb er nu drie. Heer Zandvliet, ga uw gang.

*De heer Zandvliet:* Dank u, voorzitter. Ik kan uw onderzoek onderstrepen, maar dat weet u zelf ook na ons fantastische uitje. Ik vind het ook een zeer sympathieke motie, laat ik daarmee beginnen, dus we zijn voornemens om zeker deze motie te ondersteunen. Ik had alleen nog een kleine vraag: is het signaal om te kijken naar oplossingen of is het signaal om die accijnsverhoging van de baan te doen? Want dat zijn wel even twee dingen of we het wel of niet kunnen steunen. Als u daar nog antwoord op kunt geven, of het gaat over de accijnsverlaging of om een signaal om te kijken naar een oplossing voor onze lokale bouwerijen, dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel heer Zandvliet. De heer Van Dekken van het CDA en daarna mevrouw Mensen van de Partij van de Arbeid.

*De heer Van Dekken:* Dank u wel, voorzitter. Ik snap wel waarom collega Zandvliet wat voorzichtig is. Er bereiken mij ook de meest wonderlijke verhalen wat er allemaal op Ameland is gebeurd, maar daar gaat het nu niet over natuurlijk.

*De voorzitter:* Nee, daar gaan we het niet over hebben. Heer Van Dekken vervolgt zijn betoog.

*De heer Van Dekken:* Ik vervolg graag mijn betoog, voorzitter, dank u, want al hoe warm wij ook staan tegenover De Weldoener, De Pauper, De Kolonist, De Armoedzaaier, nou kort en goed, allerlei prachtige producten, streekproducten, bieren vanuit Drenthe, toch een paar kritische noten. Wanneer dit breder over streekproducten zou gaan dan alleen bier, zou u per onmiddellijk de CDA-fractie aan uw zijde hebben gekregen. Dus dat als eerste punt. Het tweede raakt aan de consequente rondom het fiscaal beleid richting exclusieve producten. Wat speciaal bier toch wat is. Op het moment dat je daar aanpassing in zou willen plegen, zou je dat wat ons betreft op een andere manier moeten doen. Dus lang verhaal kort, sympathieke motie, maar we gaan hem niet steunen.

*De voorzitter:* Mevrouw Mensen.

*Mevrouw Mensen:* Dank u wel, voorzitter. De Partij van de Arbeid-fractie snapt de vraag van JA21 over de accijnsverhoging voor speciaal bieren. Al eerder hebben ze dit onderwerp onder de aandacht gebracht en blijkbaar heeft het toen geholpen, want ze doen het nou nogmaals. Drenthe heeft vele

kleine brouwerijen met een veelal grote verscheidenheid aan speciaal bieren en ze hebben vooral een lokale inkoop en afzetmarkt. Wat dat betreft zouden wij het best eens kunnen zijn met deze motie. Aan de andere kant verwachten wij over het algemeen, dat de verhoging van de verkoopprijs van speciaal bieren niet heel erg veel invloed zal hebben op de afzet, want dit soort biertjes worden toch wel gedronken. We laten ons oordeel over deze motie dan ook even afhangen van de reactie van het college. Mocht er echter wel een dergelijke brief komen van het college, dan zouden we ook nog willen meegeven om daarin een pleidooi te houden voor het verlagen van de belasting op gezonde voedingsmiddelen.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Mensen. Dit was de inbreng van de zijde van de Staten. Mag ik de gedeputeerde... Neem me niet kwalijk, mevrouw Van den Berg.

*Mevrouw Van den Berg:* Voorzitter, als het over bier gaat, dan blijven wij natuurlijk niet graag achter. Voorzitter, wij kunnen ons voorstellen dat juist lokale brouwerijen relatief minder last hebben van accijnsverhoging ten opzichte van reguliere brouwerijen, omdat de bereidheid om daar wat meer voor te betalen er vaak al is. Oftewel de prijselasticiteit daarvan is minder hoog, om maar even een mooie term te gebruiken. Maar ook in algemene zin vinden wij het goed dat verstandig alcoholgebruik wordt gestimuleerd middels accijns. Wellicht stimuleert deze verhoging de brouwerijen om zich nog verder toe te leggen op het brouwen van alcoholvrij bier, wat ook geen accijns kent. Daarom ook geen steun voor deze motie.

*De voorzitter:* Dank u wel, mevrouw Van den Berg. mevrouw Meeuwissen, mag ik u uitnodigen van de zijde van het college?

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Voorzitter, dank u wel. We hebben hier in het college heel lang over gediscussieerd, eigenlijk vooral over de vraag wiens portefeuille is dit eigenlijk, bier? En uiteindelijk kwam eruit dat die in mijn portefeuille viel. Nou vind ik dat persoonlijk ook helemaal terecht, want ik heb tenslotte de meeste Ameland-ervaring. [gelach] Maar nu even serieus.

*De voorzitter:* Ja, ho, dat ben ik...

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Maar qua bier?

*De voorzitter:* Ik heb in Ameland een biertje gehad, hoor.

*Gedeputeerde Meeuwissen:* Dat hoor ik. Nu gaan we er maar niet verder op in, lijkt mij verstandig. Nu serieus. In november 2021 heeft JA21 ook al schriftelijke vragen gesteld over afschaffing van korting voor kleine brouwerijen, wat toen speelde. U vroeg toen ook al of wij een signaal daarover wilden afgeven. Toen heeft het college uw vragen en antwoorden daarop doorgestuurd naar Den Haag. Dus dat hebben we toen gedaan. Nu vraagt u opnieuw of wij een signaal willen afgeven, vanwege de aangekondigde accijnsverhoging van het kabinet. Eigenlijk is het standpunt hetzelfde als de vorige keer toen uw vragen werden gesteld: indien uw Staten dat willen, dan zullen wij een signaal afgeven. Oftewel: oordeel Staten. Dus ik kijk wel even hoe de motie straks verloopt. Dank u wel.

*De voorzitter:* Dank u wel mevrouw Meeuwissen. Ik kijk nog één keer rond. Bestaat er nog behoefte aan een reactie? Bij de heer Omlo nog, want dat was de indiener? Nee, dan gaan we stemmen. We gaan stemmen. Wilt u nog wat zeggen, heer Omlo? Heer Omlo ga uw gang.

*De heer Omlo:* Dank u, dank u voor de vragen. Begrip voor het standpunt van het CDA, begrip voor het standpunt van ChristenUnie uiteraard. SP vroeg nog even: wat wil deze motie nou zeggen? Met

name de stapeling, dus die 16% verhoging waar ze moeite mee hebben. De wet Accijns 2024 die had de branchevereniging in principe geaccepteerd, maar daar komt nog eens 16% bij op, en dat prijst ze uit de markt. Met name in grensgebieden neemt de vlucht naar Duitsland toe en prijzen ze hun hun bier uit de markt. Dat was het heel kort. Dank u.

*De voorzitter:* Dank u wel, heer Omlo. Goed, we gaan stemmen. Aan de orde is de motie vreemd aan de orde van de dag van JA21 over Lokale Bierbrouwerijen. Even kijken of dat lukt. Voor deze motie hebben gestemd: 27 leden, daartegen: 14. Deze motie is aanvaard, dus het college gaat een brief schrijven.

## **N. Sluiting**

*De voorzitter:* Dames en heren, wij zijn aan het eind gekomen van onze agenda en ik wil u een compliment geven, want we zijn echt bijna op de planningsminuut nauwkeurig geëindigd. Nou heb ik wel een gevulde koek gegeten. Dat doe ik anders nooit, want ik dacht: het wordt gewoon enorm laat. Dus fijn dat dit zo afgehecht kan worden. Merci. Ik wens u een goede thuisreis en we komen elkaar zeker weer tegen. Fijne avond allemaal!